SPRÁVA
O ČINNOSTI A HOSPODÁRENÍ MATICE SLOVENSKEJ ZA ROK 2013

(A) Správa o činnosti Matice slovenskej

Úvod

Rok 2013 patril z pohľadu Matice slovenskej (ďalej MS) k významným medzníkom v novodobých dejinách. Počas neho si MS pripomínala 1 150. výročie príchodu slovanských apoštolov sv. Cyrila a Metoda na územie Slovenska, ale najmä 150. výročie od svojho založenia. Navyše, v tomto jubilejnom roku sa konalo deviate Valné zhromaždenia MS v novodobej ére. Preto MS popri vlastných zdrojoch inštitucionálnej i spolkovej zložky pri plnení hlavných úloh nadviazala úzku spoluprácu so samosprávnymi orgánmi obcí, miest a regiónov, ako aj so všetkými cirkvami, predovšetkým ako súčasť pripomienky významných udalostí a osobností našich dejín: napr. Rastislava, sv. Cyrila, Metoda a Gorazda, L. Zábojského, Š. Moysesa, K. Kuzmányho, J. Francisiciho, S. Tomášika, Ľ. V. Riznera, G. Zvonického a celý rad ďalších, osobitným spôsobom 1 150. výročie príchodu vierozvestcov. Delegáciu MS na verejnej audiencii vo Vatikáne prijal odstupujúci pápež Benedikt XVI. V maďarskom Zalaváre od 22. júna 2013 reprezentuje Slovensko súsošie sv. Cyrila a Metoda. Táto významná udalosť sa udiala po siedmich rokoch neúspešného úsilia, predovšetkým vďaka úzkej spolupráci a angažovanosti sa predsedu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí I. Furdíka, slovenského veľvyslanca v Budapešti a slovenskej budapeštianskej samosprávy. O významnom podiele Matice svedčí matičné logo na podstavci pamätníka. Počas 150. výročia založenia MS sa odhallo súsošie sv. Cyrila a Metoda (autor S. Krajňak), ako aj busty Š. Moysesa, K. Kuzmányho (autor T. Polonský) a J. Francisciho (autor R. Mačuha) v novo pomenovanom Parku sv. Cyrila a Metoda priamo pred sídlom MS v Martine. Stretlo sa to s pozitívnym ohlasom verejnosti nielen v Martine, ale aj na celom Slovensku. V tejto súvislosti treba poznamenať, že nastala nová fáza pracovných kontaktov a vzťahov medzi MS a mestom Martin ako hlavným mestom národnej kultúry Slovákov.

Vďaka nadšeniu matičiarov, MO MS, ako aj matičných pracovísk pokračovali tradičné, „erbové“ matičné akcie, ako je Šaliansky Maťko, Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko v Nových Zámkoch, Kojšovská heligónka, Hrušovská paráda, Vatra zvrchovanosti v Cejkove, Národný výstup na Kriváň, Národný výstup na Sitno, Koliesko v Kokave, Gorazdov Močenok, Pochod k Štefánikovej mohyle v Ivanke pri Dunaji, Pro Slavis v Žiline, Svätoplukovo kráľovstvo ožíva v Šintave a ďalšie. Založila sa novodobá tradícia Národných slávností na Devíne, a to v posledný aprílový víkend, ako spojenie spomienky na smrť sv. Metoda (6. apríla 885), ale aj vychádzky štúrovcov na Devín (26. apríl 1836) i devínskeho pôsobenia A. Bernoláka. Takto dostala Národná slávnosť na Devíne celkom nový obsah, s presahom historických udalostí do dneška.

Náležitú pozornosť sme venovali postaveniu Slovákov na jazykovo zmiešaných územiach s dôrazom na možnosti štúdia v štátnom jazyku a na volebný systém, ktorý neumožňuje primerané zastúpenie Slovákov v samospráve. V tejto súvislosti treba uviesť pokračovanie v tradícii stretávania sa Slovákov z jazykovo zmiešaného územia, kde sa organizovala konferencia vo Fiľakove v júni 2013. Venovala sa problematike volebného systému a vzdelávania na jazykovo zmiešanom území. Jej závery sme predložili príslušným orgánom štátnej správy.

Matičné pracoviská v spolupráci s mestom Košice a Košickým samosprávnym krajom zorganizovali v Košiciach, Európskom hlavnom meste kultúry, Svetové stretnutie Slovákov – Matičný svetový festival slovenskej mládeže začiatkom júla 2013. V tejto súvislosti oceňujeme organizačné a obsahové úsilie Mladej Matice. Úspešne sa zorganizovala medzinárodná konferencia pri príležitosti 150. výročia založenia MS. Zišiel sa 2. kongres Matíc slovanských národov. V spolupráci so samosprávou, školami a ďalšími inštitúciami boli organizované aj iné konferencie, a to na rôznych miestach Slovenska.

Zámer osláviť 152. výročie Memoranda národa slovenského a jubilejné 150. výročie vzniku Matice slovenskej v rámci osláv 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda medzi našich predkov v auguste 2013 sa vydaril tak na ústrednej matičnej úrovni v Martine, ako aj na úrovni miestnych odborov vo

všetkých regiónoch Slovenska. Súčasťou osláv bolo aj udeľovanie Cien dvadsaťročia významným osobnostiam, ktoré počas 20 rokov výrazne vplývali na vývoj samostatnej SR, ako aj Cien predsedu MS a Pamätných listov predsedu MS, spolu asi 180 osobnostiam matičného i nematičného života. V tejto súvislosti možno spomenúť priamy televízny prenos z galaprogramu Ochrankyňa národa v rámci Národných matičných slávností na počesť 150. výročia Matice slovenskej v amfiteátri v Martine televíziou TA 3. V septembri 2013 sme pred Jazdeckú sochu kráľa Svätopluka na Bratislavskom hrade pozvali takmer 80 osobností slovenského verejného a kultúrneho života, ktoré sa zaslúžili o vznik samostatnej Slovenskej republiky.

Hlavné podujatia MS v roku 2013

Konferencia k 200. výročiu narodenia Samuela Tomášika
8. február 2013
Chyžné

Matičná cyrilo-metodská púť do Ríma
13. – 14. február 2013
Bratislava – Rím – Bratislava

Matica slovenská v národných dejinách – medzinárodná vedecká konferencia
26. – 27. február 2013
Martin

„Šaliansky Maťko“ – ústredné vyhodnotenie súťaže v prednese slovenských povestí
15. marec 2013
Šaľa
Okresné kolá : DMS Levice, DMS Michalovce, DMS Spišská Nová Ves, DMS Lučenec, DMS Rožňava, DMS Rimavská Sobota, MO MS Veľký Krtíš, DMS Nitra

Slovesná jar 2013
Tradičný festival slovenskej literatúry, knižnej kultúry a umeleckého slova
23. – 26. apríl 2013
Martin

Národná (cyrilo-metodská) slávnosť na Devíne – výročie úmrtia sv. Metoda
27. – 28. apríl 2013
Bratislava – Devín

„Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko“ - ústredné vyhodnotenie celoštátnej súťaže v písaní slohových prác žiakov základných a stredných škôl v SR a v zahraničí
12. jún 2013
Nové Zámky

Konferencia o postavení Slovákov na jazykovo zmiešanom území SR a ich vzťah k menšinám
14. jún 2013
Fiľakovo

100. výročie narodenia Gorazda Zvonického - slávnostné otvorenie Pamätnej izby G. Zvonického
29. jún 2013
Michalovce

Svetové stretnutie Slovákov – Matičný svetový festival slovenskej mládeže
4. – 7. júl 2013
Košice

Konferencia Východné Slovensko v slovenských národných dejinách
Cyrilo-metodská národná púť v Nitre
5. júl 2013
Nitra

Dni panovníka Rastislava a jeho múdreho rozhodnutia
6. júl 2013
Hronský Beňadik

Cyrilo-metodské oslavy v Prešove
7. júl 2013
Prešov

Národné matičné slávnosti - oslavy 150. výročia vzniku MS
1.-4. augusta 2013
Martin

Odhalenie bronzových búst Š. Moysesa, K. Kuzmányho a J. Francisciho a súsošia sv. Cyrila a Metoda s premenovaní priestoru pred budovou Matice slovenskej na Park sv. Cyrila a Metoda
Výstavný projekt Matica v národe – národ v Matici
2. kongres slovanských Matíc
Národné matičné slávnosti v amfiteátri s galaprogramom Ochrankyňa národa
Slávnostné zasadanie Výboru MS a Výboru NR SR pre kultúru a médiá

Valné zhromaždenie MS
18. - 19. október 2013
Martin

Práca orgánov MS

Výbor MS sa podieľal na príprave a schvaľovaní čerpania rozpočtu, zriaďovacích listín a štatútov matičných pracovísk a ústavov, schválení grantovej schémy pre vedecké odbory 2013, prerokovaní prípravy a organizácie memorandových osláv, Národných matičných slávností, Svetového stretnutia Slovákov – Matičného svetového festivalu slovenskej mládeže, 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie, 150. výročia založenia MS a 2. kongresu slovanských Matíc 2013. Osobitná pozornosť sa venovala príprave a realizácii VZ MS 16. a 17. októbra 2013, po ktorom sa uskutočnilo už zasadnutie novozvoleného Výboru MS.
Zasadnutia **Výboru MS** sa uskutočnili:
23. február 2013 Martin
13. apríl 2013 Martin
9. máj 2013 Bratislava (zasadnutie výboru nebolo uznášanianeschopné)
23. jún 2013 Martin
3. august 2013 Martin (slávnostný výbor)
28. september 2013 Martin
16. november 2013 Martin
Úlohou **Prezídia MS**, poradného orgánu predsedu MS, je posudzovať základné otázky smerovania MS a vypracúvať v tejto súvislosti námety a návrhy pre predsedu MS. Dňa 3. apríla 2013 na návrh pred-

sedu MS jednomyseľne zvolilo za predsedu Prezídia MS J. Šimonoviča. Z námetov a odporúčaní pre predsedu možno uviesť odporúčanie, aby MS začala s petíciou za uchovanie súsošia Ľ. Štúra na Námestí Ľ. Štúra v Bratislave, návrh na novelu zákona o MSj, ktorý by ju definoval aj ako vedeckú inštitúciu v oblasti literatúry, dejín a jazykovedy, oprávnenú vydávať učebnice pre tieto vedné odbory. Prezídium MS vyjadrilo vieru, že vláda SR bude pokračovať v upevňovaní vlastenectva, osobitne slovenskej mládeže. Ďalej tento orgán odporučil, aby sa prijal ústavný zákon o štátnom jazyku, aby sa slovenčina stala integrujúcim prvkom slovenskej spoločnosti. Prezídium bolo znepokojené neplodnou diskusiou o súsoší sv. Cyrila, Metoda a Gorazda v hlavnom meste SR. Odporúčalo ho realizovať na Hurbanovom námestí v Bratislave (súsošie A. Gábrika).

• • •

Sekretariát predsedu a správcu Matice slovenskej

• • •

Sekretariát zabezpečoval v roku 2013 svoje úlohy v zmysle Stanov MS a svojho štatútu. Pracovisko v Martine má troch pracovníkov vrátane riaditeľa. Pracovisko má podľa aktuálnej organizačnej štruktúry 15 pracovníkov. Obsadených je 12 miest: predseda, vedecký tajomník, ďalší traja tajomníci, poradca ,vedecko-vývojový pracovník, riaditeľ, tri referentky, vodič. Počas roka sa udialo viacero personálnych zmien.
Sekretariát rovnako ako v minulosti zabezpečoval zasadnutia orgánov MS a prípravu materiálov na tieto rokovania. Pripravoval program predsedu MS. Podieľal sa na organizovaní celomatičných podujatí: programové konferencie MS, vedecká konferencia vo Fiľakove, Svetové stretnutie Slovákov, Národné matičné slávnosti a rôzne iné matičné podujatia na celoslovenskej úrovni.
Pracovníčky sekretariátu v Martine samostatne zabezpečovali personálnu agendu pre všetky pracoviská MS. Vzhľadom na množstvo personálno-mzdových opatrení je to hlavná náplň ich práce. Pre všetkých zamestnancov MS zabezpečovali zahraničné služobné cesty, viedli administratívnu agendu sekretárskych činností predsedu MS a jeho poradných orgánov.
Oceňovanie matičných aktivistov v roku 2013 vykonával sekretariát v spolupráci ČÚ MS. V roku 2013 bolo odovzdaných množstvo ocenení, keďže Matica oslavovala jubilejných 150 rokov od svojho vzniku.
Vnútornú kontrolu v Matici slovenskej zabezpečoval J. Pápay do konca februára 2013 a H. Kováčová do konca októbra 2013. Správa o výsledkoch tejto kontroly za rok 2013 sa na sekretariáte nenachádza.
Sekretariát spravuje emailové konto : predseda@matica.sk. S elektronickou poštou sekretariát nakladal podľa pokynov predsedu MS. Pripravoval a organizoval program predsedu MS podľa pokynov predsedu MS. Samostatne vybavoval protokolárne záležitosti s pozvaniami predsedu MS, propagoval program predsedu v médiách a na webovej stránke predsedu MS.

Publikačná činnosť 2013:

Ing. Marián Tkáč, PhD.

Knižné publikácie:

Pro memoria Matice slovenskej IV. Martin: Matica slovenská 2013, 40 s. (s P. Pareničkom a P. Cabadajom). ISBN 978-80-8128-077-1.

Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia. Martin: Matica slovenská 2013, 72 s. (spoluautor). ISBN 978-88-8128-100-6.

Ochrankyňa národa. *Eseje o Matici a jej ceste dejinami - historické kalendárium MS 1863-1993. Martin: Matica slovenská 2013, 128 s. (autor) ISBN 978-80-8128-070-2.*

Banky. *História, teória a prax. 2. preprac. a rozš. vyd. Bratislava: Sprint 2013, 649 s.(s Jozefom Medveďom a kolektívom). ISBN 978-80-89393-84-8.*

Dejiny centrálneho bankovníctva na Slovensku - *A history of central banking in Slovakia. Bratislava: Národná banka Slovenska 2013, 296 s.(s Tatianou Cvetkovou). ISBN 978-80-8043-192-1.*

Štúdie:

Charakter národa. In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 1, s. 1-5. ISSN 1335-7786.

Ochrankyňa národa. In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 3, s. 14-31. ISSN 1335-7786.

Musíme dozrieť, Slováci! In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 7-8, s. 8-10. ISSN 1335-7786.

Slovenský údel. In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 9, s. 1-3. ISSN 1335-7786.

Nebojme sa, ako sa nebáli Zábojský a Moyzes. In: Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia (zost. P. Parenička). Martin: Matica slovenská 2013, s. 8-10. ISBN 978-88-8128-100-6.

Odborné články:

Už je tu ten rok? In: Národný kalendár 2014. Martin: Matica slovenská 2013, s. 3-5. ISBN 978-80-8128-079-5.

Zabudnutý hrdina Ďurko Langsfeld. In: Národný kalendár 2014. Martin: Matica slovenská 2013, s. 119-120. ISBN 978-80-8128-079-5.

Slávny Hviezdoslav nebol iba básnikom. In: Národný kalendár 2014. Martin: Matica slovenská 2013, s. 143-145. ISBN 978-80-8128-079-5.

Muž, ktorý zvečnil mamku Pôstkovú. In: Národný kalendár 2014. Martin: Matica slovenská 2013, s. 161-163. ISBN 978-80-8128-079-5.

„Podunajský dolár". In: Národný kalendár 2014. Martin: Matica slovenská 2013, s. 185-187. ISBN 978-80-8128-079-5.

Kľúč k matičnej budúcnosti (jubilejný rok v histórii slovenského národa). In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 3, s. 3, úvodník. ISSN 0862-8823.

Súčasné postavenie a perspektívy Matice (chceme aj naďalej byť duchovnou mocnosťou slovenského národa). In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 9, s. 11, úvodník. ISSN 0862-8823.

Odvážne konal v prospech SR (Imrich Karvaš stál na správnom mieste, predsa ho súdili, odsudzovali aj odsúdili). In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 10, s. 10. ISSN 0862-8823.

Matičná loď v moci búrok. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 29, s. 3, komentár. ISSN 0862-8823.

Maticu musíme zamerať na to, na čo vznikla. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 30-31, s. 1, tri otázky pre. ISSN 0862-8823.

Naša budúcnosť spočíva v pestovaní vlastenectva. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 32-33, s. 2. ISSN 0862-8823.

Správy:

Začíname fiľakovskú tradíciu – predslov. In: Fiľakovská konferencia 2013. Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky (zost. V. Komora). Martin: Matica slovenská 2013. ISBN 978-80-8128-103-7.

Slovo predsedu Matice slovenskej na záver. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 469-471. ISBN 978-808128-086-3.

Publicistika:

Novoročné vízie s neodbytnými otázkami (Koľkých následníkov dnes majú tí, ktorí kedysi dávno projektovali našu prítomnosť?) In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 1, s. 1, úvodník. ISSN 0862-8823.

Sami dobrí ľudia. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 1, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Všelijaké správy. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 2, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Ako poslovenčiť televíziu? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 3, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Stropkov a Kráľova Lehota. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 4, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Nádherné činy v prospech národa. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 5, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Signály doby. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 6, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Cesty do Ríma. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 7, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Dozvedám sa ... In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 8, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Matičiari. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 9, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Potrebujeme regeneráciu! In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 10, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Štrnásty marec. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 11, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Spôsoby banky. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 12-13, s. 20, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Zima v nás. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 14, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Balzam na dušu. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 15, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Raz vidieť. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 16, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Týždeň dlhší ako sedem dní. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 17, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Učebnice naše úbohé. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 18, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Čo sa deje? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 19, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Kríž a čiapka. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 20, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Poklady naše strácané. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 21, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Vo Francúzsku ako doma. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 22, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Jeden a milión. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 23, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Záujem parlamentu. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 24, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Zalavár a Bratislava. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 25, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Je to aj o pojmoch. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 26, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Veľa a či málo? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 27, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Nuž, je to tak. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 28, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Vrcholí leto. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 29, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Veľké dni Matice. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 30-31, s. 20, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Poďakovanie predsedu MS M. Tkáča – TA3 vysielala matičné oslavy v priamom prenose. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 32-33, s. 19. ISSN 0862-8823.

Podpora Matici. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 32-33, s. 20, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Ešte ku Klausovi. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 34, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Čo sme dlžní. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 35, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

K mojej temnej minulosti (niektorí členovia výboru MS vyzývajú predsedu, aby nekandidoval)**.** In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 36, s. 7. ISSN 0862-8823.

Matica uprostred národa. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 36, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Zjednotiť slovenskú spoločnosť – výzva predsedu MS k blížiacim sa voľbám**.** In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 37, s. 2. ISSN 0862-8823.

Či som predseda? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 43-44, s. 24, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Čítajme, ak sa nedá pozerať. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 45, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Rok pred nami. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 46, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Vatikán, Bratislava, Martin. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 47, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Naozaj obrábajme pôdu! In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 48, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Menej štátu? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 49, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Naše boje a zápasy. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 50, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

Aj slová aj skutky. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 51, s. 12, očami Matice. ISSN 0862-8823.

• • •

Dozorný výbor Matice slovenskej

• • •

DV MS v súlade s písm. h) čl. 5. hlava VII. Stanov MS predložil Valnému zhromaždeniu MS správu o činnosti, ktorá bola uzavretá k 3. októbru 2013. Z prerokovaných materiálov DV výbor MS na základe Stanov MS predkladal Výboru MS každoročne po uzavretí zúčtovacieho obdobia: vyjadrenie DV MS k účtovnej závierke MS a odporúčanie na vysporiadanie a zúčtovanie výsledku hospodárenia za príslušný rok a informáciu DV MS o výsledkoch hospodárenia za príslušný rok v subjektoch, v ktorých má MS. Predseda, podpredseda a členovia DV MS sa aktívne zúčastňovali na programových konferenciách MS do troch krajov roku 2013 a na rokovaní orgánov MS na rôznych stupňoch, ako aj ďalších aktivitách MS.
V novembri 2011 a opätovne v septembri 2012 boli vedúci pracovníci prostredníctvom Sekretariátu predsedu a správcu MS vyzvaní, aby predložili koncepcie a správy o stave plnenia úloh vyplývajúcich z uznesení najvyšších orgánov MS. Tento materiál bol informatívne predložený DV MS 2. februára 2013. Prvá predbežná správa o plnení uznesení z VZ MS 2010 a snemu MS 2011 bola predložená na rokovanie Výboru MS až 13. apríla 2013. Správu o plnení uznesení z Valného zhromaždenia MS 2010, snemu MS 2011 a programu MS na roky 2011 až 2013 s výhľadom do roku 2017 predložil na rokovanie Výboru MS 28. septembra 2013 tajomník MS M. Gešper ako časť C) komplexnej správy o činnosti a hospodárení Matice slovenskej za uplynulé funkčné obdobie, ktorú Výbor MS po schválení predkladá valnému zhromaždeniu MS. Výbor MS na rokovaní dňa 28. septembra 2013 správu neschválil, vrátane časti C), a uložil ju prepracovať, preto DV MS k správe o plnení uznesení, ktorú Výbor MS neschválil, nemohol prijať stanovisko.
DV MS v súlade s článkom 5. ods. 4. písm. a) Stanov MS vykonával dohľad nad dodržiavaním všeobecne záväzných právnych noriem s osobitným zreteľom na zákon o MS, Stanov MS a ostatných matičných právnych noriem.
Na základe upozornenia DV MS uložil Výbor MS na rokovaní dňa 2. júna 2012 predsedovi MS, aby sa čo najskôr pristúpilo k mimosúdnej dohode o postúpení záložného práva týkajúceho sa DMS v Michalovciach na iný subjekt, a to v lehote 2 mesiacov od zasadnutia Výboru MS. Aj napriek ústnemu vyhláseniu predsedu MS na rokovaní výboru MS dňa 27. októbra 2012, že mesto Michalovce na seba preberá záväzok, DV MS konštatoval, že úloha nebola splnená a existujúca ťarcha na DMS v Michalovciach stále trvala. Na LV č. 965 bola vyznačená plomba Z – 2069/2013, ktorej dôvod zápisu a neskorší výmaz nie je známy. Dňom 25. septembra 2013 bola na Katastrálny úrad v Michalovciach doručená

listina zo dňa 24. septembra 2013, že záložný veriteľ UniCredit Bank sa na základe žiadosti záložcu, ktorým je MS, vzdáva záložného práva na majetok MS, vedený na liste vlastníctva č. 965, na základe ktorého bolo z pôvodného čísla Z – 2069/2013 uvedené nové záznamové číslo Z – 2729/2013. Ťarcha doteraz nie je z LV č. 965 vymazaná a katastrálne konanie nie je skončené.
Je potrebné, aby vlastník, t. j. MS, sledoval ukončenie tejto kauzy v súčinnosti s DV MS.
Po uznášania neschopnom zasadnutí Výboru MS dňa 9. mája 2013 v Bratislave sa z podnetu predsedu DV MS a predsedu prezídia MS uskutočnilo dňa 6. júna 2013 stretnutie pozvaných členov Výboru MS, Prezídia MS a DV MS. Výsledkom stretnutia bola prejavená dobrá vôľa konštruktívne riešiť aktuálne vnútromatičné otázky so zameraním na prípravu valného zhromaždenia MS. Výsledkom stretnutia bolo aj zvolanie zasadnutia Výboru MS dňa 23. júna 2013 v Martine.
Dňa 23. februára 2013 na základe upozornenia člena Výboru MS J. Steinera na rokovaní Výboru MS, že na kúpnej zmluve k nehnuteľnosti (Blahov dom) je podpísaná K. Pacnerová, riaditeľka FEÚ MS, na čo podľa neho nebola kompetentná (splnomocnenie, ktoré má K. Pacnerová od predsedu MS, nemá náležitosti na podpis tejto zmluvy a domnieva sa, že došlo k porušeniu právomoci K. Pacnerovou), prijal DV výbor MS stanovisko: Platné Stanovy MS neumožňujú, aby rozhodovaním o právach a právom chránených záujmoch či povinnostiach organizácie bol predsedom MS písomne poverený zamestnanec MS. Tým viac, ak ide o časť správcovských právomocí, resp. časť kompetencií predsedu MS. Stanovy MS jednoznačne túto povinnosť ukladajú predsedovi MS podľa hlavy VIII., článok 3., ods. 2. 12. Skutočnosť, že správca MS nie je doteraz vymenovaný (po vzdaní sa funkcie doterajšieho správcu MS) ako výkonný pracovník zastupujúci predsedu vo vymedzených právomociach hlava VIII., článok 3. ods. 1. platných Stanov MS, je v zodpovednosti výlučne predsedu MS. DV MS preto konštatoval, že splnomocnenie zo dňa 13. novembra 2012, ktoré obsahuje úlohy a prenesené právomoci správcu MS a predsedu MS, je neúčinné a plnú zodpovednosť naďalej nesie predseda MS.
Dňa 4. marca 2013 na základe otázok predsedu MSM. Tkáča, ktoré osobne predložil písomne na rokovanie DV MS so žiadosťou o zaujatie stanoviska, ich prerokoval, podobne ako 20. marca 2013 odpovedal členovi Výboru MS J. Mižákovi. Dňa 18. júla 2013 predseda MS M. Tkáč požiadal DV MS o prešetrenie sťažnosti členiek speváckej skupiny Matičiarky v Košiciach pod vedením E. Nôtovej, týkajúcej sa zrušenia priestorových podmienok na nacvičovanie na Hlavnej 68. DV MS konštatoval, že žiadosť predsedu MS nespadá do kompetencie DV MS. Riešenie žiadosti je v plnej kompetencii riadiacich pracovníkov MS. Žiadosť bola postúpená riaditeľovi Sekretariátu predsedu a správcu MS.
Dňa 3. septembra 2013 člen Krajskej rady MS Banskobystrického kraja M. Hanuska vzniesol námietku voči uznaniu splnomocnenia na rokovaní KR MS BBSK dňa 22. augusta 2013, v ktorom riadna členka J. Ambružová poverila svojím zastupovaním nečlenku KR MS BBSK. DV MS konštatoval, že voleného člena nemožno nahradiť splnomocnením inej osoby, splnomocnenie bolo neúčinné a výsledky volieb v časti nominantov na kandidátov na člena výboru Krajskej rady MS Banskobystrického kraja sú neplatné.
DV MS za hodnotené obdobie dostal na vedomie: sedem otvorených listov, dve výzvy, jeden protest a šesť stanovísk s výhradami najmä na riadiace a rozhodovacie procesy v MS. Ďalej tri kritické stanoviská voči SNN a jeden otvorený list s výhradami k činnosti členov Výboru MS. Okrem toho vybavil jedenásť podnetov od funkcionárov a členov MS (M. Pecník, P. Boroň, M. Tkáč, Ľ. Chromčíková, M. P. Glowaty, M. Labudík).
Kontrolná činnosť DV MS nenahrádza kontrolnú činnosť, ktorú je povinná MS vykonávať v zmysle všeobecne záväzných predpisov (zákon č. 431/2002 o účtovníctve, zákon č. 502/2001 o finančnej kontrole a iné). DV MS ešte roku 2002 odporučil Výboru MS, aby bola vytvorená funkcia vnútorného kontrolóra MS. Táto požiadavka sa niekoľkokrát počas volebných období bývalého predsedu MS J. Markuša opakovala, ale nerealizovala ani po nástupe správcu J. Eštok roku 2007, ani roku 2010 po nástupe predsedu M. Tkáča. Za vnútorného kontrolóra MS vymenoval predseda MS M. Tkáč v decembri 2011 J. Pápaya, ktorého v januári 2013 odvolal. Funkciu vnútorného kontrolóra MS vykonáva od 15. júla 2013 do 31. októbra 2013 H. Kováčová.
DV MS kontroloval hospodárenie na účte MS „Koruna Matici“ č.: 35-427362/0200, VÚB Martin, pričom pohyby finančných prostriedkov na účte sa týkali príjmov, najmä členských príspevkov za členov

MS od miestnych odborov MS, jednotlivých členov MS a vkladov 45 zakladajúcich členov MS, ktorí vložili členské v celkovej výške 21 855,55 € a výdavkov, najmä na činnosť 14 záujmových a vedeckých odborov MS vrátane Mladej Matice, 8 krajských rád MS a na činnosť 33 okresných rád MS. Príjmy a výdavky na účte boli priebežne kontrolované a DV MS konštatuje, že finančná disciplína nebola porušená. DV MS odporučil predsedovi MS M. Tkáčovi, aby jednotlivé výdavky z Korunového účtu nad rámec výdavkov, ktoré schvaľuje Výbor MS v rámci návrhu rozpočtu na jednotlivé roky, boli predkladané na schválenie Výboru MS.
DV MS odporučil Výboru MS po prvý raz už roku 2002 a ostatný raz v správe na VZ MS 2010, aby účet č. 128738-012/0200 vo VÚB Bratislava -Mesto, ktorý v zmysle § 30 ods. 2 platných Stanov MS slúžil na rozvoj MS, na podporu členského hnutia a plnenia poslania MS, bol prevedený do banky so sídlom v Martine. Na základe rozhodnutia predsedu MS M. Tkáča bol účet k 31. decembra 2010 zrušený a zostatok finančných prostriedkov vo výške 44 239,19 € bol prevedený na účet č. 4007868337/750 v ČSOB v Martine.
Predseda MS M. Tkáč požiadal dňa 20. júla 2012 o preverenie, kde sa nachádza obraz Jánošíka, ktorý roku 1991 prostredníctvom bývalého predsedu MS J. Markuša daroval MS v Nemecku žijúci Slovák J. Mráz. Na základe šetrenia bolo zistené, že v špeciálnom fonde LM SNK sa nachádza obraz Jánošík, olejomaľba 80 x 100 cm pod signatúrou ev. č. 168/C, prírastkové číslo 3786/91. Na plátne v dolnej časti obrazu je venovanie – Matici slovenskej s vďakou Jano Mráz. Šetrením sa ďalej zistilo, že výtvarné zbierky v špeciálnom fonde Krajanského múzea MS boli v minulosti prijaté bez prírastkových kníh a takto uložené do fondu Literárneho múzea SNK pri MS. Po rozdelení MS 1. júlu 2000 na základe zákona o knižniciach sa obrazová zbierka a ďalšie zbierky, ktoré sú majetkom MS, neoprávnene ocitli v depozite SNK. Pri delimitácii sa matičné zbierky viacnásobne žiadali vrátiť, aj právnym postupom (vrátili sa len obrazy Nadácie MS), naposledy roku 2007. Delimitácia zbierok doteraz nebola ukončená, čo súvisí aj s problémom archívnych a knižných fondov MS. DV MS odporučil v septembri 2012 predsedovi MSM. Tkáčovi, aby bolo opätovne otvorené riešenie neuzatvorených otázok delimitácie medzi MS a MK SR a následne so SNK, osobitne obrazovej zbierky Krajanského múzea MS, archívnych zbierok a I. budovy MS.
DV MS vykonával kontroly aj v domoch MS, krajských radách, záujmových a vedeckých odboroch MS.

Majetok, inventarizácia, pohľadávky a záväzky MS

1. M a j e t o k:
MS k 31. decembru 2012 viedla v účtovníctve tento majetok:
účet: názov: obstarávacia cena: zostatková cena:
013 Software 20 795 € 1 435 €
021 Budovy, stavby 4 270 171 € 3 486 045 €
022 Samostatné hnuteľné veci 717 268 € 77 916 €
023 Dopravné prostriedky 81 390 € 6 042 €
031 Pozemky 637 971 € 637 971 €
032 Umelecké diela a zbierky 16 365 € 16 365 €

I n v e n t a r i z á c i a m a j e t k u:
MS vykonala ostatnú riadnu dokladovú a kombinovanú inventarizáciu k 31. decembru 2012 na základe príkazu predsedu MS č. 3/2012 zo dňa 22. 11. 2012 v termíne od 22. Novembra 2012 do 25. januára 2013. Inventúra nezistila inventarizačný rozdiel. Účtovný stav, ktorý je uvedený v ods. 1. (majetok), je rovnaký ako inventarizáciou zistený skutočný stav, okrem 95,77 €, ostatné fondy. Tento rozdiel tvoria mylné platby, ktoré budú vysporiadané do konca roka 2013. Nejde o majetkový rozdiel.

3. P o h ľ a d á v k y a z á v ä z k y:
MS k 30. 6. 2013 evidovala:
a) Pohľadávky z obchodného styku 13 666 €

Iné pohľadávky 22 247 €
b) Záväzky z obchodného styku 81 392 €
Ostatné záväzky 159 875 €
DV MS konštatuje, že oproti 31. decembru 2012:
pohľadávky z obchodného styku sa navýšili o 755 € a iné pohľadávky o 4 828 €;
záväzky z obchodného styku poklesli o 11 959 € 25

Vyjadrenie k účtovnej závierke MS
DV MS v súlade so Zásadami hospodárenia, tvorby a čerpania rozpočtu MS – Finančné vzťahy MS ods. 7., sa za roky 2010, 2011 a 2012 vyjadril k riadnej účtovnej závierke MS a zároveň odporučil Výboru MS spôsob vysporiadania a zúčtovania výsledku jej hospodárenia.
DV MS vo vyjadrení k účtovnej závierke MS za rok 2012 konštatoval, že kladný výsledok hospodárenia MS – zisk po zdanení vo výške 374 448 € – bol dosiahnutý v dôsledku vyšších výnosov z nájmu majetku, vyšších získaných príspevkov od iných organizácií a od fyzických osôb, ale predovšetkým z tržby z predaja dlhodobého majetku, z toho najmä z vysporiadania kúpy a predaja dlhodobého majetku medzi MS a Neografiou, a. s.
Napriek dosiahnutému kladnému výsledku hospodárenia – zisk po zdanení 374 448 €, ktorý medziročne zaznamenal nárast o 347 564 €, možno medzi vplyvy, ktoré pôsobili na jeho zníženie, zaradiť nižšie výnosy z dlhodobého finančného majetku (dividendy Neografie, a. s.) o 184 232 € a dosiahnutý záporný výsledok hospodárenia – strata z hlavnej nezdaňovanej činnosti MS vo výške 152 837 €.
MS prijala roku 2011 výnosy z dlhodobého finančného majetku (dividendy) Neografie, a. s., vo výške 921 162 € a roku 2012 736 930 €. Roku 2013 prijala 253 319 €, ktoré boli vyplatené z nerozdeleného zisku Neografie, a. s., za rok 2010.
DV MS konštatoval, že pri abstrahovaní týchto získaných finančných prostriedkov vo výkaze ziskov a strát by bol výsledok hospodárenia MS za roky 2011 a 2012 strata a zároveň by chýbajúce finančné prostriedky ovplyvnili negatívne aj financovanie činnosti MS.
DV MS preto odporučil Výboru MS**,** aby vzhľadom na uvedené skutočnosti zaviazal predsedu MS, aby boli prijaté dôsledné opatrenia na preklenutie obdobia výpadku výnosov a finančných prostriedkov, ktoré prostredníctvom dividend Neografia, a. s., Martin každoročne poskytovala MS.
Aj keď MS nemá povinnosť zo zákona overiť audítorom riadnu účtovnú závierku, DV MS odporučil Výboru MS doplniť do zásad hospodárenia MS ako systémové opatrenie vykonať audit každé 4 roky, vždy v roku konania valného zhromaždenia MS.

Podnikateľské subjekty s majetkovou účasťou MS
DV MS v súlade s článkom 5, ods. 4. písmeno g) hlava VII. platných Stanov MS v priebehu funkčného obdobia pravidelne ročne oboznamoval Výbor MS s výsledkami hospodárenia v subjektoch, v ktorých má MS akýkoľvek vlastnícky alebo finančný podiel. Podklady sú spracovávané z ročných správ o hospodárení od delegovaných zástupcov MS, ktorí sú zodpovední za ich predloženie DV MS. Tieto subjekty sú samostatné právnické osoby, ktoré majú vlastné riadiace a kontrolné orgány, vstupujúce do obchodných a právnych vzťahov s vlastnou (samostatnou) zodpovednosťou, ktorá pre ne zo zapojenia do týchto vzťahov vyplýva. MS má v týchto orgánoch svojich zástupcov, DV MS nemá nijaké kompetencie vstupovať do týchto vzťahov. Aj keď DVMS nemá povinnosť oboznamovať valné zhromaždenie MS o výsledkoch hospodárenia v subjektoch, v ktorých má MS akýkoľvek vlastnícky alebo finančný podiel, považuje za potrebné takúto informáciu podať.
N e o g r a f i a, a. s., Martin
Delegovaný zástupca MS – S. Muntág
Účtovná závierka Neografie, a. s., bola za roky 2010, 2011 a 2012 auditovaná spoločnosťou ACE CENTRUM, s. r. o., Považská Bystrica s jedinou výhradou k výške opravných položiek k zásobám a pohľadávkam (ktorá sa opakovala v každom roku za hodnotené obdobie), kde podľa názoru audítora opravné položky mali byť k 31. decembru 2012 vyššie spolu najmenej o 620 tis. €.

Na VZ MS 17. októbra 2013 na základe hlasovania jeho delegátov vystriedal J. Lukáča vo funkcii predsedu DV MS Š. Martinkovič, ktorý prevzal úradnú agendu 15. novembra 2013.

• • •

Vedné ústredie Matice slovenskej (vedecká činnosť MS)

• • •

V oblasti matičnej vedy, výskumu i prezentácie pracovalo v roku 2013 Vedné ústredie Matice slovenskej (VÚ MS), Slovenský literárny ústav, Slovenský historický ústav, Stredisko národnostných vzťahov a Krajanské múzeum, z odborných pracovísk sa k nim pričleňuje Archív MS. Úzka prepojenosť VÚ bola s Vydavateľstvom MS, pričom autorsky, spoluautorsky, zostavovateľsky, editorsky, redaktorsky i recenzentsky pracovníci VÚ participujú na vydávaní ústavných zborníkov, ako sú Slovakistika, Historický zborník, Slováci v zahraničí, ďalších monografií, odborných i popularizačných publikácií, odbornými, populárno-náučnými a popularizačnými článkami, recenziami a správami prispievali do periodík Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady a iných tlačí, najmä Národného kalendára 2014. Do 31. decembra 2012 vykonával funkciu vedeckého tajomníka prof. I. Sedlák, v čase od 21. januára 2013 pôsobil ako vedecký tajomník MS P. Parenička (od 5. júla 2013 ako poverený tajomník). Od 1. novembra 2013 posilnila VÚ ako dokumentačná pracovníčka, bibliografka a knihovníčka Ing. Ivana Poláková. S VÚ úzko spolupracovali a na vedeckej činnosti sa podieľali i tajomníci MS P. Cabadaja a P. Mulík. Na viacerých vedeckých, výskumných, dokumentačných, prezentačných, administratívnych a publikačných aktivitách VÚ v roku 2013 participovali aj riaditelia, vedeckí, odborní i ďalší pracovníci nielen z ústavov VÚ, ale aj celej MS. Okrem vedeckovýskumných a dokumentačných úloh sa VÚ podieľalo spoločne s riaditeľmi a pracovníkmi ústavov aj na popularizovaní vedeckých poznatkov prostredníctvom popularizačnej a osvetovej činnosti (literárne a iné súťaže celoslovenského i regionálneho charakteru, prednášky, sprievodcovská služba).

Medzi najvýznamnejšie podujatia VÚ patrila **medzinárodná vedecká konferencia Matica slovenská v národných dejinách 26. a 27. februára 2013 v Martine**. Záštitu nad ňou prevzal minister kultúry M. Maďarič a rokovanie konferencie pozdravil predseda vlády R. Fico. Na konferencii vystúpilo vyše 80 vedeckých a odborných pracovníkov z viacerých európskych krajín i zo zámoria, ktorí rokovali v troch sekciách (dejiny Matici slovenskej, vnútromatičná problematika, zahraniční Slováci). Konferencia prijala komuniké, ktoré naznačilo perspektívy vedeckého rozvoja MS. Knižne vyšiel rozsiahly zborník z tohto podujatia pod názvom Matica slovenská v národných dejinách, obsahujúci vyše šesťdesiat príspevkov – referátov z konferencie. Jeho zostavovateľom bol Imrich Sedlák, v redakčnej rade pracovali P. Mulík, T. Winkler, P. Parenička, P. Cabadaj. Ďalším dôležitým podujatím VÚ sa stala celoštátna **konferencia Východné Slovensko v slovenských národných dejinách**, ktorá sa uskutočnila v rámci Svetového stretnutia Slovákov 4. júla 2013 v Košiciach pod záštitou ministra školstva, vedy, výskumu a športu D. Čaploviča. Vystúpili na nej poprední vedeckí, akademickí a matiční pracovníci, zaoberajúci sa dejinami východoslovenského regiónu, pričom aj na tejto konferencii sa prijalo komuniké a príspevky z neho sa publikovali v matičnom zborníku Slovakistika (roč. 2, 2013).

K vedecko-výskumným počinom VÚ v roku 2013 sa zaradili viaceré akcie v rámci Slovesnej jari, ako napr. **kolokvium Predseda a tajomníci o Matici** v Martine (7. Júna). Z najvýznamnejších náučných podujatí treba ďalej osobitne spomenúť tieto: **vedecká konferencia k 200. výročiu narodenia Sama Tomášika** v Chyžnom (8. februára), **odborný seminár k 100. výročiu narodenia Jozefa Emanuela Cubínka v Oravskej Polhore** (26. mája), **konferencia Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky** vo Fiľakove (14. júna), vedecká konferencia k 190. výročiu narodenia Jána Gotčára v Makove (26. jún), **2. európsky kongres Matíc slovanských národov**, ktorý sa uskutočnil ako úvodné podujatie Národných matičných slávností za účasti jedenástich delegácii 1. augusta 2013 v Martine, **odborný seminár k 100. výročiu úmrtia Ľudovíta Vladimíra Riznera** v Trenčíne (25. septembra), **odborný seminár k 220. výročiu narodenia Ladislava Zábojského** v Spišskej Kapitule, seminár k 150 výročiu narodenia Andreja Pavča v Habovke (27. október), kolokvium o živote a diele

Karola Fremala v Banskej Bystrici (4. novembra) a 110. výročia úmrtia Martina Hattalu v Trstenej (10. decembra). Z viacerých týchto podujatí sa vyšli knižné výstupy, resp. vedecké zborníky (napr. o Tomášikovi, Zábojskom, Fiľakovská konferencia), jednotlivé štúdie boli publikované v matičných zborníkoch VÚ.
V oblasti výstavníckej činnosti, obsahujúcej prvky vedecko-výskumnej práce, sa VÚ podieľalo na príprave a realizácii **výstavy Matica v národe – národ v Matici**, ktorá bola predpremierovo prezentovaná v Trenčíne (16. januára) a vo Zvolenskej Slatine, jej premiéra sa uskutočnila v rámci Národných matičných slávností 2. augusta 2013 v Martine. Výstava, doplnená o katalóg v podobe odbornej publikácie, sa tešila mimoriadnemu záujmu odbornej, školskej i laickej kultúrnej verejnosti na Slovensku i zo zahraničia. V historickej budove MS v Martine bola inštalovaná až do 30. septembra 2013. Naposledy bola inštalovaná zásluhou Oblastného pracoviska MS v Holíči (12. november 2013).
V oblasti bilančnej, administratívnej a koncepčnej VÚ r. 2013 vybavilo a zúradovalo **klasifikáciu MS v zaradení Štatistického úradu SR** vo svojej prvej vedľajšej činnosti ako **„vedeckovýskumného pracoviska v oblasti historických a spoločenských vied“** (táto klasifikácia bola MS odňatá z dôvodu nedostatočnej reflexie vedecko-výskumnej činnosti v komplexných správach MS), v druhej ako **„knižnično-archívneho pracoviska**“. Po zániku Vedeckej i Oponentskej rady MS po roku 2000 VÚ vypracovalo **Štatút, organizačný a rokovací poriadok Grantovej komisie MS** za účelom podpory významných vedeckých projektov, ktorý vstúpil do platnosti 15. júla 2013, pričom prvá etapa tejto činnosti by sa zavŕšila vyhodnotením a schválením siedmich projektov 14. októbra 2013. Koncom r. 2013 sa začali vykonávať pasportačné práce ohľadom zistenia aktuálneho stavu knižničného fondu v ústavoch i na ďalších matičných pracoviskách, čím sa VÚ usiluje vytvoriť predpoklady pre začiatok odborného, knihovníckeho vybudovania perspektívnej Bibliotéky MS v Martine, ktorá v nej absentuje od roku 2000.
Na záver možno konštatovať, že budúcnosť matičnej vedy spočíva v ďalšom zefektívnení činnosti VÚ MS v Martine a k nemu priradených ústavov a pracovísk i v aktívnejšej spolupráci s vedeckými odbormi MS.

Publikačná činnosť 2013:

Doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc.

Knižné publikácie:

Pro memoria Matice slovenskej IV. Martin: Matica slovenská 2013, 40 s. (s M. Tkáčom a P. Cabadajom). ISBN 978-80-8128-077-1.
Biografický lexikón Slovenska, 5. zv., písmená Km - L. Martin: Slovenská národná knižnica 2013, 852 s. (manažér, s A. Maťovčíkom; lexikografický redaktor; spoluautor). ISBN 978-808149-011-8.
Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia. Martin: Matica slovenská 2013, 72 s. (zostavovateľ, spoluautor). ISBN 978-88-8128-100-6.

Štúdie:

Štúrovský dejateľ, spisovateľ a historik Ladislav Pauliny. In: Kniha 2012 (2013), s. 340-344. ISBN 978-80-89301-96-6.
Pohnuté osudy rukopisov Janka Kráľa. In: Janko Kráľ: zborník z odborného seminára 19. októbra 2012 v Lučenci. Lučenec, Miestny odbor Matice slovenskej 2012 (2013), s. 38-44. ISBN 978-80-971260-4-9.
Ján Gotčár a Matica slovenská. In: Základný výskum historických knižných dokumentov a fondov (zost. Eva Augustínová). Žilina: Žilinská univerzita 2013, s. 183-187. ISBN 978-80-8162-000-3.
Štúr a štúrovci. In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 10, s. 11-22. ISSN 1335-7786.
Konštituovanie Slovenskej národnej knižnice v lone Matice slovenskej roku 1941. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 156-159 (aj člen

redakčnej rady zborníka). ISBN 978-808128-086-3.
Biografické súradnice Ladislava Zábojského. In: Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia (zost. P. Parenička). Martin: Matica slovenská 2013, s. 33-41. ISBN 978-88-8128-100-6.

Odborné články:

Jubilant z panteónu najzaslúžilejších Slovákov. Prof. Imrich Sedlák – stále v centre vedeckého, spoločensko-kultúrneho a národného života. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 3, s. 10. ISSN 0862-8823.
Imrich Sedlák. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 1, s. 56-59. ISSN 1335-7026.
Zbožňovaný pevec slovanstva. K dvestoročnici Sama Tomášika. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 2, s. 47-50. ISSN 1335-7026.
Jubilant Richard Marsina má 90 rokov. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 17, s. 11. ISSN 0862-8823.
Ján Marták (časový a nadčasový). 110 rokov od narodenia. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 7-8, s. 57-59. ISSN 1335-7026.
Svedomie národa v „malej vojne“. In: Národný kalendár 2014. Martin 2013, s. 171-172. ISBN 978-80-8128-079-5.
Vedec, univerzitný profesor a matičný činovník prof. Imrich Sedlák a východné Slovensko. In: Slovakistika roč. 2, 2013, s. 316-319. ISBN 978-80-8128-098-6
Duchovná misia medzi krajanmi v USA. Pred sto päťdesiatimi rokmi sa narodil kňaz a spisovateľ Andrej Pavčo. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 49, s. 10. ISSN 0862-8823.

Správy:

Bernolák sa vracia na Oravu. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 6, s. 11. ISSN 0862-8823.
Jubilanta Štefana Baranoviča prijali v Matici slovenskej. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 11, príloha SNN pre miestne odbory a členskú základňu, s. 2. ISSN 0862-8823.
Genéza inštitucionalizovaného biografického a genealogického výskumu v Slovenskej národnej knižnici. In: Základný výskum historických knižných dokumentov a fondov (zost. Eva Augustínová). Žilina: Žilinská univerzita 2013, s. 176-177. ISBN 978-80-8162-000-3.
Matičná veda v dnešných časoch. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č.42, s. 5. ISSN 0862-8823.
Matica v národe/národ v Matici. Výstavný projekt Slovenskej národnej knižnice. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 10, s. 50-51. ISSN 1335-7026.

Publicistika:

Prítomnosť a perspektívy matičnej vedy (Snahy vedenia o skutočný návrat Matice slovenskej do Martina). In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 15, s. 6, rozhovor (týždňa). ISSN 0862-8823.
Dve výročia a dnešok. In: Slovenské národné noviny, roč.28, 2013, č. 28, s. 11, reflexia. ISSN 0862-8823.
Živá voda matičných slávností. In: Slovenské národné noviny, roč.28, 2013, č. 32-33, s. 3,poznámka. ISSN 0862-8823.
Dvaja prezidenti z rôzneho cesta. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 35, s. 3, komentár. ISSN 0862-8823.
S Maticou v duši aj v srdci. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013,č. 37, s. 3, komentár. ISSN 0862-8823.
Matica uprostred národa. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 41, s. 3, komentár. ISSN 0862-8823.
Zjednocuje nás spoločný cieľ. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 45, s. 3, komentár. ISSN

0862-8823.
Dohoreli adventné sviečky... (inc.). In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 51-52, s. 1, úvodník. ISSN 0862-8823.

Recenzentská a posudzovateľská činnosť:

Očenášová-Štrbová, Slavomíra: Lupienky zlatej ruže. Príbeh jedenej triedy vrútockého gymnázia. Liptovský Mikuláš: Bianko 2012 (2013), 129 s. ISBN 978-80-970929-2-4 (odborný poradca).
Tkáč, Marián: Ochrankyňa národa. Eseje o Matici a jej ceste dejinami. Martin: Matica slovenská 2013, 128 s. ISBN 978-80-8128-070-2 (odborná spolupráca).
Stráska, Jana: Vojtech Tvrdý (1896-1963) – historická biografia. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Fakulta humanitných vied 2013 – dizertačná práca (oponent).
Matica slovenská v národných dejinách. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách 26.-27.2.2013 Martin (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, 479 s. ISBN 978-80-8128-086-3 (člen redakčného kruhu).
V turbulentnom tridsaťročí. Kapitoly z dejín Slovenska v rokoch 1918-1948. Krakov: Spolok Slovákov v Poľsku 2013, 440 s. ISBN 978-83-7490-659-3 (recenzent).
Fiľakovská konferencia 2013. Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky (zost. V. Komora)**.** Martin: Matica slovenská 2013. ISBN 978-80-8128-103-7. (zodpovedný redaktor).

Mgr. Peter Cabadaj

Knižné publikácie:

Biografický lexikón Slovenska, 5. zv., písmená Km - L. Martin: Slovenská národná knižnica 2013, 852 s. (spoluautor). ISBN 978-808149-011-8.
Gorazd Zvonický, básnik pravdy a krásy 1913 – 1995. Mesto Michalovce, 2013, 218 s. (zostavovateľ: Ernest Sirochman, spoluautor). ISBN 978-80-971117-5-5
Pro memoria Matice slovenskej IV. Martin: Matica slovenská, 2913, 40 s. (s M. Tkáčom a P. Pareničkom). ISBN 978-80-8128-077-1
Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia. Martin: Matica slovenská, 2013, 72 s. (spoluautor). ISBN 978-88-8128-100-6
Svetové stretnutie Slovákov v Košiciach (4. – 7. júla 2013), bulletin k 150. výročiu založenia Matice slovenskej (Matica v národe – národ v Matici. Martin: Matica slovenská, 2013, (nečíslované). (zostavovateľ). ISBN 978-80-8128-075-7

Štúdie:

Nadčasová téma : solúnski bratia a slovenská literatúra. In: Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 46–58. ISBN 978-88-8128-100-6.
Myšlienka Zahraničnej Matice slovenskej v kontexte úsilia o vytvorenie vrcholnej vedeckej a kultúrnej ustanovizne Slovákov v zahraničí. In: Matica slovenská v národných dejinách (Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie pri príležitosti 150. výročia založenia MS). Martin: Matica slovenská, 2013, s. 318–325. ISBN 978-80-8128-086-3.
Cyrilo-metodská tematika v kontexte slovenskej umeleckej spisby. In: Slovakistika roč. II. : jazykoveda, literárna veda, kulturológia, vedecké informácie. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 84–90. ISBN 978-80-8128-098-6.

Pred 100 rokmi sa narodil Dominik Tatarka. In: Slovakistika roč. II. : jazykoveda, literárna veda, kultu-rológia, vedecké informácie. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 339-342. ISBN 978-80-8128-098-6.

Odborné články:

Nadovšetko miloval poéziu. 100. výročie narodenia a 30. výročie úmrtia Janka Silana. In: Národný kalendár 2014. Martin, 2013, s. 135–136. ISBN 9788081280795.
Tretí matičný zápis v dejinách. 55. výročie založenia Zahraničnej Matice slovenskej. In: Národný kalendár 2014. Martin, 2013, s. 198–201. ISBN 9788081280795.
„Kto to nás chce spúšťať do hrobu?“ Pred 100 rokmi sa narodil básnik Mikuláš Šprinc. In: Národný kalendár 2014. Martin, 2013, s. 205–206. ISBN 9788081280795.
Z čakárne dejín na nástupište sveta. Imrich Kružliak storočný! In: Národný kalendár 2014. Martin, 2013, s. 210–212. ISBN 9788081280795.
Básnik, ktorý rozsieval perly. Pred 100 rokmi sa narodil Gorazd Zvonický. In: Slovenské pohľady IV+129, 2013, č. 5, s. 24-31. ISSN 1335-7786.
Tatarka, Matica, Martin. Pootvorenie témy, o ktorej sa veľa nehovorí. In: Slovenské pohľady IV+129, 2013, č. 7-8, s. 98-102. ISSN 1335-7786.
Karpatský pastier, utešiteľ Slzička. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 1 (jar), s. 32-33. ISSN 0231-73 03.
K storočnici Gorazda Zvonického. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 2 (leto), s. 42–43. ISSN 0231-7303.
Kostolné maľby Jozefa Cincíka v Lakewoode. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 3(jeseň), s. 17. ISSN 0231-7303.
Matica slovenská v národných dejinách. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 9, s. 12. ISSN 0862-8823.
Pred tristo rokmi popravili Jánošíka. Tradícia, ktorá obohacuje naše národné kultúrne dedičstvo. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 10, s. 11. ISSN 0862-8823.
Cyrilo-metodský odkaz v umeleckej spisbe 1. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 25, s. 11. ISSN 0862-8823.
Cyrilo-metodský odkaz v umeleckej spisbe 2. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 26, s. 11. ISSN 0862-8823.
Cyrilo-metodský odkaz v umeleckej spisbe 3. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 27, s. 12. ISSN 0862-8823.
170. výročie kodifikácie spisovnej slovenčiny. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 27, s. 6. ISSN 0862-8823.
Dve výročia Adama Františka Kollára. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 30-31, s. 19. ISSN 0862-8823.
Jubileum Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 38-39, s. 13. ISSN 0862-8823.
Činorodý predseda Zahraničnej Matice slovenskej. Pred 90 rokmi sa narodil Mons. František J. Fuga. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 43-44, s. 22. ISSN 0862-8823.
Mladí vo večnosti. Rudolf Uhlár. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 1, s. 8. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Igor Lengyel. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 2, s. 7. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Viliam Kopečný ml. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 3, s. 5. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Ján Capko. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 4–5, s. 7. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Samo Vozár. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 6, s. 9. ISSN 1337-1614.

Mladí vo večnosti. Mikuláš Dohnány. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 7, s. 9. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Ján Igor Hamaliar. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 8, s. 12. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Eva Frická. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 9, s. 8. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Koloman Banšell. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 10, s. 9. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Benjamín Pravoslav Červenák. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 11, s. 13. ISSN 1337-1614.
Mladí vo večnosti. Slovenskí martýri Karol Holuby, Ďurko Langsfeld a Viliam Šulek. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 10–11. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Božena Slančíkova-Timrava: Márnosť všetko. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 1, s. 9. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Ľudmila Podjavorinská: Ondráš. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 2, s. 12. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Terézia Vansová: Môj životopis. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 3, s. 8. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Rudolf Dilong: Jar mieru. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 4–5, s. 8. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Karol Kuzmány: Sláva statočnosti (Kto za pravdu horí...) In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 6, s. 12. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Ján Kollár: Slávy dcéra. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 7, s. 12. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Ján Botto: Smrť Jánošíkova. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 8, s. 9. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Ján Smrek: Básnik a žena. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 9, s. 13. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Martin Kukučín: „Tajné písmo“ In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 10. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Ján Kostra: Jeseň. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 11, s. 16. ISSN 1337-1614.
Slávne rukopisy. Škultéty, Kukučín, Krčméry. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 31. ISSN 1337-1614.
Vypime si na jeho pamiatku ... Pred 100 rokmi sa narodil Dominik Tatarka. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 2, s. 8–9. ISSN 1337-1614.
Oživil celosvetový záujem o Franza Kafku. Uplynulo 100 rokov od narodenia Eduarda Goldstückera. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 6, s. 6–7. ISSN 1337-1614.
Múzu musel odbíjať z vyšších pohnútok. Pred 100 rokmi sa narodil básnik Gorazd Zvonický. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 7, s. 6 –7. ISSN 1337-1614.
Básnik mora Eugen Vesnin. Dve výročia zabudnutého autora. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 10, s. 6-7. ISSN 1337-1614.
Poézia napísaná krvou svojho vlastného srdca. Pred 110 rokmi sa narodil básnik a prekladateľ Andrej Žarnov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 11, s. 6–7. ISSN 1337-1614.
Chlapci, ktorí v Bratislave sprevádzali Ginsberga (Osamelí bežci). In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 24-25. ISSN 1337-1614.
Portrét mladého umelca: literárna hádanka. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 31. ISSN 1337-1614.
Taký bol Dominik Tatarka ... venované 100. výročiu spisovateľovho narodenia. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 3, s. 53-55. ISSN 1335-7026.

Intelektuál sa nikdy nesmie bezvýhradne stotožniť s mocou. Pred 100 rokmi sa narodil Eduard Goldstücker. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 4, s. 65–66. ISSN 1335-7026.
Spomienka na rozsievača perál. Pripomíname si 100. výročie narodenia Gorazda Zvonického. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 5, s. 47–49. ISSN 1335-7026.
Cyrilo-metodské inšpirácie v slovenskej umeleckej spisbe. Pred 1150 rokmi k nám prišli solúnski bratia. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 6, s. 32–36. ISSN 1335-7026.
Jubileum najvýznamnejšej slovenskej inštitúcie v zahraničí. Pred 50 rokmi bol založený Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 10, s. 32–34. ISSN 1335-7026.
Žarnov, ktorý nielen zobúdza, ale aj drví. Venované 110. výročiu narodenia Andreja Žarnova. In: Knižnica, roč. 14, č. 11–12, s. 95–98. ISSN 1335-7026.
Renomovaný knihovník, plodný básnik. Venované výročiam Ignáca Zelenku alias Eugena Vesnina. In: Knižnica, roč. 14, č. 11–12, s. 98–100. ISSN 1335-7026.
Prvá slovenská spoločnosť. 220. výročie vzniku Slovenského učeného tovarišstva. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 1, s. 61–63. ISSN 1335-7026.
Nad „Jánošíkovým hrobom“ In: Köhler, I.: Konečne! Jánošík má svoj hrob (bulletin). Zázrivá – Žilina, 2013, s. 2.
Zbojnícky chodníček jubilanta Tibora Mahút. In: Zbojníckym chodníčkom (Katalóg výstavy). Žilina : Krajské kultúrne stredisko v Žiline, 2013, s. 3.
Kňaz, ktorý sial perly v exile. Pred 100 rokmi sa narodil Gorazd Zvonický. In: Viera a život, roč. XXIII, 2013, č. 3, s. 31–36. ISSN 1335-6771.

Správy:

Minister Dušan Čaplovič pracovne v Matici slovenskej. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 29, s. 1. ISSN 0862-8823.
O „výrobnom programe“. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 41, s. 12. ISSN 0862-8823
Na národnom cintoríne. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 46, s. 8. ISSN 0862-8823.
Kontinuita a identifikácia. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 48, s. 8. ISSN 0862-8823.
Terchovská muzika v UNESCO. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 50, príloha č. 4/2013 Zo života Matice slovenskej, s. 8. ISSN 0862-8823.
Aký bol náš uplynulý matičný rok 2013? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 51–52, s. 23. ISSN 0862-8823.
Slovesná jar už klope na dvere. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 4–5, s. 2. ISSN 1337-1614.
Keď v Prahe študovali Detvanci. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 4–5, s. 10-11. ISSN 1337-1614.
Výročia. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 7, s. 2. ISSN 1337-1614.
Poznal som ho po ohnivom meči. Básnické svedectvo o auguste 1968. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 9, s. 10–11. ISSN 1337-1614.
Pozoruhodný výstavný projekt Slovenskej národnej knižnice. Na počesť výročí slávneho knihovníka Adama Františka Kollár. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 10, s. 51–53. ISSN 1335-7026.
Otvorený list ministrovi kultúry SR. In: MY Turčianske noviny. Nový Život Turca, roč. 22(53), 2013, č. 4, s. 4. ISSN 0139-6374.
Niektoré Tatarkove prvé diela majú rodný list z Martina. In: MY Turčianske noviny. Nový Život Turca, roč. 22(53), 2013, č. 10, s. 29. ISSN 0139-6374.
Slovenský spolok Detvan v Prahe. 130. výročie vzniku. In: Listy (Praha), roč. 20, 2013, č. 1-2, s. 10-13.
Piate výročie Žilinskej diecézy. In: Naša Žilinská diecéza, roč. 2, 2013, špeciálne číslo, s. 6.

Recenzie:

Z ponuky slovenských knižných vydavateľstiev. In: Knižnica, roč. 14, 2013, č. 1, s. 75-76. ISSN 1335-7026.
O farbách klamstva. In: MY Turčianske noviny. Nový Život Turca, roč. 22/53, 2013, č. 4, s. 10. ISSN 0139-6374.

PhDr. Peter Mulík, PhD.

Štúdie:

Transformácia cyrilo-metodskej myšlienky v dejinách Matice slovenskej. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 10-19. ISBN 978-808128-086-3.
Cyrilo-metodská myšlienka v dejinách Matice slovenskej a naše ukotvenie v dejinách. In: Ladislav Zábojský a cyrilo-metodská tradícia (zost. P. Parenička). Martin: Matica slovenská 2013, s. 11-32. ISBN 978-88-8128-100-6.
Spochybňovanie kráľa Svätopluka. In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 9, s. 42-45. ISSN 1335-7786. .
Juraj Palkovič a jeho aktivity v Slovenskom učenom tovarišstve v širších spoločenských súvislostiach. In: Historický zborník, roč. 23, 2013, č. 1, s. 139-147. ISBN 978-80-8128-089-4.
Cyrilo-metodská tradícia v historickej pamäti Slovákov. In: Odkaz vierozvestcov Cyrila a Metoda dnešku – vyhodnotenie aktivít jubilejného obdobia 2012 – 2013. II. Diel. Trnavský samosprávny kraj, Trnavská univerzita, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Matica slovenská : Trnava 2013, s. 109-130.
Patriotizmus v historickom vedomí Slovákov. In: Vlastenectvo ako pozitívna hodnota 21. storočia. Martin: Matica slovenská – Trnava: Trnavský samosprávny kraj 2013, s. 98–116.

Recenzie:

Gorazd, biskup český a moravsko-sliezsky. In: Historický zborník, roč. 23, 2013, č. 1, s. 167-165. Rec.: Život sv. Cyrila a Metoda a ich vzťah k Rímu a Carihradu / Biskup Gorazd. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2012.
Cyril a Metod - apoštoli Slovanov - film, ktorý nesplnil očakávania. In: Slovenské pohľady, IV. + 129, 2013, č. 10, s. 138-139. ISSN 1335-7786.
Rec.: Cyril a Metod – apoštoli Slovanov (film)

Ing. Ivana Poláková

Knižné publikácie:

Výnimočná. Priatelia k 60. máju života prof. MUDr. Kataríny Adamicovej, PhD. Martin: Beriss, 2013, 230 s. (spoluautorka) ISBN 978-80-971308-7-9.

Odborné články:

PhDr. Alice Garrigue Masaryková. In: Sdružení knihoven Českej republiky v roce 2012 (ročenka). Sdružení knihoven ČR, Ostrava, 2013, 150 s. ISBN 978-80-86249-67-4.
Knižnica ako báza neformálneho vzdelávania. In: Ikaros, roč. 17, 2013, č. 4 [online]. ISSN 1212-5075. [cit. 2013-05-15]. (spoluautorka)
Edukácia? Je to fenomén súčasnosti? In: Ikaros, roč. 17, 2013, č. 9 [online]. ISSN 1212-5075. [cit. 2013-05-15]. (spoluautorka)

V kríze jednoznačne víťazí KIS MaSK! In: INFOS 2013 : Zborník z príspevkov z 37. medzinárodného informatického sympózia – St. Lesná 8.-11. apríla 2013. Bratislava: Spolok slovenských knihovníkov, 2013. [online]. ISBN 978-80-89586-07-3 [cit. 2013-05-15]. (spoluautorka)

Správy:

Správy z výstav. In: Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu, roč. IV. +129, 2013, č. 9, s. 143. ISSN 1335-7786.
Matica v národe – národ v Matici. In: Bulletin Slovenskej asociácie knižníc, roč. 21, 2013, č. 3, s. 34. ISSN 1335-7905.
Slovenský spolok Detvan v Prahe. In: Ikaros, roč. 17, 2013, č. 5 [online]. ISSN 1212-5075. [cit. 2013-05-15].
Slovenský Sokrates Adam František Kollár. In: Ikaros, roč. 17, 2013, č. 10 [online]. ISSN 1212-5075. [cit. 2013-05-15].
Slovenský Sokrates vo svete. In: Slovenské pohľady na literatúru, umenie a vedu, roč. IV. +129, 2013, č. 12, s. 152-153. ISSN 1335-7786.

• • •

Slovenský literárny ústav Matice slovenskej

• • •

SLÚ MS ako vedecké pracovisko pre výskum dejín a súčasného stavu slovenskej literatúry a literárnu vedu plní úlohy zverené MS štátom na úseku vedy a výskumu a v oblasti kultúry a osvety.
V kalendárnom roku 2013 SLÚ MS zrealizoval a participoval na mnohých projektoch, ktoré vyplývajú z náplne jeho odbornej činnosti. Zamestnanci SLÚ MS v rámci svojej odbornej činnosti intenzívne pracovali o. i. i na príprave rukopisu významnej publikácie s názvom **Súčasná slovenská literatúra po roku 1989**, ktorá predstavuje odzrkadlenie a potvrdenie výstupov z odbornej a vedeckej činnosti pracovníkov SLÚ. Elementárnym a prvotným zámerom projektu je vytvoriť systematický, kompaktný, odborný a relevantný dokumentačný, ale i hodnotiaci materiál, ktorý kompetentne, logicky a prirodzene predstaví a zhodnotí vývin, existenciu a smerovanie súčasnej slovenskej literatúry na Slovensku po roku 1989 do roku 2012 s akcentom na tvorbu mladých autorov. Projekt bude prezentovaný v niekoľkých výstupoch. Jednotlivé výstupy projektu o. i. prinesú exaktný monitoring literárnych súťaží a prehliadok na Slovensku v uvedenom, vytýčenom časovom úseku, ako doplnkový materiál, ktorý ozrejmuje publikačné pôsobenie a literárny vývin niektorých mladých autorov pred ich oficiálnym vstupom do intencií slovenskej literatúry vlastnou publikáciou.
Okrem tejto ťažiskovej vedeckovýskumnej aktivity SLÚ MS vypracoval aj koncepciu a zámery ústavného rozvoja do roku 2017 a rozvinul činnosť konkrétnymi úlohami. Išlo o literárnu tvorbu Slovákov žijúcich v zahraničí (prezentácia témy na seminári v Nadlaku v marci 2013 a na Literárnom snemovaní v Báčskom Petrovci v júni 2013). Ďalej to boli osobitosti tvorby autorov žijúcich v diaspóre so zreteľom na J. Podhradského (rozpracované – Z. Bukovenová), publicistika J. C. Hronského (v tom i vydanie XII. zväzku Spisov J. C. Hronského – M. Gonda), MS v literatúre, literatúra v MS. V oblasti prezentácie výsledkov výskumu SLÚ MS pripravil a uskutočnil vedecké konferencie a zúčastnil sa na vyše 30 podujatiach, pričom v tejto oblasti dominovala **vedecká konferencia v Chyžnom vo februári 2013 k 200-ročnici narodenia S. Tomášika.**
V rámci vytvorenej **edície Modrá katedrála** SLÚ MS pripravila koncepciu obnovy tradície tzv. „matičných debutov“, kde ponúka knižný publikačný priestor mladým debutujúcim autorom a výtvarníkom. Tento rok tak vychádza v uvedenej edícii pilotný projekt – debutová zbierka básní mladej poetky O. Gluštíkovej s ilustráciami mladej výtvarníčky M. Fučelovej, ktorá bude taktiež ilustrovať májové číslo OT a pod gesciou SLÚ MS bude realizovaná i výstava jej aktuálnej výtvarnej tvorby. Jedinečnosť a

originálnosť projektu, a nie menej i jeho význam v kontinuite do budúcna spočíva predovšetkým vo vytvorení relevantnej platformy pre prezentáciu súčasnej a aktuálnej tvorby mladých autorov - debutantov, ktorí majú tendencie vo svojej literárnej tvorbe pokračovať, a ktorých tvorba odráža skutočné umelecké a estetické hodnoty v kontexte súčasnej slovenskej literatúry. Projekt edície *Modrá katedrála* poskytuje mladým autorom ako jediný v súčasnosti na Slovensku možnosť vydať vlastnú knihu (debut) v renomovanom vydavateľstve s tradíciou vydávania debutových kníh takých autorov, akými boli napríklad D. Tatarka, či už spomínaný patrón literárnej súťaže J. Červeň. Projekt taktiež ocenenému autorom garantuje publikačný priestor v súčasných slovenských literárnych periodikách, či možnosť prezentovať sa na verejnosti v rámci autorských čítaní a besied.
Mladým, začínajúcim autorom sa v rámci svojej činnosti SLÚ MS v roku 2013 venoval prostredníctvom **prílohy Slovenských národných novín Orol tatranský**, kde poskytuje autorom publikačný priestor, informuje ich o možnostiach publikovania, či vyhlásených literárnych súťažiach; ponúka odborné literárne témy spracované často formou populárno-náučných článkov, ktoré ozrejmujú čiastočne i niektoré výstupy z našej odbornej činnosti v rámci skúmania netradičných fenoménov v literatúre (satira, smútok, vtip v dielach slovenských a svetových spisovateľov, alkohol ako paralelný autorský idiolekt v tvorbe slovenských a svetových spisovateľov...), taktiež tu pracovníci SLU MS publikujú reflexie na aktuálne kultúrne podujatia či udalosti.
V **kultúrno-osvetovej oblasti** patrí k stabilným úlohám najmä organizovanie tradičného festivalu literatúry v Martine **Slovesná jar**. V roku 2013 sa stali súčasťou Slovesnej jari aj tematicky orientované odborné semináre, orientované na 1 150. výročie pamiatky sv. Cyrila a Metoda a 150. výročie založenia MS. V roku 2013 bolo podujatie **Veniec víťazov** ako prehliadka najúspešnejších interpretov recitačných súťaží spojené s vyhlásením výsledkov celoštátnej súťaže **Matičná esej**. SLÚ MS sa podieľal na aktivitách v súvislosti s mladou súčasnou slovenskou literatúrou, a to osobnou účasťou M. Grupača v porotách literárnych súťaží.
SLÚ MS spolupracuje s Národným osvetovým ústavom, Literárnym informačným centrom, Slavistickým ústavom Jána Stanislava SAV, katedrami slovenského jazyka a literatúry FF UPJŠ Košice, FHV UMB Banská Bystrica, FF KU Ružomberok, FF UKF Nitra, slovakistickými inštitúciami v zahraničí vrátane krajanských inštitúcií, ako napr. so Slovenským vydavateľským centrom v Báčskom Petrovci.

Mgr. Marián Grupač
Priebežne
- Súčasná slovenská literatúra: vypracovaný komplexný návrh projektu a priebežná realizácia: dopĺňanie databázy autorov podľa stanovených kritérií, vytváranie heslára s CV a krátkou literárno-kritickou poznámkou, paralelne budovanie databázy debutujúcich autorov od roku 1989 do roku 2012, zoznam literárnych súťaží a ocenených autorov v danom období (1989 - 2012).
- Blog o súčasnej slovenskej poézii po roku 1989 - zriadenie blogu v prostredí wordpress.com; databáza súčasných slovenských básnikov, heslá, CV, rozhovory, ukážky z tvorby...
- Klikni na báseň - internetový projekt v prostredí webnode.sk. Projekt KLIKNI NA BÁSEŇ, s podtitulom *Vypočuj si slovenskú poéziu* je inšpirovaná iným literárnym počinom, ktorý v roku 1968 prebehol v USA pod názvom **DIAL-A-POEM.** (Vykrúť si báseň). Stránka „Klikni na báseň“ prináša zoznam vybraných slovenských básnikov s možnosťou vypočuť si ich tvorbu prostredníctvom budovanej databázy...
Účasť na odborných seminároch a konferenciách:
- *Medzinárodná vedecká konferencia Matica slovenská v národných dejinách,* *26. a 27. februára 2013; aktívna účasť s príspevkom pod názvom:* „Súčasná slovenská literatúra po roku 1989 v činnosti SLÚ MS v Martine“.
- Odborný seminár k 200. výročiu narodenia S. Tomášika, **7. - 9. 2. 2013**; odborný príspevok zaradený do zborníka pod názvom: *„Piľní a poľní hospodár z Gemera".*
- Odborný vedecký seminár k príležitosti 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Slovensko „Na počiatku bolo slovo": **Trenčín, Trenčiansky samosprávny kraj, 18. apríla 2013; aktívna účasť s príspevkom *„Proglas - veľbáseň storočia a je literárnosť pre 21. storočie".***
- Svět knihy 2013 - Medzinárodný knižný veľtrh Praha, Česká republika, aktívna účasť: autorské

čítanie z knihy *Poltvin - 9 farieb klamstva;* 17. 5. 2013, Praha Holešovice, Česká republika.
- Odborný seminár venovaný 1 150. výročiu príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie. **14. november 2013** – ZUŠ, Bánovce nad Bebravou – prednáška: Proglas: veľbáseň storočia.
Odborná a praktická činnosť súvisiaca s mladou, súčasnou literatúrou
- Príprava a realizácia projektu KONFRONTÁCIE A POLEMIKY v rámci festivalu Slovesná jar 2013; Literárna súťaž o Cenu Š. Krčméryho - slávnostné odovzdávanie cien a autorské čítanie mladých autorov. Vernisáž fotografií Zuzany Pollákovej a krst knihy M. Grupača *Poltvin - 9 farieb klamstva.* Kolokvium PROGLAS - v spolupráci s LIC: prezentácia publikácií o Proglase a autorské čítanie.
- osobná účasť v porotách literárnych súťaží Jašíkove Kysuce 2013 (Čadca), Literárna Senica L. Novomeského 2013 (Senica) a O Cenu Rudolfa Fabryho 2013 (Budmerice).
- Osobná účasť na prezentáciách kníh mladých autorov, na stretnutiach členov literárneho klubu (napr. v Čadci), vyhľadávanie mladých talentovaných autorov na blogoch...
Vypracované a odoslané návrhy literárnych projektov
- OROL - projekt vydávania literárno-kultúrnej revue. Projekt vypracovaný ako alternatíva vydávania súčasného OT ako prílohy SNN v rozšírenej verzii ako kvartálnik. Projekt odovzdaný projektovej manažérke IÚ MS D. Matiaškovej- Ferencovej a tajomníkovi MS P. Cabadajovi. Projekt nepodporený.
- MODRÁ KATEDRÁLA - projekt vydavateľskej činnosti MS pre mladých a debutujúcich autorov slovenskej literatúry. Jedinečnosť a originálnosť projektu, a nie menej i jeho význam v kontinuite do budúcna spočíva predovšetkým vo vytvorení relevantnej platformy pre prezentáciu súčasnej a aktuálnej tvorby mladých autorov - debutantov, ktorí majú tendencie vo svojej literárnej tvorbe pokračovať, a ktorých tvorba odráža skutočné umelecké a estetické hodnoty v kontexte súčasnej slovenskej literatúry. Projekt edície Modrá katedrála poskytuje mladým autorom ako jediný v súčasnosti na Slovensku možnosť vydať vlastnú knihu (debut) v renomovanom vydavateľstve s tradíciou vydávania debutových kníh takých autorov, akými boli napríklad Dominik Tatarka, či už spomínaný patrón literárnej súťaže Ján Červeň. Projekt taktiež oceneným autorom garantuje publikačný priestor v súčasných slovenských literárnych periodikách, či možnosť prezentovať sa na verejnosti v rámci autorských čítaní a besied. Projekt odovzdaný projektovej manažérke IÚ MS D. Matiaškovej- Ferencovej a tajomníkovi MS P. Cabadajovi. Projekt je t. č. v období schvaľovania.
- SÚČASNÁ SLOVENSKÁ LITERATÚRA PO ROKU 1989 - projekt na vytvorenie monografie, almanachu slovníkového typu rozšírený o literárno-kritické stanoviská literárnych vedcov, kritikov, redaktorov a spisovateľov s chronologickým prehľadom literárnych súťaží a prehliadok na Slovensku a chronologickým zoznamom debutujúcich autorov v jednotlivých rokoch od 1989 do 2011. Elementárnym a prvotným zámerom projektu je vytvoriť systematický, kompaktný, odborný a relevantný dokumentačný, ale i hodnotiaci materiál, ktorý kompetentne, logicky a prirodzene predstaví a zhodnotí vývin, existenciu a smerovanie súčasnej slovenskej literatúry na Slovensku po roku 1989 do roku 2012 s akcentom na tvorbu mladých autorov. Projekt bude prezentovaný v niekoľkých výstupoch. Jednotlivé výstupy projektu o. i. prinesú exaktný monitoring literárnych súťaží a prehliadok na Slovensku v uvedenom, vytýčenom časovom úseku, ako doplnkový materiál, ktorý ozrejmuje publikačné pôsobenie a literárny vývin niektorých mladých autorov pred ich oficiálnym vstupom do intencií slovenskej literatúry vlastnou publikáciou. (Vzhľadom na skutočnosť, že počet autorov, ktorí by sme mohli obecne zaradiť do tzv. „mladej literatúry", čiže utvoriť výber autorov ohraničených ich vekom do 35 rokov, ako sa obecne kategorizuje uvedená skupina napríklad pri účasti na literárnych súťažiach a prehliadkach na Slovensku, by predstavoval málopočetnú skupinu tvorcov a spracovanie údajov v heslách by malo v uvedenom projekte len nepatrnú dokumentačnú a výpovednú hodnotu, rozhodli sme sa spracovať v našom projekte údaje všetkých slovenských autorov v oblasti poézie a prózy - neskôr doplnených i oblasť literatúry faktu -, ktorí publikovali svoju tvorbu po roku 1989 a ktorí do obdobia konca roku 2012 mali vydané aspoň tri samostatné publikácie.). Projekt odovzdaný projektovej manažérke IÚ MS D. Matiaškovej- Ferencovej a tajomníkovi MS P. Cabadajovi. Projekt je t. č. v období schvaľovania.
- vypracovaný projekt vedeckej konferencie pri príležitosti nedožitého životného jubilea básnika J. Urbana v novembri 2014 v Košiciach. Projekt je t. č. v období schvaľovania.

PhDr. Katarína Sedláková, PhD.
- Prezentácia zborníka *Slováci a slovakistika v Bulharsku* na Slovenskom zastupiteľskom úrade SR v Sofii. Zborník, ktorý som zostavila, bol výsledkom konferencie venovanej 60. výročiu reemigrácie Slovákov z Bulharska a 30. výročiu slovakistiky na Velikotrnovskej univerzite.
- Účasť na konferencii venovanej 150. výročiu založenia MS s príspevkom *Slováci v Bulharsku*, ktorý vznikol počas môjho výskumu slovenských obcí v Bulharsku a na základe archívneho materiálu Krajanského múzea MS, uloženého v Archíve MS.
- Prednáška v Mestskej knižnici v Bratislave o Samuelovi Jaroslavovi Zachejovi pre Spolok dolnozemských Slovákov, ktorá bola spojená s prezentáciou knihy – Sedláková, Penčev - *Самуел Ярослав Захей „Словашкият консул“ в България.* София : Стигмати, 2010, с. 203. Kniha vyšla v bulharčine.
- Participácia pri príprave programov Slovesnej jari
- Členka poroty pri hodnotení prác Matičnej eseje
- Prezentácia knihy *Tá ideme* v Bulharskom informačnom stredisku v Bratislave
Sedláková – *Tá ideme.* София : Стигмати – kniha je cestopisným rozprávaním o histórii, kultúre, zvykoch a zaujímavostiach z ciest po Balkáne a inde.
- Participácia pri organizovaní hosťovania divadelného súboru SKUS hrdinu Janka Čmelíka zo Starej Pazovy v Slovenskom komornom divadle v Martine s divadelným predstavením Babylon.
- Realizácia projektu – knižného vydania *Dejín slovenského divadelného súboru v Kysáči* pre Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí.
- Participácia na projekte Súčasná slovenská literatúra – heslár súčasných slovenských autorov, ktorí debutovali po roku 1989, spracovanie hesiel O – Ž
- Prezentácia mojej knihy *Tá ideme* v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystrici
Sedláková – *Tá ideme.* София : Стигмати.
- Odborná spolupráca a konzultácia pri príprave dizertačnej práce bulharskej doktorandky, venovaná problematike Katolíckej moderny.

Mgr. Zuzana Bukovenová
- Spolupráca pri príprave konferencie 200. výročia narodenia S. Tomášika v Chyžnom
- Príprava a prezentácia príspevku na konferencii v Chyžnom – Samuel Tomášik a jeho vplyv na mladú generáciu
- Príprava projektu Konfrontácie a polemiky na dotáciu z Mesta Martin
- Spolupráca pri príprave a organizácii a účasť na podujatiach Slovesnej jari 2013
- Spolupráca pri čítaní a výbere prác v súťaži Matičná esej 2013
- Spolupráca pri príprave a organizácii a účasť na Venci víťazov
- Sústavná príprava a štúdium práce Jozef Podhradský v slovenskom literárnom mesianizme, čo zahŕňa štúdovanie celej rukopisnej pozostalosti z archívu SNK
- Sústavná príprava na práci v rámci súčasnej slovenskej literatúry – monografia o Michalovi Hvoreckom, čo znamená aktualizovanie a úprava už analyzovanej témy
- Sprevádzanie exkurzií – lektorské výklady o MS
- Spolupráca na Národných matičných slávnostiach 2013
- Participácia na Scénickej žatve 2013 – starostlivosť o jeden súbor zo Srbska počas troch dní v Martine
- Vyúčtovanie projektov SLÚ MS a spolupráca pri zostavovaní rozpočtu a podujatí na rok 2014
- Redakčná práca na rukopise Kaleidoskopis M. Bielika
- Práca na vedeckej úlohe pod vedením M. Grupača – Súčasná slovenská literatúra po roku 1989
- Bežná administratívna práca – korešpondencia, spracovávanie dochádzky SLÚ MS atď.

PhDr. Milan Gonda
- Konferencia k 200. výročiu narodenia S. Tomášika, organizačná pomoc: výber fotografií v LM SNK a archíve, príprava textových materiálov pre pamätnú izbu v Gemerských Tepliciach, konzultácie a od-

borná pomoc pre obecný úrad.
Vystúpenie s referátom Historické prózy Sama Tomášika a súčasnosť – publikované v zborníku z konferencie k 200. výročiu narodenia Sama Tomášika, Chyžné – Gemerské Teplice 7. – 8. februára 2013.
Vystúpenie na celoslovenskom odbornom seminári Kniha ako inšpirácia pre seniorov a nástroj k aktívnej starobe (v rámci projektu AKTÍVNE STARNUTIE A KNIŽNICE, Hornozemplínska knižnica, Vranov 16. – 17. 1. 2013
Príspevok Literárna tvorba a vydávanie kníh sú prístupné aj seniorom, publikovaný v zborníku zo seminára a na knižničnej webovej stránke.
Vedecká konferencia 150 rokov Matice slovenskej – člen organizačného tímu. Koordinácia ubytovania, kontakt s ubytovanými a ubytovacími zariadeniami
Vystúpenie na konferencii Nárečie ako klenot s príspevkom Niečo v nás ostáva (o aspektoch fenoménu východniarstva), Michalovce 14.marca 2013.
Príprava Slovesnej jari, zabezpečoval som obsahovo aj organizačne programy:

- Jarná škola humoru s Milanom Lechanom
- Autori z okruhu Vydavateľstva Matice slovenskej – medailón J. Tazberíka
- Autori jednej knihy s Ľ. Kianičkom a J. Cígerom.

Organizačne som participoval aj na ďalších akciách, zúčastnil som sa na všetkých programoch Slovesnej jari a príprave podujatia Veniec víťazov. Zabezpečoval som podujatie Súťaž Matičná esej, a to propagovanie súťaže v školách, získavanie prác od spolupracujúcich organizácií, vyhodnotenie prác zo stredných škôl, koordinovanie práce súťažnej poroty, organizačné zabezpečenie sláv. vyhodnotenia súťaže počas podujatia Veniec víťazov. Bol som člen poroty súťaže Kukučínova literárna Revúca, ktoré organizovalo Prvé slovenské literárne gymnázium, 171 prác, 320 strán, ako aj člen poroty súťaže Ruže mojej duše – organizátor Mesto Sečovce, 91 prác, 242 strán, recitačnej súťaže Hviezdoslavov Kubín, regionálneho kola Vajanského Martin ako predseda poroty, krajského kola Hviezdoslavov Kubín ako člen poroty. MS som zastupoval v súťaži Literárny Kežmarok v prípravnom výbore účasťou na poradách, ako ajzabezpečovaním cien pre víťazov.
Ďalšie úlohy:
- sprevádzanie exkurzií po MS s odborným výkladom
- konzultácie s rodinou K. Habovštiakovej k podaniu žiadosti o grant pre zorganizovanie vedeckej konferencie k 90. výročiu narodenia A. Habovštiaka
- spolupráca s Vydavateľstvom MS pri posudzovaní pripravovaných rukopisov
- spolupráca so Spolkom slovenských spisovateľov pri posudzovaní pripravovaných rukopisov
- príprava materiálov k žiadosti o hrobové miesto pre P. Maruniaka na Národnom cintoríne v Martine
- sledovanie a dokumentovanie literárneho života v regiónoch Turiec, Orava a čiastočne aj horné Považie, Liptov, Kysuce a Novohrad
- štúdium materiálov k regionálnemu literárnemu životu v regionálnych knižniciach v Michalovciach a vo Vranove nad Topľou

Publikačná činnosť 2013:
Mgr. Marián Grupáč

Štúdie:

Proglas - Veľbáseň storočia a jej „literárnosť" pre 21. storočie. In: Slovakistika roč. II. : jazykoveda, literárna veda, kulturológia, vedecké informácie. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 76-83. ISBN 978-80-8128-098-6.

Odborné články:

Nové médiá ako alternatívny publikačný priestor pre mladých a začínajúcich autorov v oblasti súčasnej literatúry na Slovensku = New media as an alternative publishing space for young and aspiring

writers of contemporary literature in Slovakia. In: Súmrak médií - problematika nadácie v médiách zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej dňa 28. novembra 2012 na Žilinskej univerzite v Žiline. - Žilina: Žilinská univerzita, 2013, s. 26-32. ISBN 978-80-554-0759-3. [online].
Súčasná slovenská poézia a próza po roku 1989 v programe Slovenského literárneho ústavu MS. In: Matica slovenská v národných dejinách zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 26. - 27. 2. 2013 Martin. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 196-199. ISBN 978-80-8128-086-3.
Povesť o rieke Kysuca. (Staré zvyky Kysučanov od Kataríny do Vianoc). In: Orol tatranský - revue pre mladú literatúru, umenie a spoločnosť, č. 12, 2013, s. 26-27. ISSN 1337-1614.
Reges bibendi I. (Králi pijanov). Alkohol ako paralelný autorský idiolekt vybraných slovenských a svetových spisovateľov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 8, s. 8-9. ISSN 1337-1614.
Reges bibendi II. (Králi pijanov- pokračovanie). Alkohol ako paralelný autorský idiolekt vybraných slovenských a svetových spisovateľov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 9, s. 12-13. ISSN 1337-1614.
Reges bibendi III. (Králi pijanov- pokračovanie). Alkohol ako paralelný autorský idiolekt vybraných slovenských a svetových spisovateľov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 10, s. 8. ISSN 1337-1614.
Reges bibendi IV. (Králi pijanov- pokračovanie). Alkohol ako paralelný autorský idiolekt vybraných slovenských a svetových spisovateľov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 11, s. 8-9. ISSN 1337-1614.
Reges bibendi V. (Králi pijanov- pokračovanie). Alkohol ako paralelný autorský idiolekt vybraných slovenských a svetových spisovateľov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 16-17. ISSN 1337-1614.
Smútky, splíny, tiesne a úzkosti ... I. Smútok v tvorbe niektorých svetových a slovenských básnikov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 1, s. 7. ISSN 1337-1614.
Smútky, splíny, tiesne a úzkosti ... II. Smútok v tvorbe niektorých svetových a slovenských básnikov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 2, s. 3. ISSN 1337-1614.
Smútky, splíny, tiesne a úzkosti ... III. Smútok v tvorbe niektorých svetových a slovenských básnikov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 3, s. 3. ISSN 1337-1614.
Smútky, splíny, tiesne a úzkosti ... IV. Smútok v tvorbe niektorých svetových a slovenských básnikov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 4-5, s. 9. ISSN 1337-1614.
Smútky, splíny, tiesne a úzkosti ... V. Smútok v tvorbe niektorých svetových a slovenských básnikov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 6, s. 8. ISSN 1337-1614.
Smútky, splíny, tiesne a úzkosti ... VI. Smútok v tvorbe niektorých svetových a slovenských básnikov. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 7, s. 8. ISSN 1337-1614.
"Piľní poľní hospodár" z Gemera... Samuel Tomášik - spojený s ľudom a krajinou.
In: Dotyky časopis pre mladú literatúru a umenie, č. 1, 2013, r. XXV. ISSN 1210-2210.
"Piľní poľní hospodár" z Gemera... Samuel Tomášik - spojený s ľudom a krajinou.
In: Samo Tomášik (8. 2. 1813 - 10. 9. 1887) zborník z konferencie 8. 2. 2013 v Chyžnom. - Martin : Matica slovenská, 2013, s. 94-101. ISBN 978-80-8128-101-3.
Proglas – Veľbáseň storočia a jej literárnosť pre 21. storočie. In: Dotyky časopis pre mladú literatúru a umenie, č. 4, 2013, r. XXV. ISSN 1210-2210.

Umelecké práce a preklady:

(Naoko) mŕtve vody slovenskej literatúry v roku 2013. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 2. ISSN 1337-1614.

Recenzie:

Luxus podľa Zuzany Pollákovej. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013,

č. 12, s. 15. ISSN 1337-1614.
Jubilejný štyridsiaty piaty ročník Jašíkových Kysúc. In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 12, s. 12-13. ISSN 1337-1614.

PhDr. Milan Gonda

Odborné články:

Historické prózy Sama Tomášika zo súčasného hľadiska. In: Samo Tomášik. (8. 2. 1813 – 10. 9. 1887) : zborník z konferencie 8. 2. 2013 v Chyžnom. Matica slovenská: Martin 2013, s. 47- 52. ISBN 978-80-8128-101-3
Literárna tvorba a vydávanie kníh sú prístupné aj seniorom. In: Aktívne starnutie a knižnice. Zborník príspevkov zo seminára Kniha ako inšpirácia pre seniorov a nástroj k aktívnej starobe. Hornozemplínska knižnica : Vranov nad Topľou 2013, s. 10-11.
Druhá literatúra existuje. In: ČAJ pro chvíle pohody – časopis autorů Jíčínska, roč. 12, (říjen) č. 85, s. 19-24.
Ján Štepita. Muž s drozdom na pleci. In: Slovenské pohľady IV+129, 2013, č. 3, s. 120-122. ISSN 1335-7786.

Publicistika:

Nárečie je klenot. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 2 (leto), s. 19. ISSN 0231-7303
Navzdory prekážkam jar bola. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 2 (leto), s. 10-11. ISSN 0231-7303
Baví ju humor a satira, keď treba, vie i rapovať. In: MY Turčianske noviny. Nový Život Turca, roč. 22/53, 2013, č. 43, s. 15. ISSN 0139-6374. (zo dňa 29. 10. 2013)

PhDr. Katarína Sedláková, PhD.

Štúdie:

Slováci v Bulharsku. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 434-436. ISBN 978-808128-086-3.
Samuel Jaroslav Zachej, významný predstaviteľ slovensko-bulharských vzťahov. In: Slovakistika roč. II. : jazykoveda, literárna veda, kulturológia, vedecké informácie. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 205-215. ISBN 978-80-8128-098-6.

Odborné články:

Čítať zakázané 1. In: Ľudové noviny. Týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 28, s. 17. ISSN 0456-829X. (zo dňa 11. júla 2013)
Čítať zakázané 2. In: Ľudové noviny. Týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 29, s. 17. ISSN 0456-829X. (zo dňa 18. júla 2013)
Čítať zakázané 3. In: Ľudové noviny. Týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 30, s. 17. ISSN 0456-829X. (zo dňa 25. júla 2013)
Manifest novej doby. In: Dotyky časopis pre mladú literatúru a umenie, č. 5, 2013, r. XXV., s. 63. ISSN 1210-2210.

Mgr. Zuzana Bukovenová

Odborné články:

Samuel Tomášik a jeho vplyv na mladú generáciu. In: Samo Tomášik. (8. 2. 1813 – 10. 9. 1887) : zborník z konferencie 8. 2. 2013 v Chyžnom. Matica slovenská: Martin 2013, s. 59-63. ISBN 978-80-8128-101-3

Publicistika:

Náš hlas musí byť smelší a silnejší (rozhovor)**.** In: MY Turčianske noviny. Nový Život Turca, roč. 22/53, 2013, č. 34, s. 11. ISSN 0139-6374. (zo dňa 26. 8. 2013)
Zážitok, okamih, sekunda (recenzia). In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 9, s. 9. ISSN 1337-1614.
Mladí ešte nemali čas upadnúť do formalizmu (rozhovor). In: Slovenské národné noviny, príloha Orol tatranský, roč. 28, 2013, č. 11 s. 4-5. ISSN 1337-1614.

• • •

Slovenský historický ústav Matice slovenskej

• • •

V Slovenskom historickom ústave Matice slovenskej (ďalej SHÚ MS) v roku 2013 pracovali štyria zamestnanci – traja vedeckí pracovníci s vedeckou hodnosťou PhD a jeden odborný pracovník (v 2. ročníku externej formy doktorandského štúdia histórie na FF UPJŠ v Košiciach). Základnou dlhodobou a nosnou vedeckovýskumnou témou SHÚ MS je téma slovenského národného a politického programu od 18. storočia po súčasnosť - slovenský národ v moderných dejinách, zahrňujúca formovanie slovenského národa (národné obrodenie) a jeho ďalší vývoj po súčasnosť vo sfére ekonomickej, politickej, náboženskej, kultúrnej, tiež migrácie a vzťahy Slovákov k iným národom, emigráciu – národ doma a v zahraničnom kontexte. V súlade so zakladateľskou listinou SHÚ MS rovnako venuje pozornosť témam etnogenézy slovenského národa, dejinám kresťanstva na Slovensku, dejinám Matice slovenskej, dejinám Slovákov žijúcich v zahraničí a obdobiu komunizmu na Slovensku. SHÚ MS sa vo svojej činnosti riadil Plánom vedeckovýskumnej činnosti na rok 2013, ktorý je v súlade s Dlhodobým plánom úloh SHÚ MS na obdobie do roku 2016. Vedeckovýskumná činnosť je hodnotená v rámci vnútornej evalvácie podľa zásad Ministerstva školstva a vedy SR s ohľadom na akútnu potrebu zaradenia SHÚ MS medzi vedeckovýskumné pracoviská oprávnené žiadať o granty zo zdrojov financujúcich vedecký výskum na Slovensku.

Hlavné výsledky vedeckovýskumnej činnosti SHÚ MS v roku 2013

V oblasti edičnej činnosti: SHÚ pripravil do tlače dve čísla Historického zborníka MS (2013-1, 2013-2), v jeho odbornej gescii boli do tlače pripravené dve monografie (Antológa časopiseckých a novinových článkov Andreja Hlinku, zost. Peter Olexák a Anna Safanovičová; Kapitoly zo stredovekých dejín Slovenska, M. Slivka). Pracovníci SHÚ MS lektorovali rukopisy ponúkané na vydanie vo Vydavateľstve MS, z iniciatívy SHÚ MS predseda MS vymenoval Edičnú radu Historických spisov MS.

• • •

V oblasti vedeckovýskumnej činnosti: Do tlače bolo odovzdaných alebo vyšlo tlačou spolu 15 vedeckých štúdií a odborných článkov z problematiky počiatkov národných dejín, 19. a prvej polovice 20. storočia. V monografii mesta Zvolen (zostavovateľ P. Maliniak) bola vydaná kapitola pracovníka SHÚ R. Moldu *„Od jozefských reforiem po revolučné roky*“, spoločným príspevkom pracovníkov SHÚ MS k poznaniu dejín MS bolo vydanie Kalendária Matice slovenskej ako súčasť knižného diela Ochrankyňa národa (Vydala MS). Najviac štúdií, odborných článkov, recenzií a správ bolo publikovaných v oboch číslach Historického zborníka MS (Vojtech Kárpáty: *Matica slovenská a Hlinkova garda 1938 – 1944*, *Gréckokatolícky kňaz ThDr. Ján Murín v národnom kontexte* (k storočnici jeho narodenia); Pavol Mačala: *Svätí Cyril a Metod a téma národa; K počiatkom osídlenia severovýchodného Slovenska;* Rastislav Molda: *O zvlášnejších vlastnostiach národa Slovanského – rukopisný spis mladého študenta Ľudovíta Alexandera Mičátka*; *HistoryWeb.sk – cesta k popularizácii histórie* (recenzia); *Macho, Peter a kol. Revolúcia 1848/49 a historická pamäť. Bratislava: Historický ústav SAV, 2012, 306 s.* (recenzia). René Škandík: *Štefan Nikolaj Hýroš v cirkevnom a národnom živote 19. Storočia; Matica Slovenská v národných dejinách. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách 26. – 27. 2. 2013 Martin, str. 479* (recenzia); *Medzinárodné podujatie VI. Fórum domácich múzeí* (správa).

Pracovníci SHÚ MS publikovali aj v iných vedeckých a odborných periodikách, v časopise Historica Carpatica 44/2013 - Vojtech Kárpáty: *Orolské hnutie na východnom Slovensku*; Rastislav Molda: *Aktivity Mikuláša Dohnányho v Levočskom evanjelickom lýceu v druhej polovici 40. rokov 19. storočia*; v časopise Pamiatky a múzeá, 2013, roč. 62, č. 4 - Rastislav Molda: *Príbeh druhej budovy Matice slovenskej; v* Slovakistike – Vojtech Kárpáty: *Košice v rokoch maďarskej okupácie (1938 – 1945),* René Škandík: *Správa z medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách.* Rovnako pracovníci SHÚ MS prispeli do zborníka z konferencie venovanej 1150. výročiu príchodu sv. Cyrila a Metoda na naše územie a 150. výročiu založenia MS (Martin, 27. – 28. 2. 2013) *Matica slovenská v národných dejinách* (ed. Imrich Sedlák) – Vojtech Kárpáty: *Memorandové oslavy v roku 1941 a Matica slovenská*; Rastislav Molda: *Letopis Matice Slovenskej. Kapitoly z matičnej vydavateľskej činnosti v rokoch 1863-1875*; René Škandík: *Ján Hlavaj – činovník Matice slovenskej a jeho účasť na národnom živote*.

Aktívna účasť na vedeckých a odborných podujatiach: Pracovníci SHÚ MS sa zúčastnili aktívne viacerých vedeckých a odborných podujatí – Medzinárodnej vedeckej konferencie *Matica slovenská v národných dejinách* (Martin, 27. – 28. 2. 2013) - V. Kárpáty, P. Mačala, R. Molda a R. Škandík, vedeckej konferencie organizovanej Katolíckou univerzitou a mestom Košice (3. máj 2013) *Cyrilometodská tradícia v cirkevnej, kultúrnej a spoločenskej oblasti* - P. Mačala, vedeckej konferencie Východné Slovensko v slovenských národných dejinách (Košice 4. 7. 2013, organizátori UPJŠ v spolupráci s MS) - V. Kárpáty, Medzinárodnej vedeckej konferencie Personalizmus v humanizácii ľudskej spoločnosti (Prešov 16. - 17. 10. 2013, organizátori Prešovská univerzita, Trnavská univerzita, Centrum spirituality Východ – Západ M. Lacka, Sliezska univerzita v Katoviciach) - Pavol Mačala, Medzinárodnej konferencie VII. Fórum privátnych múzeí (Kudowa – Zdroj, Poľsko, 21. - 22. 9.2013, hlavní organizátori Vroclavská univerzita, Sliezska univerzita v Opave a Matica slovenská) - V. Kárpáty, R. Molda, R. Škandík, odborného seminára v Sečovciach pri príležitosti 100. výročia narodenia ThDr.

Jána Murína (Mestský úrad Sečovce v spolupráci s MS a Spolkom sv. Cyrila a Metoda, 15. 3. 2013) – V. Kárpáty a P. Mačala,

Popularizácia vedy: V rámci popularizácie historickej vedy pracovníci SHÚ MS uverejnili príspevky v Národnom kalendári 2014 - V. Kárpáty: *Popradský martýr. Život a tragický odchod Štefana Mnoheľa; Tiene povstaleckej slávy. O SNP neretušovanou optikou; R. Molda: „Bol šuhaj mysle jasnej...“*; R. Škandík: *Igor Thurzo.* V Slovenských národných novinách bolo v roku 2013 pracovníkmi SHÚ MS publikovaných celkovo 15 popularizačných článkov. Okrem toho pracovníci SHÚ MS V. Kárpáty a R. Molda prednášali o dejinách MS v rámci Dní mesta Sečovce v Sečovciach (14. 6. 2013), mali 3 prednášky na stredných školách a vo Vlastivednom múzeu v Spišskej Novej Vsi (25. 9. 2013) a boli hosťami *Rádia Lumen* v relácii *História a m*y na tému *Matica slovenská v národných dejinách.* Popri vedeckovýskumnej a popularizačnej činnosti sa pracovníci SHÚ podieľali na lektorských službách, venovali sa expertíznej činnosti a vypracovaniu odborných posudkov.

Medzinárodná spolupráca: Ústav od roku 2012 rozvíja medzinárodnú spoluprácu s Vroclavskou univerzitou (Poľsko). Jej súčasťou je koordinácia výskumu slovacistík v archívoch a knižniciach Sliezska, spolupráca pri tvorbe periodík (Historický zborník) a neperiodickej literatúry, príprave vedeckých konferencií, bibliografií poľských slovacistík a slovenských polonistík, spolupráca pri príprave a výmene výstav. Slovenský historický ústav sa stal účastníkom medzinárodnej spolupráce inštitúcií, ktoré hľadajú rámce (legislatívne, metodické) možnej katalogizácie a odborného spracovania zbierok uložených v privátnych múzeách, v roku 2013 bol Ústav spoluorganizátorom 7. medzinárodného fóra privátnych múzeí. Na Slovensku sa tejto problematike nikto nevenuje. Uskutočnili sa konzultácie o spolupráci s Poľskou akadémiou Umiejętności v Krakove a o možnej spolupráci s archívmi v Berehove, Užhorode a Kyjeve. Pracovníci SHÚ MS sa zúčastnili na pozvanie generálneho konzula SR v Krakove slávnostného podujatia na Jagelovskej univerzite, počas ktorého minister školstva, vedy, kultúry a výskumu SR Dušan Čaplovič ocenil významného poľského archeológa prof. Jana Machnika, s ktorým spolupracuje aj SHÚ MS, medailou sv. Gorazda za jeho prínos pre rozvoj slovensko-poľskej spolupráce v oblasti historických vied. Mimoriadnym ocenením SHÚ MS je jeho pozvanie k spolupráci Parlamentnou skupinou Sejmu RP, vedenou podpredsedom Sejmu RP M. Kuchcinským a pripravujúcou projekt EU *Karpatská stratégia.* P. Mačala sa aktívne zúčastňuje prípravných konferencií Karpatskej stratégie v oblasti vedy, výskumu a vzdelávania.

Príloha: **Prehľad najdôležitejších vedecko-výskumných aktivít**

Slovenského historického ústavu MS v roku 2013

1. **Aktívna účasť na vedeckých a odborných podujatiach (vyžiadané prednášky):**

Medzinárodná vedecká konferencia *„Matica slovenská v národných dejinách“* (Martin, 27. – 28. 2. 2013, organizátor MS):

KÁRPÁTY, V.: *Memorandové oslavy v roku 1941 a Matica slovenská.*
MAČALA, P.: *Svätí Cyril a Metod a téma národa.*

MOLDA, R.: *Letopis Matice Slovenskej. Kapitoly z matičnej vydavateľskej činnosti v rokoch 1863-1875.*
ŠKANDÍK, R.: Ján Hlavaj – matičný činovník.

Vedecká konferencia *„Cyrilometodská tradícia v cirkevnej, kultúrnej a spoločenskej oblasti“* (Košice, 3. 5. 2013, organizátori KU – Teologická fakulta a Mesto Košice):

MAČALA, P.: Misia sv. Cyrila a Metoda v národných dejinách.

Vedecká konferencia *„Východné Slovensko v slovenských národných dejinách* (Košice, 4. 7. 2013, organizátori UPJŠ v spolupráci s MS):

KÁRPÁTY, V.: *Košice v rokoch maďarskej okupácie (1938 – 1945).*

Medzinárodná vedecká konferencia *„Personalizmus v humanizácii ľudskej spoločnosti“* (Prešov, 16. - 17. 10. 2013, organizátori Prešovská univerzita, Trnavská univerzita, Centrum spirituality Východ – Západ M. Lacka, Sliezska univerzita v Katoviciach):

MAČALA, P.: Personalistické aspekty misie sv. Cyrila a Metoda.

Medzinárodná konferencia VII. Fórum privátnych múzeí (Kudowa – Zdroj, Poľsko, 21. - 22. 9.2013, organizátori Vroclavská univerzita, Sliezska univerzita v Opave a Matica slovenská):

KÁRPÁTY, V.

Odborný seminár pri príležitosti 100. výročia narodenia ThDr. Jána Murína

(Mestský úrad Sečovce v spolupráci s MS a Spolkom sv. Cyrila a Metoda, 15. 3. 2013):

KÁRPÁTY, V.: ThDr. Ján Murín v kontexte národného života.

MAČALA, P.: Na margo aktuálnosti odkazu sv. Cyrila a Metoda.

2. Edičná činnosť:

MAČALA, P.: Zostavenie dvoch čísel Historického zborníka 2013 – 1 a 2.

3. Vedecké štúdie, kapitoly v monografiách, odborné články:

KÁRPÁTY, V.: *Memorandové oslavy v roku 1941 a Matica slovensk*á. In Sedlák Imrich (ed.). Matica slovenská v národných dejinách. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 147 – 155.

KÁRPÁTY, V.: *Gréckokatolícky kňaz ThDr. Ján Murín v národnom kontexte* (k storočnici jeho narodenia) In Historický zborník, 2013, roč. 24, č. 1.

KÁRPÁTY, V.: *Orolské hnutie na východnom Slovensku*. In Historica carpatica, 44/2013, (v tlači).

KÁRPÁTY, V.: *Matica slovenská a Hlinkova garda 1938 – 1944.* In Historický zborník, 2013, roč. 24, č. 2, (v tlači).

KÁRPÁTY, V.: *Košice v rokoch maďarskej okupácie (1938 – 1945)* In *Slovakistika*, 2013, roč. II., s. 294 – 305.

KÁRPÁTY, V.: *Popradský martýr. Život a tragický odchod Štefana Mnoheľa.* In Národný kalendár 2014, Martin 2013, s. 174 – 186.

KÁRPÁTY, V.: *Tiene povstaleckej slávy. O SNP neretušovanou optikou*. In Národný kalendár 2014, Martin 2013, s. 193 – 195.

KÁRPÁTY, V.: *Kalendárium Matice slovenskej* – III. časť.

MAČALA, P.: Svätí Cyril a Metod a téma národa. In Historický zborník MS 23 - 1, 2013, s. 13 – 19.

MOLDA, R.: *Letopis Matice Slovenskej. Kapitoly z matičnej vydavateľskej činnosti v rokoch 1863-1875* In Sedlák Imrich (ed.). Matica slovenská v národných dejinách. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 52-58.

MOLDA, R.: *Príbeh druhej budovy Matice slovenskej.* In *Pamiatky a múzeá*, 2013, roč. 62, č. 4, s. 32-38.

MOLDA, R.: *Od jozefských reforiem po revolučné roky*. In Maliniak Pavol (ed.). Zvolen. Monografia mesta. Zvolen : Mestský úrad mesta Zvolen, 2013, s. 142-145.

MOLDA, R.: *Aktivity Mikuláša Dohnányho v Levočskom evanjelickom lýceu v druhej polovici 40. rokov 19. storočia*. Historica Carpatica, 2013, roč. 44, č. 1, v tlači.

MOLDA, R.: *O zvlášnejších vlastnostiach národa Slovanského – rukopisný spis mladého študenta Ľudovíta Alexandera Mičátka*. In Historický zborník, 2013, roč. 23, č.1, s. 117-127.

MOLDA, R.: *HistoryWeb.sk – cesta k popularizácii histórie* (recenzia). In Historický zborník, 2013, roč. 23, č. 1, s.173-175.

MOLDA, R.: Macho, Peter a kol. Revolúcia 1848/49 a historická pamäť. Bratislava: Historický ústav SAV, 2012, 306 s (recenzia). In Historický zborník, 2013, roč. 23, č. 1

MOLDA, R. *Kalendárium Matice slovenskej* – I. časť (1863-1875)

MOLDA, R.: *„Bol šuhaj mysle jasnej...“* In Národný kalendár 2014. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 89-90.

ŠKANDÍK, R.: *Ján Hlavaj – matičný činovník.* In Sedlák Imrich (ed.). Matica slovenská národných dejinách. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 247 – 261.

ŠKANDÍK, R.: Dve výročia Štefana Nikolaja Hýroša – kňaza, historika i národovca. (1813-1888) In Historický zborník MS 23 – 2, v tlači.

ŠKANDÍK, R.: Medzinárodné podujatie *VI. Fórum domácich múzeí* (*VI Forum Muzeów Domowych*) In Historický zborník MS 23 – 2, v tlači.

ŠKANDÍK, R.: Matica Slovenská v národných dejinách. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách 26. – 27. 2. 2013 Martin, str. 479. In: Historický zborník MS 23 – 2, v tlači.

ŠKANDÍK, R.: Igor Thurzo. In Národný kalendár. 2014, s. 112-114.

ŠKANDÍK, R.: Medzinárodná vedecká konferencia Matica slovenská v národných dejinách. In Historický zborník 2013, roč. 24, č.1, s. 182-185.

ŠKANDÍK, R.: Správa z medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách. In Slovakistika 2013, s. 328-331.

ŠKANDÍK, R.: *Kalendárium Matice slovenskej* – II. časť

4. **Popularizačné články:**

KÁRPÁTY, V.: *Dr. Karol Körper – v službe cirkvi a vlasti.* In *Slovenské národné noviny*, 12. 1. 2013, s. 10.

KÁRPÁTY, V.: *Vojvodca, ktorý porazil Napoleona.* In *Slovenské národné noviny*, 18. 5. 2013, s. 11.

KÁRPÁTY, V.: *Uznávali ho a oceňovali aj Poliaci.* In *Slovenské národné noviny*, 20. 7. 2013, s. 4.

KÁRPÁTY, V.: *Košické vizitácie panovníka Jozefa II.* In *Slovenské národné noviny*, 3. 8. 2013, s.12.

KÁRPÁTY, V.: *Sokoli v bojoch o Slovensko.* In *Slovenské národné noviny*, 7. 9. 2013, s.7.

KÁRPÁTY, V.: *Prešovskí novembrový masaker 1918.* In *Slovenské národné noviny*, 21. 9. 2013, s.7.

KÁRPÁTY, V.: *Výčiny samozvaných sudcov a pomstiteľov.* In *Slovenské národné noviny*, 26. 10. 2013, s.17.

KÁRPÁTY, V.: *Pod pláštikom európanstva a tolerancie.* In *Slovenské národné noviny*, 26. 10. 2013, s.19.

KÁRPÁTY, V.: *Majú v Košiciach správny meter na zásluhy?* In *Slovenské národné noviny*, 26. 10. 2013, s.8.

MOLDA, R.: *Politickým vplyvom zhmotnil matičnú ideu.* In Slovenské národné noviny, 2013, roč. 29, č. 10, s. 2.

MOLDA, R.: *Starobylá Nitra bola aj bude hlavným centrom osláv.* In Slovenské národné noviny, 2013, roč. 29, č. 8, s. 2.

MOLDA, R.: *Výtvarné umenie v službách národnej ustanovizne.* In Slovenské národné noviny, 2013, roč. 29, č. 16, s. 2.

MOLDA, R.: *Veda vo vyhni oponentúry vzdelanostných autorít.* In Slovenské národné noviny, 2013, roč. 29, č. 19, s. 2.

MOLDA, R.: *„Bol šuhaj mysle jasnej...“* In Národný kalendár 2014. Martin : Matica slovenská, 2013, s. 89-90.

ŠKANDÍK, R**.:** „*Slovenský Diogenes s lampášom na talenty*“. Národné noviny. 2.2.2013, s.5.

5. Iné popularizačné aktivity:

Prednášky o histórii Matice slovenskej v Sečovciach 14. 6. 2013 v rámci Dňa mesta (V. Kárpáty a R. Molda)

Cyklus troch prednášok o histórii Matice slovenskej v Spišskej Novej Vsi 25. 9. 2013 (V. Kárpáty a R. Molda)

Rádio Lumen relácia *História a my,* téma : *Matica slovenská v národných dejinách*, 15.4.2014 (V. Kárpáty a R. Molda)

• • •

Krajanské múzeum Matice slovenskej

• • •

Krajanské múzeum Matice slovenskej (KM MS) spadá podľa Stanov MS medzi vedecké pracoviská, je klasifikované ako **ústredné pracovisko pre styk a spoluprácu so slovenským zahraničím a slovanskými Maticami**. Jeho činnosť teda možno rozdeliť do viacerých oblastí. Do správy vyberáme najdôležitejšie z nich.

V oblasti vedy KM MS zostavilo v roku 2013 jubilejnú ročenku Slováci v zahraničí (č. 30), do ktorej prispeli autori z krajín: Slovensko, Cyprus, Taliansko, Maďarsko, Rumunsko, Poľsko, Chorvátsko, Srbsko.

KM MS spoluorganizovalo Medzinárodnú vedeckú konferenciu – samostatný blok Slováci v zahraničí a MS (príspevky od 22 autorov z Európy, Ameriky i Ázie), zorganizovalo 2. Európsky kongres Matíc slovanských národov (zástupcovia z ôsmich krajín sveta: Matica sliezska, Matica slovinská, Matica bunjevacká, Matica česká, Matica čiernohorská, Matica lužicko-srbská, Matica slovenská na Zakarpatsku, Matica slovenská v Srbsku, Zväz Slovákov v Chorvátsku a Fóra slovanských kultúr). Pracovníci KM MS publikovali viaceré štúdie v zborníkoch, vystúpili so svojimi príspevkami na medzinárodných konferenciách (Slovensko, Rumunsko, Maďarsko). Pravidelne publikovali informačné a populárno-náučné články vo všetkých dôležitých krajanských periodikách a v slovenských časopisoch, ako napr.: Slovensko, Múzeum, SNN a iné (viď prílohu č. 1 – Publikačná činnosť KM MS za rok 2013). KM MS svoje články a informácie z krajanského života uverejňovalo i na rozličných webových portáloch. Podrobnejšie o vedeckej činnosti v KM MS informuje ročenka Slováci v zahraničí č. 30.

V oblasti archívnej činnosti, akvizície fondov a knižnice KM MS, výpožičiek a konzultačných služieb sme nanovo za rok 2012 a 2013 preregistrovali približne 20 000 položiek. Do knižnice KM MS od začiatku roku 2013 pribudlo 986 knižničných prírastkov, medzi archívne materiály sme prijali počas roku 2013 viac ako 1 000 dokumentov (spolupráca so Slovak Institute z Clevelnadu a iné), ktoré sme roztriedili, popísali a pripravili na výpožičky. Pribudol i audiovizuálny materiál (CD, DVD, fotografie). Takmer kompletne sme spracovali všetky VHS kazety fondu KM MS, ktoré sme detailne popísali, aby sme bádateľom ušetrili čas i prácu. Rovnako sme pristúpili k 1 387 fotografiám, ktoré zaznamenávajú roky 1909 až 1985. Zrealizovali sme približne 34 výpožičiek, vybavili sme približne 25 bádateľov.

V roku 2013 sme navštívili DMS Žilina, kde sme dohodli budúce digitalizovanie katalógu exilovej knižnice. Aktualizovali sme webovú stránku KM MS, kde informujeme o výpožičných službách a obnovili zasielanie niektorých krajanských periodík. V spolupráci s Metodickým centrom UMB v Banskej Bystrici došlo k zdigitalizovaniu vybraného audiovizuálneho materiálu z fondov KM MS, kde MC UMB zabezpečilo aj ich podrobný popis a zdigitalizovaný fond darovalo KM MS ako odmenu za spoluprácu. Digitalizácia fondov cez projekt MS sa ešte len začala. Pripravili sme zatiaľ podklady pre to, čo budeme chcieť z fondov digitalizovať. Spolupracujeme aj s Univerzitnou knižnicou v Bratislave, ktorá ponúka naše fondy. O druhoch fondov sme informovali vedecké pracoviská a univerzity elektronickou poštou.

V oblasti stykovej činnosti s krajanmi a iných príbuzných činností sme tento rok rozvíjali kontakty najmä na slovenskej pôde ako hostitelia. Pracovali sme i naďalej s našimi novými databázami, ktoré sme tento rok rozšírili o databázu kontaktov slovenských zahraničných škôl a aktuálnu databázu kon-

taktov na predstaviteľov slovanských matíc. Komunikujeme najmä elektronickou poštou, pričom dochádza k pozitívnym krokom: a to najmä k hláseniu sa nových krajanov k Matici slovenskej, k odoberaniu informácií z KM MS, k bližšej spolupráci, k snahám o zakladanie MO MS v zahraničí. Dôležité informácie sme šírili aj klasickou poštou, zasielali sme krajanom základné periodiká a zborníky z vydavateľstva MS. Styk s krajanmi udržujeme i pomocou našej webovej stránky a v neposlednom rade aj vďaka krajanským periodikám, ktoré publikovali naše články.
V roku 2013 sa nám podarilo uskutočniť dve zahraničné služobné cesty: do Rijeky v Chorvátsku (Dni slovenskej kultúry v Rijeke) a do Maďarska (vedecká konferencia: „Ako ďalej Slováci v Maďarsku?“ a oslavy 65. výročia ZMS). Krajanov sme skôr vítali u nás v Martine, v sídle KM MS. Boli to návštevy jednotlivcov i inštitúcií z krajín Európy (Nemecko, Poľsko, Španielsko, Rumunsko, Chorvátsko, Srbsko, Maďarsko, Čierna Hora, Slovinsko, Ukrajina), Ázie (Libanon, Japonsko) i zámoria (Kanada, USA, Argentína).
V roku 2013 zarezonovalo najmä Svetové stretnutie Slovákov v Košiciach, na ktorom sme výrazne spolupracovali.
V oblasti styku so slovenskou verejnosťou a mládežou sme naďalej sprístupňovali a lektorovali expozíciu k životu a dielu Hronského. Za rok 2013 k nám prišlo 5 378 návštevníkov. Pre deti a mládež sme vytvorili novú didaktickú prezentáciu, ktorá sa venuje povesťovej tvorbe Hronského. Naďalej bol veľký záujem o prácu s pracovnými listami, o hodinu literatúry na tému Jozef Mak či o hravú prezentácie pre najmenších – Budkáčik a Dubkáčik a Smelý Zajko.
Pripravili sme scenár na besedu s Hronského s neterou M. Macuľovou a autorom monografií o Hronskom A. Maťovčíkom, ktorú sme v spolupráci s IÚ MS natočili. Nakrútili sme i nový, krátky film – spomienkové rozprávanie M. Macuľovej v Dome J. C. Hronského na pozadí stálej expozície. Pravidelne školy sme informovali o novinkách v expozícii a pozývali sme ich k nám. Takisto sme mali k dispozícii DVD záznam 2. európskeho kongresu Matíc slovanských národov, ktorý sme pripravili ako budúcu súčasť Pamätnice z tohto kongresu.
Tento rok sme spoluorganizovali Matičné národné slávnosti 2013 (sprievod námestím, hlavný program – zabezpečenie folklórnych súborov a ich vystúpenie v programe Matičné popoludnie). Organizovali i spoluorganizovali sme v Dome J. C. Hronského viacero podujatí: prezentáciu knihy M. Stolárika – Kde je môj domov? (Where is my homeland?), Dni otvorených dverí v rámci Bambiriády, Slovesnú jar, Poetickú jeseň, prezentáciu kníh z cyklu Autori jednej knihy, Matičné Vianoce a umožnili sme vykonávať prednášky Českému spolku vo výstavnej miestnosti nášho sídla.
Tiež sme aktívne zúčastňovali viacerých podujatí: Kojšovská heligónka, podujatie v Nižnej Slanej, v Turanoch, na Bystričke, v Kľačanoch, Lehote.
V rámci twiningového programu *Európa občanom* sme sa podieľali na úspešnom programe zahraničných súborov z Chorvátska, Poľska, Čiech, Maďarska a Srbska na Hontianskej paráde v Hrušove 2013.
Pamätné medaile manželov Tabačikovcov sme tento rok udelili: FS Očovan z Očovej, FS Geľovianka zo Sebechlieb a festivalu Jánošíkov dukát v Rožnove pod Radhošťem. Zisťujeme možnosti na osadenie pamätnej tabule Ľudovítovi Markušovskému v Chorvátsku.
Na poli spolupráce s organizáciami a záujmovými útvarmi sme najintenzívnejšie spolupracovali s *Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí*. Celoročne sme spolupracovali s českým spolkom, bulharským spolkom, maďarským spolkom a fotoklubom. V roku 2013 KM MS spolupracovalo s MK a ŠPÚ na súťaži *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko...*. Počet prác v kategórii prác zahraničných Slovákov stúpol o 31% v porovnaní rokom 2012.

Publikačná činnosť 2013:
PhDr. Zuzana Pavelcová

Štúdie:

Exotické motívy v próze Jána Hrušovského. In: Slovakistika, roč. II.: jazykoveda, literárna veda, kulturológia, vedecké informácie. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 132-143. ISBN 978-80-8128-098-6.

Mons. F. J Fuga. In: Slováci v zahraničí. Martin: Matica slovenská, 2013, roč. 30, s. 71-77. ISSN 0081-0061.
Z činností krajanského múzea Matice slovenskej v priebehu roka 2013. In: Slováci v zahraničí. Martin: Matica slovenská, 2013, roč. 30, s. 276-281. ISSN 0081-0061.

Odborné články:

Kanadský „Štefan Furdek" - Mons. František J. Fuga. In: Jednota, roč. 122, 2013, č. 5885.
Kanadský „Štefan Furdek" - Mons. František J. Fuga. In: Slovák v Amerike, roč. CXXIV, 2013, č. 10 293, s. 19.
Kanadský „Štefan Furdek". In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 4 (zima), s. 43-44. ISSN 0231-7303.
Krajanské múzeum – uchovávanie a spolupráca. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 1 (jar), s. 32-33. ISSN 0231-7303.

Správy:

Od zimy do jari na pôde KM MS. In: Prameň, 2013, roč. XXII., č. 5.
Správa o činnosti KM MS počas roku 2013. In: Slovo z Britskej Kolumbie, 2013, roč. 18, č. 3/jeseň.
Svetové stretnutie Slovákov v retrospektíve. In: Kanadský Slovák, 2013, roč. 71, č. 30, s. 5
Svetové stretnutie Slovákov v retrospektíve. In: Ľudové noviny – týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 29. ISSN 0456-829X
Vyznania slovenskej reči i našej domovine. In: Ľudové noviny – týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 29. ISSN 0456-829X
Aktivity na krajanskej pôde. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 28, s. 11. ISSN 0862-8823.
Cez Nadlak. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 2 (leto), s. 32-33. ISSN 0231-7303.
Hronského - Život bez oddychu. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 4 (zima), s. 42-43. ISSN 0231-7303.
Vyznanie slovenskej reči i našej domovine. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 26, s. 12. ISSN 0862-8823.
Vyznania slovenskej reči i našej domovine. In: Kanadský Slovák, 2013, roč. 71, č. 26, s. 5.
Z činností KM MS počas roku 2013. In: Slovák v Amerike, roč. CXXIV, 2013, č. 10 297, s. 17.
Život bez oddychu – expozícia Krajanského múzea Matice slovenskej v Dome J. C. Hronského. In: Múzeum, roč. LIX, 2013, č. 1. s. 36. ISSN 0027-5263.
Vyznania slovenskej reči i našej domovine. In: Život, roč. 55, č. 7(661), s. 26.
Vyznania slovenskej reči i našej domovine. In: Slovo z Britskej Kolumbie, roč. 18, 2013, č. 1/leto.
Svetové stretnutie Slovákov v retrospektíve. In: Hlas ľudu, roč. 70, 2013, č. 8, s. 12.
Aktivity na krajanskej pôde. [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/aktivity-na-krajanskej-pode/ >
Expozícia Život bez oddychu. [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/expozicia-zivot-bez-oddychu/ >
Predstavuje sa KM MS. [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: <http://www.slovenskeslovo.sk/predstavuje-sa-krajanske-muzeum-matice-slovenskej/ >
Vyznanie slovenskej reči i našej domovine. [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/vyznanie-slovenskej-reci-i-nasej-domovine/ >
Konferencia ZSM v Mlynkoch... [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: <http://www.oslovma.hu/index.php/sk/politika/154-politika3-politika3/1099-konferencia-zsm-v-mlynkoch-ako-alej >

Mgr. Daniel Zemančík

Štúdie:

Matica slovenská a Slováci v zahraničí. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 310-317. ISBN 978-808128-086-3.
Editoriál. In: Slováci v zahraničí. Martin: Matica slovenská, 2013, roč. 30, s. 6-9. ISSN 0081-0061.

Publicistika (správy):

Ako sa stať členom MS. In: Ľudové noviny – týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 5. ISSN 0456-829X.
Aj zvony hovoria. In: Ľudové noviny – týždenník Slovákov v Maďarsku, roč. LVII, 2013, č. 52. ISSN 0456-829X.
Aj zvony hovoria. In: Kanadský Slovák, 2013, roč. 71, č. 46-47.
Aj zvony hovoria. In: Slovák v Amerike, roč. CXXIV, 2013, č. 10 297, s. 16.
Návraty ku medzinárodnej vedeckej konferencii MS. In: Kanadský Slovák, 2013, roč. 71, č. 14, s. 4-5.
Skromný život v ťažkých podmienkach. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 7, s. 8. ISSN 0862-8823.
Návraty ku medzinárodnej vedeckej konferencii MS. In: Slovák v Amerike, roč. CXXIV, 2013, č. 10 290, s. 14.
Stretávajme sa, aby sme nezabudli a zabudnutí, aby sa nestretli. In: Kanadský Slovák. 2013, roč. 71, č. 31, s. 6.
Zachránený Ľudo Košút. In: Kanadský Slovák, 2013, roč. 71, č. 41, s. 6
Sme tu, aby sa nezabúdalo a nezabudlo. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 1 (jar), s. 13. ISSN 0231-7303.
Slovanské matice v jubilejných siločiarach. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 1 (jar), s. 47. ISSN 0231-7303.
Slovenský svet na konferencii v Martine. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 2 (leto), s. 8-9. ISSN 0231-7303.
Mĺkve histórie zvonivých svedkov. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 4 (zima), s. 20-21. ISSN 0231-7303.
Stretávajme sa, aby sme nezabudli a zabudnutí, aby sa nestretli. In: Hlas ľudu, roč. 70, 2013, č. 34, s. 23.
Návraty ku medzinárodnej vedeckej konferencii MS. In: Hlas ľudu, roč. 70, 2013, č. 16, s. 23
Stretávajme sa, aby sme nezabudli a zabudnutí, aby sa nestretli. In: Slovo z Britskej Kolumbie, roč. 18, 2013, č. 3/jeseň.
Zachránený Ľudo Košút. In: Budapeštiansky Slovák, roč. 71, 2013, č. 5-6.
Ako sa stať členom MS? [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/ako-sa-stat-clenom-ms/ >
Blíži sa Svetové stretnutie Slovákov. [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/blizi-sa-svetove-stretnutie-slovakov/>
Konferencia ZSM v Mlynkoch... [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: <http://www.oslovma.hu/index.php/sk/politika/154-politika3-politika3/1099-konferencia-zsm-v-mlynkoch-ako-alej >
Návraty k medzinárodnej vedeckej konferencii. [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/navraty-k-medzinarodnej-vedeckej-konferencii/ >
Stretávajme sa, aby sme nezabudli... [online]. 2013, [cit. 2014-01-14]. Dostupné na internete: < http://www.slovenskeslovo.sk/stretavajme-sa-aby-sme-nezabudli-a-zabudnuti-aby-sa-nestratili/ >

• • •

Stredisko národnostných vzťahov Matice slovenskej

• • •

• • •

Stredisko národnostných vzťahov Matice slovenskej (ďalej len SNV MS) vykonáva činnosť na základe § 3 ods. 3 Zákona o MS, Hlavy XI. ods. 9 Stanov MS a príslušných ustanovení Programu MS. Do novembra 2013 bol riaditeľom SNV MS Mgr. Viliam Komora, odkedy je povereným riaditeľom SNV MS P. Parenička, tajomník MS, v detašovanom pracovisku Matice slovenskej v Štúrove pracuje Mgr. Margaréta Vyšná, zástupkyňa riaditeľa.
Stredisko národnostných vzťahov pôsobí ako koordinátor výskumu a dokumentácie vzťahov medzi slovenskou národnou kultúrou a kultúrou národnostných menšín. Okrem toho rozvíja spoluprácu s príslušníkmi národnostných menšín žijúcich na území Slovenskej republiky.

1. Dokumentácia

1. 1. Monitorovanie aktivít

Monitorovanie podujatí, činnosti a organizácií národnostných menšín, pre potreby dokumentácie, vlastných prieskumov, výskumu a publikovanie.

1. 2. Dodržiavanie právnych predpisov

Analýza a oboznamovanie sa s právnymi predpismi v oblasti vzťahov Slovákov a národnostných menšín, a to predovšetkým s Ústavou SR, zákonom o štátnom jazyku a zákonom o používaní jazykov národnostných menšín.
Upozorňovanie vedenia MS, Slovenských národných novín a orgánov verejnej správy na porušovanie právnych predpisov, ako aj na postavenie Slovákov na národnostne zmiešaných územiach. Štátnym orgánom SR sme podali oznámenia vo veci protiprávnej realizácie dvojjazyčných tabúľ na železničných a autobusových staniciach, umiestňovania informačných tabúľ pri cestách v maďarčine bez označení aj v štátnom jazyku, napr. aj pozvánka Katedry hungaristiky Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici mala na viacerých miestach text len v maďarskom jazyku. Štátne orgány potvrdili, že v týchto prípadoch došlo k nesúladu s platnými právnymi predpismi SR, teda potvrdili náš právny názor.

1. 3. Ochrana slovenskej kultúry a duchovného života národa

Priebežne sme v roku 2013 zverejňovali stanoviská SNV MS k aktuálnym problémom samostatne alebo prostredníctvom médií. V druhej polovici roka sme aktívne participovali na príprave Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv účasťou na verejnom zasadnutí Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť ako pozorovateľ a na ďalšie diskusie pripravujeme odborné pripomienky k Stratégii. V tejto veci sme s návrhom oslovili aj matičné domy a pracoviská. Poskytovali sme spoluprácu, komunikáciu a pomoc matičným subjektom pri podávaní podnetov na porušovanie a diskrimináciu Slovákov so zámerom posilňovania zjednocovania občanov SR bez ohľadu na národnostnú a jazykovú príslušnosť v záujme slovenskej štátnosti.

1.4. Formy dokumentácie

Elektronicky sme spracovali informácie, výskumy a analýzy z tlačených publikácií, triedili sme a systematicky usporadúvali údaje z elektronických médií a monitorovacích správ, realizovali sériu fotografií vizuálneho používania štátneho jazyka a jazykov národnostných menšín na južnom Slovensku a vytvorili sme príslušnú databázu.

2. Spolupráca

Konzultovanie v oblasti ochrany Slovákov v jazykovo zmiešaných oblastiach Slovenskej republiky. Poskytovanie právneho poradenstva a poradenstva v oblasti národnej kultúry a súvisiacich vzťahov jednotlivcom, ako aj právnickým osobám v oblasti ochrany, používania a porušovania štátneho jazyka (oprava názvu ZUŠ Ferenca Liszta v Štúrove, návrh VZN o používaní maďarského jazyka na území mesta Štúrovo, stanovisko k žiadosti MO MS Rimavská Sobota k zamýšľanej výstavbe pamätného parku maďarských osôb).
Komunikácia telefonickou a e-mailovou formou s verejnosťou, ktorá sa obracala s otázkami a podnetmi v oblasti práce SNV MS.

2. 1. Vnútromatičná

Vedeniu MS sme poskytovali monitorovacie správy, informovali sme ho o aktuálnom dianí v národnostne zmiešaných oblastiach, pripravovali podklady pre predsedu MS.
Vypracovali sme podklady pre listy predsedu MS niektorým ministerstvám vo veci vzťahov národnostných menšín a Slovákov v národnostne zmiešaných oblastiach, príp. porušovania právnych predpisov, návrhov na šetrenie finančných prostriedkov štátu, informačnej správy o aktivitách MS a SNV MS týkajúcich sa vzťahov majority a národnostných menšín.
Pripravili sme návrh na spoluprácu s matičnými subjektmi, ktorý sme konzultovali s matičnými domami a oblastnými pracoviskami, KR MS, OR MS a MO MS. Týkal sa národnostných menšín, vzťahov a spolupráce menšín so Slovákmi, dodržiavania a prípadne porušovania právnych predpisov a možnosti konzultácií so SNV MS.
Iniciovali a pripravili sme viaceré rokovania. Riaditeľ SNV MS viackrát rokoval s riaditeľom ČÚ MS a riaditeľmi D MS, vedúcimi OP MS o spolupráci v oblasti vzťahov národnostných menšín so Slovákmi a dodržiavania prípadne porušovania právnych predpisov v tejto oblasti.

2. 2. Mimomatičná

Intenzívna spolupráca sa začala so zahraničným Slovákom J. Kazokom a aj s inými osobami.
Pokračovali sme v nadviazanej spolupráci a rokovali sme s Rusínskou obrodou Slovenska so sídlom v Prešove, so Slovenským národným múzeom v Martine, predovšetkým s ich pracoviskami, a to s Etnografickým múzeom, Múzeom kultúry Rómov na Slovensku a Múzeom kultúry Čechov na Slovensku a so Slovenským národným múzeom – Múzeom rusínskej kultúry v Prešove.
V rámci konzultačnej a poradenskej činnosti pre širšie a odborné zameranie SNV MS komunikovali najmä s odborníkmi v oblastiach práva, etnológie, sociológie, histórie, pedagogiky a politológie, aby sme mohli komplexnejšie spracovať, zamerať sa a presnejšie sa orientovať v danej problematike.

3. Publikačná činnosť

Na základe monitorovania situácie v jazykovo zmiešaných oblastiach a prípadne komparácie s inými štátmi, v ktorých štátotvorný národ tvoria národnostné menšiny na Slovensku a v rámci reciprocity, sme pripravili, spracovali a publikovali národnostnú problematiku. Príspevky nám uverejnili Slovenské národné noviny, Slovensko a Slovakistika. Pripravili sme a príspevky sme publikovali v zborníkoch z konferencií, tak ako to je uvedené v ďalšom bode.

4. Vedeckovýskumná a odborná činnosť

V spolupráci s periodikom austrálsky Slovák sme pripravili podklady pre publikáciu Etnická mapa južného Slovenska, ktorej vydanie predbežne plánujeme v roku 2014. Záverom roka sme začali pripravovať tabuľkové vyhodnotenie obyvateľstva podľa vierovyznania a rozpisy bohoslužieb na južnom Slovensku. Vypracúvané koncepcie a metodiky: Koncepcia starostlivosti o štátny jazyk predstavuje ucelenú a systematickú koncepciu starostlivosti o štátny jazyk s jej realizáciou najmä v matičných domoch, oblastných pracoviskách, miestnych odboroch a v Mladej Matici a Koncepcia výchovy k vlastenectvu spočíva v konkrétnej koncepcii a opatreniach v rámci vnútorných matičných štruktúr, zakladá sa na úzkej spolupráci všetkých matičných subjektov, vrátane Mladej Matice. V štádiu rozpracovania je návrh plánu výskumného programu SNV MS.
Spracúvame komparatívnu štúdiu štatistických ukazovateľov v oblasti školstva, vyučovacieho jazyka a podmienok vzdelávania sa v materinskom jazyku majoritného a minoritného obyvateľstva na národnostne zmiešanom území Slovenska, analýza vývoja počtu škôl, žiakov, vyhotovenie máp s označenými ZŠ v obciach podľa vyučovacieho jazyka. Vypracovali a podali sme ministerstvu školstva pripomienky k Správe o stave školstva, ktoré ministerstvo akceptovalo a zapracovalo ich do uvedenej Správy.
Zúčastnili sme sa konferenciách:
„Matica slovenská v národných dejinách“ - medzinárodná vedecká konferencia 26. – 27. 2. 2013 v Martine, prezentovali sme príspevky „Pôsobenie rusínskej a ukrajinskej národnostnej menšiny na Slovensku“ a „Postavenie Slovákov na národnostne zmiešanom území južného Slovenska z pohľadu Strediska národnostných vzťahov MS“.
„Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky a ich vzťah k menšinám“ vedecko-teoretická konferencia 14. 6. 2013 vo Fiľakove, kde sme prezentovali príspevky „Postavenie

a ochrana Slovákov (štátotvorného národa) na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky“ a „Zabezpečenie výučby v materinskom jazyku na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky“.
„Východné Slovensko v slovenských národných dejinách“ vedecká konferencia 4. 7. 2013 v Košiciach, kde sme prezentovali diskusné príspevky „Rusíni – národnosť integrovaná v SR“ a „Možnosti pozitívneho dialógu s národnostnými menšinami“.
„Minority v subsystéme kultúry“, medzinárodná vedecká konferencia v Nitre, 24. – 25. 10. 2013.
Z konferencií v roku 2013 vyšli zborníky s nami vypracovanými príspevkami, pod názvami ako boli prezentované na konferenciách.

Záver

Hlavným zámerom činnosti a pôsobenia SNV MS bolo v zmysle zákona, stanov a programu MS koordinovať výskum a dokumentácie vzťahov medzi slovenským národom a národnostnými menšinami, ktoré žijú v SR, a to v spolupráci s ostatnými pracoviskami MS. Zamerali sme sa predovšetkým na domy a oblastné pracoviská na jazykovo zmiešanom území. Sledovali sme dodržiavanie platných právnych predpisov, ktoré sa týkajú národnostných menšín, ich postavenia a práv, predovšetkým so zámerom na používanie jazyka národnostných menšín najmä v komparácii k zákonu o štátnom jazyku.
Prácu sme vykonávali so zámerom zjednocovania všetkých občanov SR, príslušníkov národnostných menšín a Slovákov so zámerom posilňovania slovenskej štátnosti, slovenského jazyka a vlastenectva.

Publikačná činnosť 2013:
Mgr. Viliam Komora

Štúdie:

Rusínska a ukrajinská národnostná menšina na Slovensku. In: Matica slovenská v národných dejinách. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 206-220. ISBN 978-80-8128-086-3.
Exteritoriálna maďarská legislatíva z pohľadu práva Slovenskej republiky. In: Slovakistika, roč. 2, 2013, s. 175-183. ISBN 978-80-8128-098-6.
Postavenie a ochrana Slovákov (štátotvorného národa) na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky. In: Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky a ich vzťah k menšinám. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 57-79. ISBN 978-80-8128-103-7.
Exteritoriálna maďarská legislatíva z pohľadu práva Slovenskej republiky. Slovenská republika ako suverénny, demokratický a právny štát. In: Exteritoriálne účinky maďarskej legislatívy. Bratislava: Politologický odbor Matice slovenskej, 2013, s. 17-36. ISBN 978-80-8061-763-9.

Odborné články:

Rusíni – národnosť integrovaná v Slovenskej republike. In: Slovakistika, roč. 2, 2013, s. 312-315. ISBN 978-80-8128-098-6.
Východné Slovensko v slovenských národných dejinách. In: Slovakistika, roč. 2, 2013, s. 343-347. ISBN 978-80-8128-098-6.
Slováci na jazykovo zmiešanom území SR a ich vzťah k menšinám. In: Slovakistika, roč. 2, 2013, s. 353-355. ISBN 978-80-8128-098-6.

Publicistika:

Svoju politickú budúcnosť spájajú s pomaďarčením Rómov. Strana maďarskej komunity k nám opäť vracia nehumánnu uhorskú Apponyiho asimilačnú politiku**.** In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 2, s. 2. ISSN 0862-8823.
Začíname sa navzájom zastupovať... V Budapešti už nahlas hovoria o zblížení slovenskej ľavice a maďarskej pravice. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 2, s. 4. ISSN 0862-8823.

Vznikol Vlastivedný odbor MS. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 2, s. 12. ISSN 0862-8823.
Stále pribúdajú kritici Orbána. Maďarsko sa všemožne usiluje o zvýšenie počtu občanov. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 3, s. 4. ISSN 0862-8823.
Existuje len dobrý a zlý sused. Hovoríme so Zlaticou Gažovou, riaditeľkou Domu Matice slovenskej v Galante. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 4, s. 4. ISSN 0862-8823.
Poznávací zájazd či dobrodružnú dovolenku platia Američania. Splnomocnenec pre rómsku menšinu Peter Pollák sa odchádza učiť od Indiánov. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 5, s. 2. ISSN 0862-8823.
Nemennosť, to je mier v Európe. Benešove dekréty akceptovali všetky európske krajiny. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 5, s. 4. ISSN 0862-8823.
Horthyho park zostáva ďalej. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 6, s. 2. ISSN 0862-8823.
Čudná dvojica pranieruje Slovensko. Jaroslav Paška zo SNS v Bruseli statočne čelí absurdným maďarským žalobám. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 7, s. 4. ISSN 0862-8823.
Národnostné zádrapky. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 10, s. 2. ISSN 0862-8823.
Skúšajú, čo si ešte môžu dovoliť. Maďarské štátne občianstvo je aj bič na sociálnu politiku susedných štátov. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 11, s. 5. ISSN 0862-8823.
Nedali sme sa a ani sa nedáme odpísať. Predstaviteľ Slovákov v Maďarsku o návšteve Ivana Gašparoviča. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 12-13, s. 4. ISSN 0862-8823.
Neotvoria Benešove dekréty. Komu vyhovuje oživovanie háklivých tém? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 12-13, s. 9. ISSN 0862-8823.
Zaujatá ochrankyňa? In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 14, s. 10. ISSN 0862-8823.
Silnejú politické snahy na obnovu veľkého Maďarska. 3 otázky pre: Jaroslava Pašku, európskeho poslanca za Slovenskú národnú stranu. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 15, s. 1. ISSN 0862-8823.
Rómsku problematiku nevyriešia peniaze. Slovenská republika v mnohých oblastiach menšinovej politiky úspešne napreduje. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 18, s. 2. ISSN 0862-8823.
Zlepšenie vzťahov s južným susedom? Podľa vicepremiéra Semjéna Maďari majú právo na autonómiu. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 19, s. 4. ISSN 0862-8823.
Pamätná izba Somolického. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 22, s. 12. ISSN 0862-8823.
Osobnostiam, vlastencom a národovcom. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 23, s. 8. ISSN 0862-8823.
Príliš zatváral oči nad nezákonným značením. Posilňoval autonomistické snahy a zámery maďarskej národnostnej menšiny. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 24, s. 2. ISSN 0862-8823.
Slováci na zmiešanom území. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 24, s. 12. ISSN 0862-8823.
Stredisko národnostných vzťahov MS. Problémov je veľa a ľudí málo. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 1 (jar), s. 16-17. ISSN 0231-7303.
Sila národnostnej politiky. Fiľakovské závery treba preniesť do života. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 27, s. 4. ISSN 0862-8823.
Od najstarších čias až po súčasnosť. Konferencia Východné Slovensko v národných dejinách. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 29, s. 4. ISSN 0862-8823.
Ministerstvo kultúry dalo za pravdu MS. In: Zo života Matice slovenskej, č. 2, s. 2, príloha Slovenských národných novín, roč. 28, 2013, č. 30-31. ISSN 0862-8823.
Liberálny líder brojí proti Matici. Sulíka asi nudí uhorková sezóna, ale plesnutím po vode rozruch neurobí. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 34, s. 2. ISSN 0862-8823.
Banášov Kód 1 – znáška, nezmyslov a hlúpostí. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 41, s. 9. ISSN 0862-8823.
Všestranný Selye nebol János, ale Hans. Maďari si privlastňujú osobnosti, ale tvrdia, že to robia iné národy. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 42, s. 2. ISSN 0862-8823.

Stoly národnej jednoty Slovákov v Srbsku. Predseda združenia Slováci a spolužitie: Viesť národ správnou cestou. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 43-44, s. 7. ISSN 0862-8823.
Politici národnostnej menšiny sa radikalizujú. Menšinových Maďarov žijúcich na Slovensku nepochopiteľne láka kosovský príklad. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 45, s. 2. ISSN 0862-8823.
Tešedík a Pered ako agitky. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 45, s. 2. ISSN 0862-8823.
Požiadavky Matice sú opodstatnené. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 45, s. 12. ISSN 0862-8823.
Byť Slovákom v zahraničí je mimoriadne zaujímavé. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 3 (jeseň), s. 22-23. ISSN 0231-7303.

Mgr. Margaréta Vyšná

Štúdie:
Postavenie Slovákov na národnostne zmiešanom území južného Slovenska z pohľadu Strediska národnostných vzťahov MS. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 200-205. ISBN 978-808128-086-3.

Odborné články:
Používanie štátneho jazyka na južnom Slovensku. In: Slovakistika, roč. 2, 2013, s. 167-174. ISBN 978-80-8128-098-6.
Slováci na národnostne zmiešanom území južného Slovenska. In: Slovakistika, roč. 2, 2013, s. 306-311. ISBN 978-80-8128-098-6.
Zabezpečenie výučby v materinskom jazyku na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky. In: Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky a ich vzťah k menšinám. Martin: Matica slovenská, 2013, s. 80-93. ISBN 978-80-8128-103-7.
Nevyhnutná požiadavka národných tém pre južné Slovensko. In: Exteritoriálne účinky maďarskej legislatívy. Bratislava: Politologický odbor Matice slovenskej, 2013, s. 37-43. ISBN 978-80-8061-763-9.

Publicistika:
Tešedíkovo odolalo... In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 6, s. 7. ISSN 0862-8823.
Dvojjazyčné tabule testujú trpezlivosť. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 11, s. 4. ISSN 0862-8823.
Autor zatína do živej doliny. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 24, s. 9. ISSN 0862-8823.

• • •

Archív Matice slovenskej

• • •

Archív MS v Martine ako špecializovaný verejný archív SR sa pri plánovaní a vykonávaní svojich úloh riadil základnými normami súvisiacimi s ochranou hmotného kultúrneho dedičstva, a to hlavne platným zákonom NR SR č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a naň nadväzujúcou vyhláškou Ministerstva vnútra SR č. 625/2002 Z. z., vrátane ich noviel a doplnkov. Archív MS teda pôsobil ako odborné dokumentačné a vedeckovýskumné pracovisko MS a úlohy si plánoval v súlade s prijatým zákonom NR SR č. 68/1997 Z. z. o MS, vrátane jeho doplnkov, hlavne zákona NR SR č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, ktorým bol predchádzajúci zákon o MS upravený a v rámci neho bol vytvorený Archív MS ako samostatné odborné pracovisko MS.
Pri konkretizovaní svojej činnosti na rok 2013 sa riadil aj dokumentmi, ktoré boli prijaté vrcholnými orgánmi MS, a to Valným zhromaždením MS z 19. – 20. 11. 2010, Snemom MS zo 17. 9. 2011 a Programom MS na roky 2011 – 2013 s výhľadom do roku 2017 a Valným zhromaždením z 18. – 19. 10.

• • •

2013.
Prvoradou úlohou Archívu MS v oblasti vedy, výskumu a informatizácie bolo sústrediť sa na získavanie, spracovávanie, ochranu, sprístupňovanie a prezentáciu archívnych dokumentov, v tom aj na vedeckovýskumnú činnosť, ale hlavne na digitalizáciu archívnych fondov a zbierok MS. Ďalej na úlohy súvisiace s Rokom Matice slovenskej 2012 – 2013.
V rámci štruktúry pracovísk MS sa Archív MS priamo podieľal na prípravách aktivít a činností MS v jubilejnom roku 150. výročia založenia Matice slovenskej. Predovšetkým sa zapojil dvoma odbornými príspevkami do medzinárodnej vedeckej konferencie, ktorá sa konala 26. – 27. februára 2013 v Martine s názvom *Matica slovenská v národných dejinách.* Ďalej sa Archív MS podieľal dvoma príspevkami na medzinárodnej vedeckej konferencii *Veda, kultúra a šport v archívnych dokumentoch,* ktorá sa konala 21. – 23. mája 2013 v Bratislave a organizovala ju Spoločnosť slovenských archivárov, okrem toho sa zúčastnil na seminári *20 rokov samostatnosti Slovenska optikou špecializovaných verejných archívov* 2. – 4. decembra 2013 v Častej - Papierničke s odborným referátom. Medzi najdôležitejšie aktivity Archívu MS patrí aj realizácia projektu *DIGITÁLNY ARCHÍV MATICE SLOVENSKEJ*. Projekt bol podporený nenávratným finančným príspevkom z fondov Európskej únie. Začal sa realizovať na prelome rokov 2012/2013 a potrvá do roku 2015.
Činnosť Archívu MS sa v tomto období realizovala vo viacerých tematických okruhoch:
Akvizícia a preberanie registratúrnych záznamov
V oblasti akvizície Archív MS nadviazal na svoju predchádzajúcu činnosť, pričom nadobudol 13 prírastkov, z toho 11 prírastkov ako dary do Matice slovenskej, dva prírastky kúpou. Ide o časopis *Světozor – Světová kronika současná slovem a obrazem*, ktorý bol zaradený do Zbierky dobovej tlače, ďalej osobná pozostalosť *Stanislava Šmatláka* ako osobný fond v počte cca 56 archívnych škatúľ, ďalej časopis *Slniečko roč. XII. a XIV. r. 1938 – 1941* ako dar od Márie Macuľovej, *Vlajka československých vojenských plavidiel* z I. pol. 20. stor., t. j. dar pôvodne odovzdaný na pracovisko MS v Bratislave, materiály k výstavám *Memorandum národa slovenského* a *Matica v národe – národ v Matici* ako dar od vedeckého tajomníka MS doc. Dr. Pavla Pareničku, PhD. Ďalšími prírastkami boli – časť osobnej pozostalosti architekta Jozefa Lacka, kronika ľudovej školy v Lozorne, strieborná zberateľská minca k 50. výročiu založenia MS a pamätný list a bulletin k minci, ďalej pamätná známka a pamätný list k 150. výročiu založenia MS, kresba ceruzou od základnej školy z Našíc v Chorvátsku, ďakovná plaketa vedeniu MS za podporu podujatia Martinská päťdesiatka 2011 od Veterán klubu v Martine a medaily k 1 150. výročiu príchodu byzantskej misie na naše územie z rýdzeho striebra, z medi a tombaku vydané Slovenskou numizmatickou spoločnosťou v Trenčíne, tiež medaila k výročiu černovskej tragédie z roku 1997.
Z pracoviska Sekretariátu predsedu MS z Bratislavy boli priamo do Archívu MS presunuté registratúrne záznamy sekretariátu vrátane Predsedníctva MS, Výboru MS, záujmových odborov MS a domov MS z rokov 1966 – 2011 v počte 45 archívnych škatúľ.
S akvizíciou Archívu MS a prevzatím registratúrnych záznamov súvisí aj dôsledná evidencia prírastkov v pomocnom akvizičnom súpise.
V rámci nedoriešených záväzkov Slovenskej národnej knižnice vo vzťahu k Matici slovenskej z obdobia oddelenia sa Slovenskej národnej knižnice od Matice slovenskej z roku 2000 na základe podnetu riaditeľky Archívu MS došlo k rokovaniu medzi vedením MS a vedením SNK a k dohode o odovzdaní dokumentov – registratúrnych záznamov – z bývalých pracovísk MS, neskôr pracovísk SNK do MS, ktoré za roky spoločného pôsobenia neboli odovzdané do registratúry MS. Rokovania medzi Archívom MS a Finančným útvarom SNK sa realizovali priebežne v roku 2013, do ktorých bola zaradená aj finančná registratúra z bývalej MS. Po viacerých osobných návštevách a elektronickej komunikácii medzi zainteresovanými a po odsúhlasení záverov odborom archívov a registratúr MV SR a Slovenským národným archívom došlo k dohode, podľa ktorej SNK má pripraviť vyraďovanie konanie a odovzdať dokumenty do MS do polovice roka 2014.
Akvizícia a preberanie registratúrnych záznamov napomáha k budovaniu archívnych fondov, fondových oddelení a zbierok Archívu MS.
Spracovávanie archívnych dokumentov

K základným povinnostiam Archívu MS patrilo aj spracovávanie dokumentov archívnych fondov a zbierok. V tejto oblasti Archív MS vyhotovil nový kompletný súpis osobného fondu *J. C. Hronského*. Nanovo dokumenty usporiadal, nanovo ich uložil do škatúľ a označil ich počet. Uložené sú v 20 škatuliach. V tom je 1 755 jed. dokumentov, 136 fotografií, 47 ks vecných pamiatok, 3 CD, 2 MC, 1DVD, 1VHS, k tomu pribudne rozpracovaných cca 2 000 výtvarných diel a návrhov.
Okrem toho Archív MS prvotne roztriedil dokumenty týkajúce sa mládežníckeho hnutia Matice slovenskej a uložil ich do 35 archívnych škatúľ. Ide o materiál, ktorý sa zaoberá agendou *Mladej Matice*, predtým *Odboru mladých matičiarov* a *Mládežníckeho odboru MS z rokov 1992 - 2011.*
V súvislosti s prípravou dokumentov na digitalizáciu a revíziou fondov roztriedil dodatky k 1 172 miestnym odborom z rokov 1919 – 1951, v tom roztriedil aj 1 106 dokumentov k MO MS v Bratislave. Ďalšie dodatky boli doložené do fondov Kultúrny a spolkový život Slovákov v USA 1895, 1902 – 1930, 1941, 1945, 1947, 1950, Cesta matičnej delegácie do USA 1935 – 1936 (1937) a Robotnícke hnutie Slovákov v USA z I. pol. 20. stor. – spolu 144 dokumentov a 500 novinových výstrižkov. Okrem toho Archív MS doložil aj dodatky do časti fondu Matica slovenská II, a to konkrétne z rozpätia rokov 1919 – 1936.
Archív MS sa zaoberal aj prvotným spracovaním fotografií z podujatí Matice slovenskej z 21. storočia. Identifikoval 218 fotografií, ktoré konzultoval s pracovníkmi zainteresovaných pracovísk na ich organizovaní. Ide o podujatia – Veniec víťazov v r. 2012, Návšteva prezidenta SR v r. 2007, Martinské matičné slávnosti v r. 2011, Výstava IN-MEDIA-ART v r. 2011, Školenie Predarchívna starostlivosť v r. 2012, Vernisáž výstavy Matica slovenská 1863 – 2013, Deň otvorených dverí v r. 2012, Koniec školského roka Ko-Ško-Rav r. 2012. K tomu je potrebné vybrať a identifikovať fotografie z 23 podujatí, ktoré sú odovzdané do Archívu MS na CD a DVD.
Archív MS roztriedil dokumenty privezené z Bratislavy (46 škatúľ)bez akýchkoľvek súpisov do jednotlivých organizačných útvarov, takisto dokumenty zo skladu Členského ústredia MS (4 škatule).

Revízia a ochrana archívnych dokumentov

Archív MS v roku 2013 venoval mimoriadnu pozornosť revízii a ochrane nielen fotografických, ale hlavne písomných dokumentov. V záujme zvýšenia ich ochrany predložil na Ministerstvo kultúry SR žiadosť o nenávratný finančný príspevok s využitím fondov Európskej únie na reštaurovanie poškodených historických archívnych dokumentov. Podobne ako bol v roku 2012 schválený projekt pod názvom *Poznaj svoje dejiny - reštaurovanie a prezentácia vzácnych dokumentov k vzniku Matice slovenskej z 19. stor.* Archív MS mal zámer pokračovať v projekte v II. etape aj v roku 2013, a tak predložil ďalší projekt. Hoci v spolupráci so Slovenským národným archívom a Slovenskou národnou knižnicou sa Archívu MS podarilo v minulom roku reštaurovať do 50 mimoriadne cenných archívnych dokumentov, spolu do 100 samostatných listov a niekoľko kníh, i napriek tomu projekty II. etape vo výberovom konaní nebol schválený.
Archív MS sústredil zvýšenú pozornosť na ochranu dokumentov novou formou, t. j. digitalizáciou. Koncom januára 2013 bol matičnej inštitúcii schválený projekt pod názvom *DIGITÁLNY ARCHÍV MATICE SLOVENSKEJ* a boli mu poskytnuté finančné prostriedky vo výške 4 mil. Eur (4 065 319,86) s využitím fondov Európskej únie. Podľa projektu sa majú digitalizovať archívne dokumenty z Archívu MS a Krajanského múzea MS v počte takmer 420 000 objektov. Na riadení projektu sa za Archív MS zúčastňuje riaditeľka MS ako odborný dozor. Aj ďalší zamestnanci Archívu MS sú poverovaní konkrétnymi úlohami. Projekt sa realizuje od decembra 2012 nepretržite. Zakúpilo sa materiálové vybavenie pre nových pracovníkov, vytvorili sa vhodné priestory a po výberovom konaní, ktoré prebehlo v 15 čiastkových výberových zasadnutiach, z 250 uchádzačov sa vybralo takmer 30 pracovníkov. Noví pracovníci na realizáciu projektu sú pracovne zaradení medzi pracovníkov Archívu MS. Dňa 19. augusta 2013 nastúpilo do pozícií operátor prípravy objektov, koordinátor operátorov prípravy objektov a správca depozitov 11 pracovníkov s úlohou posúdiť stav a vhodnosť objektov na digitalizáciu a spracovanie týchto objektov v rámci revízie archívnych fondov a zbierok. K 31. decembru 2013 tieto pracovníčky posúdili *319 707 archívnych textových dokumentov, t. j. 743 620 strán* z plánovaného rozsahu digitalizovaných textových objektov.

Následne k 14. októbru 2013 nastúpilo ďalších 12 pracovníkov na pozíciu operátor popisu metadát, ktorých úlohou bolo odborne popísať niektoré archívne dokumenty a urobiť revíziu dokumentov. K 31. decembru 2013 títo pracovníci vyhotovili popisné metadáta k *9 233 skontrolovaným textovým dokumentom, t. j. k 26 544 stranám a revíziu spolu s popisom metadát urobili k 16 616 k textových dokumentov, t. j. k 29 850 stranám*, čo tvorí spolu popis metadát k *25 849 textovým dokumentom, t. j. k 56 394 stranám.* Tieto dokumenty spolu s posúdeným počtom dokumentov interných pracovníkov Archívu MS a dokumentmi operátorov prípravy objektov činí 91,21 % z plánovaného rozsahu digitalizovaných textových archívnych dokumentov a vyše 100 % (103,3) strán.
Pred digitalizáciou sa uskutočnila revízia fondu *Hudobný odbor Matice slovenskej*, 1928 – 1949 – 2 archívne škatule a takmer sa zrealizovala revízia fondu *Slovenská národná knižnica 1937 – 1956, 1960* – 42 škatúľ zo 43, *ďalej Slovenská bibliografická spoločnosť v Martine, 1941 – 1947* – 3 škatule, *Zväz slovenských knihovníkov v Bratislave (1930) 1946 – 1951 (1952)* – škatuľa, zbierky *Kultúrny a spolkový život Slovákov v USA v rokoch 1895, 1902 – 1930, 1941, 1945, 1947, 1950* a fondového *oddelenia Matica slovenská I (1857) 1863 – 1875 (1912)*, zatiaľ v 17 škatuliach z 22 archívnych škatúľ dokumentov, tiež revízia *Zbierky Komárno 1587 – 1920* –180 kníh. Novoprijatí pracovníci na projekt urobili revíziu ďalších fondových oddelení, napr. *Matica slovenská II, Miestne odbory MS I. a Ústredná kartotéka evidencie členov MS*, ako aj zbierok *Príspevky so Slovenských pohľadov, Príspevky do časopisov vedeckých odborov MS, Príspevky do kultúrno-osvetových časopisov, Zbierka korešpondencia osobností a inštitúcií vyčlenená z fondu Matice slovenskej.*

Sprístupňovanie archívnych dokumentov

Zámerom Archívu Matice slovenskej je sprístupniť matičné dokumenty čo najširšej verejnosti, a preto AMS svoje dokumenty neposkytuje bádateľom len vo vlastnej bádateľni, ale ich zoznamy prezentuje v spracovaných inventároch, resp. súpisoch aj na webovej stránke MS. O archívnych fondoch a zbierkach sa môžu bádatelia dozvedieť aj v tlačenom informačnom sprievodcovi Archívu MS, ktorý bol zadaný do tlače koncom roka 2012 a vyšiel v roku 2013.
V bádateľni mal Archív MS kontakt osobný, korešpondenčný alebo telefonický s 301 bádateľmi, z toho boli 2 návštevy zo zahraničia (Rumunsko, Japonsko) a 9 písomných kontaktov zo zahraničia. Osobne bádateľňu navštívilo 32 bádateľov, pričom spolu zrealizovali 129 bádateľských návštev.
V Archíve MS bolo bádateľom na štúdium poskytnutých 235 288 písomných dokumentov, k tomu 5,5bm roztriedených ale nespracovaných dokumentov v 44 archívnych škatuliach, 7 fasciklov dokumentov a na reverz bolo vypožičaných 58 písomných dokumentov. Okrem toho bolo vypožičaných 133 fotografií. Na základe požiadaviek bádateľov Archív MS vyhotovil 1 777 xerografických kópií dokumentov, k tomu 138 skenov dokumentov. Bádatelia si vyhotovili 540 záberov dokumentov vlastným digitálnym fotoaparátom. Niekoľko skenov bolo zaslaných bádateľom elektronicky.
V bádateľni Archívu MS si bádatelia vyhľadávali dokumenty k diplomovým, resp. rigoróznym prácam, k príprave odborných štúdií a referátov, k popularizačným článkom, ďalej k monografiám obcí, k výstavkám a referátom pri príležitosti výročí miestnych odborov MS, resp. k jubileám národných alebo regionálnych osobností. Hlavnou témou štúdia boli dejiny Matice slovenskej, v tom išlo najmä o organizačné poriadky a štatúty MS, predsedníctvo a VZ MS z roku 1996, o DMS v Rožňave, o dejiny miestnych odborov MS z rokov 1919 – 1951, ako sú MO MS v Sučanoch, MO MS v Rakovnici, MO MS v Sáse, MO MS v Dobrej Nive, MO MS v Turci, MO MS vo Zvolenskej Slatine, MO MS v Šalkovej, MO MS v Košiciach, MO MS v Betliari, MO MS vo Vranove nad Topľou, ďalej o dokumenty k Nadácii MS, k dejinám členskej základne, k ochotníckemu divadlu v Turci. Ďalej sa zaujímali aj o dejiny kúpeľného mestečka Dudince, Kníhtlačiarsky účastinársky spolok, časopis ABC, závodné noviny Podbrezovany, spolok Živena, o dokumenty k budove Neografia, Národopisný zborník, Sborník Matice slovenskej atď. Bádatelia študovali tiež život a činnosť osobností – spisovateľov, literárnych vedcov, historikov, hudobných skladateľov, vedeckých a matičných pracovníkov, výtvarných umelcov, ako sú napr. Jozef Miloslav Hurban, Jozef Murgaš, Albert Mamatey, Franko Víťazoslav Sasinek, Eugen Gerometta, Mária Jeršová-Opočenská, Konštantín Čulen, Mikuláš Polóny, T. G. Masaryk, Jozef Hanula, Teodor Bálent, Mikuláš Schneider-Trnavský, Jozef Cíger Hronský, Béla Bartók, Juraj Palkovič, Matej Hrebenda, Ďurko Langsfeld, Jur Koza Matejov, Július Barč Ivan, Jozef Božetech Klemens, Alexander Mach, Ján Hlavaj,

Samo Bohdan Hroboň, Ferko Urbánek, Andrej Hlinka, Ondrej Plachý, Kliment Ondrejka, Darina Bancíková, Cyril Žuffa, Juraj Andrejco, Jozef Škultéty, Mikuláš Š. Ferienčík, Mikuláš Moyzes, Izabela Textorisová, Juraj Paška, A. A. Baník, Andrej Kmeť, Matej Tučko, Magda Longauerová, Ľudovít Janota, Hana Gregorová, Želmíra Duchajová, Peter Kellner Hostinský, Vincent Hložník, Janko Alexy, Miloš A. Bazovský, Samuel Hrúz, Martin Benka, Karol Plicka, Oskár Čepana iní, ale študovali aj Slovenskú ligu v Komárne, dejiny Filozofického slovníka, historické knihy z oblasti Komárna atď. Bádatelia študovali aj materiály k 100. výročiu založenia slovenského gymnázia v Martine, Letopis MS 1874, reemigráciu Slovákov po II. svetovej vojne a pod.

Okrem písomných dokumentov boli na štúdium poskytnuté fotografie, a to portrét bývalého pracovníka MS Petra Maruniaka, obal na Stanovy MS a fotografie k stavbe budovy Neografie MS. Archív MS pomáhal vyhľadávať obrazové dokumenty z národných dejín pre Sekretariát predsedu MS. Okrem toho Archív MS spolupracoval s pánom Ivanom Paškom pri tvorbe dokumentárneho filmu o jeho otcovi Pavlovi Paškovi, bývalom správcovi MS, podobne spolupracoval s Ing. Miroslavom Náglom pri zisťovaní dokumentov o jeho otcovi Deziderovi Náglovi, hudobnom skladateľovi, ktorý v určitom čase pôsobil v Matici slovenskej.

Archív MS spolupracoval so Slovenskou národnou galériou pri zisťovaní diel od Jozefa Hanulu, so Štátnym geologickým ústavom Dionýza Štúra o zisťovaní pozostalosti po D. Štúrovi v MS a tiež so Slovenským inštitútom v Budapešti pri hľadaní fotografie Ľudovíta Szeberényiho.

Vedeckovýskumná činnosť

Vedeckovýskumná činnosť pracoviska súvisela predovšetkým s blížiacimi sa oslavami 150. výročia založenia Matice slovenskej a medzinárodnou konferenciou Spoločnosti slovenských archivárov v rámci XVII. Archívnych dní v Bratislave. Pri tejto príležitosti Archív MS pripravil po dva príspevky na obidve konferencie. Archív MS pripravil aj referát na seminár špecializovaných verejných archívov, organizovaný pri príležitosti 20. výročia vzniku Slovenskej republiky.

Na konferenciu Spoločnosti slovenských archivárov počas XVII. Archívnych dní v Bratislave v dňoch 21. - 23. 5. 2013 s názvom **Veda, kultúra a šport v archívnych dokumentoch** si pripravili príspevky spolu s elektronickými prezentáciami Mgr. Michaela Nahálková na tému *Športové aktivity v Matici slovenskej do prvej polovice 20. storočia* a J. Žumárová na tému *Umelecký odbor Matice slovenskej v 20. a 30. rokoch 20. storočia.*

V dňoch 2. - 4. decembra 2013 sa uskutočnil seminár špecializovaných verejných archívov s názvom **20 rokov samostatnosti Slovenska optikou špecializovaných verejných archívov** v Účelovom zariadení NR SR Častej-Papierničke, kde riaditeľka Archívu MS (V. Bellová) prezentovala Archív MS v referáte *Archív Matice slovenskej – súčasnosť a perspektíva* spojeným s elektronickou prezentáciou. Seminár zorganizoval Parlamentný archív NR SR s podporou odboru archívov a registratúr MV SR.

Prezentačno-výstavná a publikačná činnosť

V prezentačno-výstavnej oblasti Archív MS spolupracoval na výbere dokumentov na celoslovenskú reprezentatívnu výstavu ***Ako sa meral čas***, ktorú pripravilo Slovenské národné múzeum a Historické múzeum v Martine od 1. augusta 2013. Na výstavu, ktorá je zrealizovaná na Bratislavskom hrade, sme požičali formou reverzu 18 originálnych matičných dokumentov – hlavne kalendárov. Výstava pokračuje aj v roku 2014.

Ďalšou reprezentatívnou výstavou archívov na Slovensku bola výstava ***Archívne klenoty***, ktorú pripravilo MV SR – odbor archívov a registratúr spolu so Slovenským národným múzeom – Historickým múzeom na Bratislavskom hrade. Svojim originálnym dokumentom prispel aj Archív Matice slovenskej, keď vystavuje *Album skutočných členov MS*, knihu v koženej väzbe z roku 1870, ktorej súpis vyhotovil tajomník MS F. V. Sasinek. Výstava bola otvorená pri príležitosti 20. výročia vzniku SR 21. novembra 2013. Aj táto výstava pokračuje v roku 2014.

Súčasne Archív MS **aktualizoval výstavku fotografií v budove Matice slovenskej** pri Archíve MS – zo súčasného života MS.

Ďalšia výstava pod názvom ***Pamäť skrytá v dokumentoch****,* ktorá bola sprístupnená v budove Matice slovenskej na Mudroňovej ul. na II. poschodí pred výborovňou MS dňa 19. decembra 2012 pokračovala počas celého roka 150. výročia MS, t. j. v roku 2013.

K prezentačnej činnosti Archívu MS zaraďujeme aj spoluprácu na Národných matičných slávnostiach, ktoré sa konali v Martine pri príležitosti 150. výročia založenia MS v dňoch 1. – 4. augusta 2013. Spolupráca prebiehala najmä pri organizovaní hlavného programu v amfiteátri.
Najvýraznejšou publikačnou aktivitou Archívu MS bolo vydanie ***Informačného sprievodcu Archívu Matice slovenskej*** vo Vydavateľstve MS. Text pripravila Dr. Vlasta Bellová – riaditeľka Archívu MS, na výbere dokumentov sa podieľali pracovníci Archívu MS.
Archív MS (J. Žumárová) vyhotovil súpis hudobných prameňov nachádzajúcich sa v Archíve MS ako podklad pre celoslovenský súpis hudobných prameňov uložených v sieti štátnych a špecializovaných verejných archívov súvisiaci s centrálnou evidenciou hudobných prameňov na Slovensku a súpis dokumentov z Archívu MS k I. svetovej vojne (P. Madura). Obidva súpisy budú publikované odborom archívov a registratúr MV SR.
Predarchívna starostlivosť, registratúrne stredisko MS, príručná registratúra Archívu MS
V oblasti predarchívnej starostlivosti správca registratúrneho strediska MS (Mgr. P. Madura) v roku 2013 zabezpečil samostatné školenie o odbornej správe dokumentov pre domy v DMS v Michalovciach a v OP MS vo Vranove nad Topľou, ako aj pre DMS a OP MS v regiónoch Západoslovenského kraja, ktoré sa konalo v Bratislave, podobne pre DMS v Spišskej Novej Vsi a v OP MS v Poprade. Okrem toho zrealizoval metodické usmernenie v odovzdávaní príručnej registratúry v DMS v Bratislave a na pracoviskách SHÚ MS a SNV MS koordinoval prácu pri uzatváraní registratúrneho denníka.
I napriek organizovaniu metodických školení či zasielaniu pokynov a urgencií v oblasti odovzdávania dokumentov z pracovísk príručných registratúr do registratúrneho strediska MS nedostatky stále pretrvávajú. Staršie registratúrne záznamy do registratúrneho strediska MS neodovzdalo 7 pracovísk MS v Martine. V roku 2013 nebolo možné vytvoriť samostatné fondy k DMS Snina, ktorý vznikol v roku 1997, a k DMS Šurany, ktorý vznikol v roku 1992, keďže doteraz tieto pracoviská neodovzdali do registratúrneho strediska MS žiadne dokumenty, takže opäť boli vyzvané na odovzdanie dokumentov. DMS a OP MS boli tiež upozornené na uzatvorenie registratúrnych záznamov na svojich pracoviskách a zároveň povinnosť odovzdávať pravidelne záznamy do registratúrneho strediska, t. j. v I. štvrťroku 2014.
Do registratúrneho strediska MS boli prevzaté registratúrne záznamy z nášho pracoviska Archívu MS za roky 2004 - 2007, ďalej z DMS Michalovce, dokumentácia Odboru mladých matičiarov, z Vydavateľstva MS, s. r. o., z OP MS vo Veľkom Krtíši – Hrušove. Z pracovísk MS boli odovzdané dokumenty zo Sekretariátu predsedu MS v Martine, zo Slovenských národných novín a tiež z MO MS v Spišskej Novej Vsi, z Dozorného výboru MS. Spolu v roku 2013 bolo do registratúrneho strediska MS odovzdaných 147 registratúrnych boxov dokumentov, z toho bolo prekontrolovaných a uložených 29 škatúľ.
Na základe predpisov správy registratúry správca registratúrneho strediska môže požičiavať pre potreby jednotlivých pracovísk MS staršie spisy. V roku 2013 boli požičané spisy Sekretariátu predsedu a správcu MS, DMS v Rožňave, spisy valného zhromaždenia MS a Neografie Martin.
V Archíve MS sa vedie evidencia registratúrnych záznamov v príručnej registratúre. V elektronickej registratúre Archívu MS bolo zaevidovaných 314 registratúrnych záznamov, z ktorých boli vyhotovené príslušné spisy a vytlačené registratúrne karty. Z registratúry AMS boli odovzdané záznamy do registratúrneho strediska MS za roky 2004 - 2007.
Knižnično-dokumentačné aktivity
Archív Matice slovenskej eviduje a katalogizuje publikácie MS a Vydavateľstva MS, s. r. o., v elektronickom programe CLAVIUS a ukladá ich *do Zbierky matičných kníh a periodík* a podobne evidoval a katalogizoval odborné publikácie do *Príručnej knižnice Archívu MS*. Do obidvoch získaval publikácie a periodiká z nových vydaní MS, súčasne dopĺňal staré vydania, ktoré sa získavali zväčša darom. Do Príručnej knižnice Archívu MS sme nakupovali odborné diela aj z externého prostredia.
V roku 2013 napr. prevzal nadbytočné knihy zo školskej knižnice v Chorvátskom Grobe a zo Slovenskej národnej knižnice.
Príručná knižnica Archívu MS má skatalogizovaných 1 502 titulov kníh, t. j. spolu 1 994 zväzkov, z toho

v roku 2013 bolo skatalogizovaných 127 kníh. *V Zbierke matičných kníh a periodík* je skatalogizovaných spolu 1 324 jednotiek Vydavateľstva MS, z toho je 793 kníh a 531periodík. V roku 2013 bolo skatalogizovaných 52 periodík. Knihy a periodiká Príručnej knižnice AMS sa poskytujú na štúdium bádateľom v bádateľni, resp. pracovníkom MS na vedeckovýskumnú činnosť.
Z prehľadu činnosti Archívu MS vyplýva, že toto pracovisko vykonávalo archívne a vedeckovýskumné činnosti samostatne pre slovenskú verejnosť doma a v zahraničí, pričom niektoré úlohy zabezpečovalo aj v spolupráci s inými matičnými pracoviskami. Okrem toho vykonávalo aj činnosti, ktoré priamo súviseli a súvisia s pôsobením Matice slovenskej so všetkými subjektmi na celom Slovensku, napr. vedenie správy registratúrneho strediska MS. Na realizácii úloh v prvom polroku 2013 sa v Archíve MS podieľalo 6 pracovníkov vrátane riaditeľky, z toho 4 pracovníci s vysokoškolským vzdelaním a 2 so stredoškolským vzdelaním, pričom 1 pracovníčka bola dlhodobo práceneschopná, spolu takmer pol roka.

Publikačná činnosť 2013:
PaedDr. Vlasta Bellová

Odborné články:

História, prítomnosť a perspektíva Archívu MS. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 233-246. ISBN 978-808128-086-3.
Archív Matice slovenskej v Martine. In: Informačný sprievodca. Martin: Matica slovenská (bez roka vydania), s. 32.
Digitálny archív Matice slovenskej. In: Skladačka na projekt Digitálny archív Matice slovenskej, spolufinancovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (máj 2013), s. 6.
Archív MS – Od matičného zrodu. In: Slovensko, roč. XXXV, 2013, č. 1 (jar), s. 8-10. ISSN 0231-7303.

Mgr. Pavol Madura

Odborné články:

Mládežnícke hnutie Matice slovenskej (1990 - 2012). In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 267-290. ISBN 978-808128-086-3.
Pavol Križko (1841-1902). In: Historický zborník 23, č. 2 (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 188-190. ISBN 978-80-8128-089-4.

Publicistika:

Míľniky v dejinách Martina a Matice. In: Slovenské národné noviny, roč. 28, 2013, č. 2, s. 11. ISSN 0862-8823.

• • •

Vedecké a záujmové odbory MS

• • •

Hoci ČÚ MS 1. septembru 2013 evidovalo 18 vedeckých a záujmových odborov, viacero z nich nevykazuje žiadnu činnosť. V ostatnom období vznikli štyri nové záujmové odbory, ktorých zámery a ciele sa v niektorých prípadoch prekrývajú s už existujúcimi záujmovými odbormi. V tejto súvislosti sa ukazuje potreba podrobnejšie upraviť v Stanovách MS postup pri zakladaní záujmových a vedeckých odborov a vzájomné odlíšenie ich činnosti. Záujmové a vedecké odbory MS.

• • •

Divadelný odbor MS má za úlohu združovať divadelníkov, scenáristov, dramaturgov, scénografov z celého Slovenska a ľudí, ktorým je divadlo blízke, ako podporovať ochotníctvo a pôvodné slovenské hry hlavne na vidieku. Združuje divadelné súbory z celého Slovenska. Valné zhromaždenie DO MS, na ktorom sa zišli zástupcovia 15 divadelných súborov, sa uskutočnilo v Liptovskom Mikuláši 29. novembra 2012, pričom pribudol ešte zástupca DS MÁJ Černová (miestna časť Ružomberok). O členstvo prejavili záujem aj divadelné súbory z Michaloviec a Lupoče (okr. Lučenec). Sídlom DO MS sa stal Liptovský Mikuláš. DO sa zaviazal urobiť revíziu Divadelnej knižnice v Liptovskom Mikuláši a spracovať zoznam hier v elektronickej podobe. DO MS sa podieľal ako spoluorganizátor na divadelnej prehliadke Festival Aničky Jurkovičovej v Novom Meste nad Váhom (14. – 17. apríla 2013). Toto podujatie finančne podporila MS, pričom značnú časť prostriedkov získal DO z členského (20 € za súbor). V súčasnosti má DO MS 250 členov zo 16 divadelných súborov.

Hudobný odbor MS je dobrovoľné združenie záujemcov o slovenskú hudbu a hudbu vôbec, profesionálov a laikov – členov MS a jej priaznivcov. HO podporuje poznanie a vedecký výskum dejín slovenskej hudby v celej komplexnosti, buduje dokumentačné zbierky, šíri a popularizuje výsledky vedeckých poznatkov z oblasti hudobnej vedy a učí používať ich na povznesenie hudobnej vzdelanosti a vzťahu k hudobnému umeniu. Podporuje stretnutia muzikológov, folkloristov, skladateľov a hudobných interpretov s členmi MS a širšou verejnosťou. Taktiež podporuje vznik a využívanie regionálnych historických expozícií (pamätné izby) a vzťah k historickému odkazu našich predkov. Činnosť HO MS v roku 2013 sa sústredila na súťažnú prehliadku vysokoškolských speváckych zborov Akademická Banská Bystrica, ako aj na spoluprácu so ZUŠ v Martine na vydaní CD a notového materiálu skladieb pre detské spevácke zbory

Jazykový odbor MS spolupracuje s pobočkami JO MS v Nitre, Bratislave , Prešove, Banskej Bystrici. Hlavným cieľom JO MS je prehlbovanie poznatkov o najdôležitejších etapách vývinu i súčasného stavu národného jazyka napr. formou besied na školách. JO MS sa venuje jazykovej kultúre, pričom svoju činnosť realizuje najmä v školách, kultúrnych a vedeckých inštitúciách. JO MS participoval na organizovaní podujatí: Matičná esej – stredoškolské a univerzitné ročníky, kurzy jazykovej kultúry pre pracovníkov kultúrnych a osvetových pracovísk, organizovanie odborných prednášok najmä na akademickej pôde, členstvo v porotách v literárnych súťažiach, spolupráca na publikačnej činnosti, prednášková činnosť. V máji 2013 zorganizovali vlastivedno-poznávaciu exkurziu na moravský Velehrad. Exkurzia sa uskutočnila v rámci projektu Spoznávanie a propagácia kultúrneho a jazykového cyrilometodského dedičstva na Morave (Matica Velehradská ako centrum kultúrneho dialógu). V rámci exkurzie odznela prednáška Ľ. Kralčáka: Pôvod hlaholiky alebo ako čítať Konštantínov kód. T. Bánik sa 19. februára 2013 zúčastnil na sympóziu s názvom Milujem múdrosť, uskutočnenom na Gymnáziu sv. Cyrila a Metoda v Nitre, kde lektor vyzdvihol činnosť vierozvestcov pre naše kultúrne dedičstvo. M. Olšiak sa 7. júna 2013 zúčastnil na slávnostnom vyhlásení výsledkov literárnej súťaže v ZŠ s MŠ v Šintave pod názvom Svätoplukovo kráľovstvo ožíva, akreditovanej MŠ SR (celoslovenské kolo). Členovia JO MS K. Dudová, M. Olšiak boli v komisii rečníckej súťaže, ktorú organizovalo KOS Nitra pod názvom O najlepší rečnícky prednes. Dňa 18. mája 2013 vystúpil členovia JO MS na neformálnej komunikácii o slovenskom jazyku s názvom Dynamika slovenčiny v médiách. JO MS sa orientuje na popularizáciu výsledkov vedeckého výskumu nášho národného jazyka a na zvyšovanie kultúry spisovnej slovenčiny vo verejnom jazykovom dorozumievaní. JO a jeho pobočky Prešov, Ružomberok, Banská Bystrica, Bratislava a Nitra na svoju činnosť využívajú rôzne formy, najmä prednášky, besedy, publikačné a organizačné aktivity, poznávacie exkurzie. Organizujú besedy predovšetkým so žiakmi základných a stredných škôl o jazykovej kultúre a jazykovej politike. Stav členskej základne JO sa zvýšil zo 41 členov k 1. júlu 2010 na 45 členov k 1. júlu 2013. Viacerí členovia pobočiek boli ocenení štátnymi a rezortnými vyznamenaniami. JO MS patrí medzi najaktívnejšie matičné vedecké odbory a jeho členovia sa mimoriadnou mierou pričinili o zvyšovanie jazykovej kultúry v regióne, v ktorom účinkovali.

Národohospodársky odbor MS združuje odborníkov z oblasti národohospodárskej praxe, vedeckých pracovísk a vysokých škôl, ktorí sa aktívne a konštruktívne vyjadrujú k aktuálnym problémom a navrhujú konkrétne riešenia. NHO pôsobí tiež ako konzultačný a poradný orgán MS pre oblasť národného hospodárstva a pripravuje podklady na vyhlásené a koncepčné stanoviská Matice slovenskej pre ná-

rodohospodársku oblasť. Odbor v rámci svojich možností upozorňuje na negatívne trendy a javy v národnom hospodárstve, osobitne so zreteľom na nepriaznivé dopady pre obyvateľstvo a zamestnanosť. Pozornosť venuje problematike potravinovej sebestačnosti Slovenska, ktorá úzko súvisí s trvalým poklesom zamestnanosti v poľnohospodárstve, živočíšnej výrobe a úpadkom vidieka. V tejto súvislosti odbor vydal aj vyhlásenie s návrhmi na riešenie tejto zložitej situácie. Naliehavú otázku predstavuje aj vodné hospodárstvo a ochrana vodných zdrojov, ktoré sa stávajú – a zrejme aj budú – strategickým predmetom záujmu rôznych záujmových skupín a korporácií. Medzi hlavné ciele NHO v roku 2013 patrilo: monitorovanie celkovej situácie a vývoja národného hospodárstva Slovenska so zreteľom na národné záujmy, stav a trendy vývoja v agrosektore Slovenska, poľnohospodárska produktívnosť so zreteľom na životnú úroveň vidieka, potravinová bezpečnosť Slovenska v podmienkach globálnej trhovej ekonomiky, vodné hospodárstvo a ochrana vodných zdrojov, energetika Slovenska

Národopisný odbor MS vydal vlastivednú monografiu Gemer – Malohont, podieľal sa na zostavení Národopisného zborníka č. 16, príprave 4. ročníka Súťaže vlastivedných monografií regiónu Kysuce, vytvorení sekcie vedecko-výskumnej a záujmovej sekcie, vydaní zborníka Spôsob života v Dadaši – Šáre, ako aj výstavníckej činnosti .

Pedagogický odbor MS prostredníctvom svojich členov – pedagógov – sa usiluje o zvyšovanie úrovne národného a štátneho povedomia mládeže, zvyšovanie kultúry slovenského slova, pestovanie slovenského jazyka a regionálnej výchovy. Ministerstvu školstva SR predložil celý rad návrhov, podnetov, námetov a pripomienok, ktoré sa uplatnili v rámci školskej reformy. PO venoval pozornosť úrovni a kvalite ovládania štátneho jazyka s cieľom poskytnúť rovnaké šance na uplatnenie sa na trhu práce na celom území SR. Prostredníctvom výchovno-vzdelávacieho projektu Pátranie po predkoch alebo Poznaj svoju minulosť PO (Ľ. Pajtinka) v spolupráci s Ministerstvom školstva SR podnietil záujem mladých ľudí o minulosť svojho rodu. Sprievodným cieľom je zlepšiť a skvalitniť medziľudské vzťahy v rodinách, predovšetkým medzi deťmi, rodičmi a starými rodičmi, zvýšiť mieru vzájomnej tolerancie, založiť tradíciu budovania vlastných rodinných archívov a kroník, hľadanie súvislostí medzi „veľkou históriou“ a dejinami každého jedného človeka a napokon získanie čo najviac pravdivých údajov a informácií o histórii vlastnej rodiny, čo a ako ju ovplyvnilo a formovalo. Počas deviatich rokov existencie projektu sa doň zapojilo viac ako 25 000 žiakov základných a stredných škôl na Slovensku, ale aj zo slovenských škôl v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku. PO uskutočnil aj rôzne vzdelávacie aktivity. V Trnave 11. apríla 2013 sa podieľal na príprave konferencie s názvom Vlastenectvo ako pozitívna hodnota 21. storočia, ktorú zorganizoval Trnavský samosprávny kraj v spolupráci s MS. Výstupom z konferencie bol zborník.

Politologický odbor MS je dobrovoľné združenie záujemcov, ktorého poslaním je na nadstraníckom a nadkonfesijnom princípe podporovať vedecké skúmanie, poznávanie a prognózovanie politického a spoločenského vývoja Slovenska v celej jeho komplexnosti. PO chce pozitívne prispievať k rozvoju súčasného spoločensko-politického, hospodárskeho a kultúrneho života v SR prostredníctvom foriem, metód a prostriedkov svojej činnosti a v spolupráci s politickými stranami, kultúrno-spoločensky orientovanými organizáciami, politologickými inštitútmi vysokých škôl, spolkami a inými takto zameranými subjektmi. PO ako záujmový odbor svoje poslanie napĺňa vytváraním podmienok na aktívnu a účelnú činnosť členov v spoločensko-politickom živote Slovenska, organizovaním vhodných podujatí, šírením osvety a informácií v uvedenej oblasti, legislatívnymi iniciatívami, edičnou činnosťou a rozvíjaním iných profilových a účinných aktivít v rámci MS a verejného života na Slovensku i vo vzťahu k zahraničiu. V pláne na roky 2013 – 2017 sa pokúsi o prepojenie matičného hnutia so slovenskou intelektuálnou elitou prostredníctvom matičnej akadémie pôsobenie odborníkov z vedeckých odborov pre MO MS formou lektorských prednášok, obnovenie vydávania alternatívnej súhrnnej správy o Slovensku, obnovenie politologickej prílohy Res publica v SNN, organizovanie konferencií, publikačná činnosť.

Sclavissimo sa v roku 2013 prezentoval touto činnosťou: spoluúčasťou na organizovaní medzinárodnej súťaže F. Liszta v klavírnej improvizácii, spoluúčasťou na organizovaní konferencie sv. Cyril a Metod na poli hudby, literatúry a náboženských dejín, spoluúčasťou na organizovaní konferencie Hummelov osud na pozadí slovenských dejateľov v Habsburskej ríši.

Športový odbor MS je dobrovoľným združením členov, ktorí svoju činnosť zameriavajú na oblasť športu, telesnej kultúry a turistiky. Poslaním ŠO MS je prostredníctvom športových, telovýchovných a turistických podujatí a akcií vychovávať k osvojovaniu si morálnych hodnôt, princípov humanity a demokracie, kultivovať vzťah k národu, národným tradíciám, prehlbovať národnostné cítenie a lásku k vlasti. ŠO MS podporuje a organizuje telovýchovné podujatia pre širokú matičnú verejnosť, podnecuje u detí, mládeže a dospelých vzťah k športu a telovýchovným aktivitám, podporuje aktivity zamerané na vyhľadávanie a výkonnostný rast talentovanej mládeže. ŠO MS organizoval v roku 2013 tieto aktivity: halový futbalový turnaj TOK Trnava, MSFSM Košice – štafetové posolstvo v súčinnosti s ČÚ MS , DMS a MO MS, športové a turistické podujatia k 150. výročiu založenia MS, národné výstupy na Sitno a Kriváň, matičné olympiády v spolupráci s Mladou Maticou. Na valnom zhromaždení ŠO MS v Martine roku 2013 sa zvolil nový výbor, vedený predsedom Ľ. Kleštincom a podpredsedom M. Nemcom. Nepodaril sa však zámer zakladať po celom Slovensku kluby ŠO MS s cieľom priviesť k aktívnemu pohybu členov MS, veľké rezervy možno nájsť v spolupráci s Mladou Maticou.

Umelecký odbor MS obnovil činnosť v novembri 2013 a načrtol plán na rok 2014 obsahujúci výstavnú činnosť **–** prezentovanie obrazov z národného pokladu, otvorenie Roka kráľa Svätopluka na nádvorí Bratislavského hradu, celoslovenské podujatie – 100. výročie Gymnázia J. Franciscího v Levoči, národná slávnosť na Devíne, Rok kráľa Svätopluka – prednášky.

Vlastivedný odbor MS organizuje vytváranie siete regionálnych vlastivedných klubov a kronikárskych združení v regiónoch SR a ich aktivizáciu, spracovanie plánu tematických úloh pre kluby VLO, ustanovuje kronikárskej rady. VlO MS vznikol na ustanovujúcom valnom zhromaždení 1. decembra 2012 v Martine s 32 zakladajúcimi členmi. Do vedenia boli zvolení ako predseda I. Krištek a podpredseda V. Komora. Valné zhromaždenie prijalo štatút Kronikárskej rady, štatút, zakladaciu a zriaďovaciu listinu regionálnych klubov a klubov zberateľov. Cieľom a predmetom činnosti je národne a vlastenecky pôsobiť na území Slovenska i medzi Slovákmi v zahraničí; kultivovať lásku k vlasti, lokálpatriotizmus; pestovať mravnosť; pomáhať pri rozvoji miestnej a regionálnej kultúry, chrániť a rozvíjať národné kultúrne dedičstvo, aktívne sa zúčastňovať na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry. Pri VlO MS pôsobí Slovenská kronikárska rada, ktorá plní metodicko-poradenské a vzdelávacie centrum kronikárstva. Bol založený Regionálny vlastivedný klub Turčan. Prvou veľkou akciou VlO MS bola Matičná nedeľa 4. augusta 2013 v rámci Národných matičných slávností v spolupráci s Turčianskym kultúrnym strediskom a Múzeom slovenskej dediny v martinských Jahodníckych hájoch. Dva rekondično-rekreačné sedemdňové pobyty sa v júli a v auguste 2013 uskutočnili v Martine. Zúčastnili sa na nich deti z Detského domova Maurícius z Kremnice, medzi nimi boli i deti národnostných menšín, ako aj zdravotne postihnuté deti. Pobyty boli hradené detským domovom a sponzormi.

Výtvarný odbor MS združuje popredných výtvarných umelcov a umeleckých historikov a teoretikov, ako aj organizátorov výtvarného života na Slovensku. Úlohou odboru je napomáhať vznik hodnotných diel v oblasti pomníkovej a pamätníkovej tvorby, uplatňovanie výtvarného umenia v architektúre a rozvoj architektonickej a urbanistickej tvorby. Odbor prispieva najmä k uskutočňovaniu celoslovenských a regionálnych výstavných podujatí. Zároveň napomáha iniciovanie a rozvíjanie edičnej činnosti, vydávanie periodických a neperiodických, textových a obrazových materiálov, kníh, bulletinov a katalógov výstav, brožúr, pohľadníc atď. VO MS zaujíma stanoviská k aktuálnym problémom vo výtvarnej oblasti, ale sústreďuje sa aj na výstavnú činnosť. VO MS sa podieľal na ďalšom uvedení výstavného celku Posvätný odkaz – Cyril a Metod v slovenskom výtvarnom umení, ktoré sa uskutočnilo v Dome MS v Leviciach (3. – 21. 12. 2012), pričom trvanie výstavy v Leviciach bolo predĺžené do 16. 1. 2013. Dobré výsledky sa podarilo dosiahnuť v roku osláv 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na územie Veľkej Moravy. Výstava Posvätný odkaz – Cyril a Metod v slovenskom výtvarnom umení sa usporiadala v Gemersko-malohontskom múzeu v Rimavskej Sobote (január – február 2013), v Galérii Regionart v Prievidzi (marec – apríl 2013), v Štátnej vedeckej knižnici v Banskej Bystici (máj 2013), v Galérii Andrej Smolák a v Dome MS v Snine (jún 2013). V čase ústredných osláv cyrilo-metodského výročia bol tento výstavný celok v Primaciálnom paláci v Bratislave (pod záštitou primátora hlavného mesta SR Bratislavy a predsedu MS). V čase osláv 150. výročia vzniku MS sa daný výstavný celok uplatnil ako vstupné podujatie osláv, pričom čas trvania tejto výstavy v Matičnom dome v Martine

bol predĺžený o jeden mesiac (do konca augusta 2013). Precizovaná matričná kniha VO MS bilancovala k 23. februáru 2012 spolu 21 členov, v súčasnosti tvorí členskú základňu 23 členov.
Ekonomický odbor MS, **Enviromentálny odbor MS**, **Spevácky odbor MS**, **ZO etiky a vlastenectva MS**, **ZO regionalistiky MS –** plány a správy činnosti v roku 2013 na ČÚ MS nepredložili.

• • •

Historický odbor Matice slovenskej

• • •

Historický odbor MS ako dobrovoľné združenie profesionálnych historikov, archeológov, archivárov, ako aj záujemcov o históriu s celoslovenskou pôsobnosťou uskutočňuje základný a aplikovaný výskum slovenských dejín v spolupráci s jej vedeckými pracoviskami MS. Pomáha pri ochrane slovenského kultúrneho a historického dedičstva tak doma, ako aj v zahraničí. Popularizovaním výsledkov svojej vedeckovýskumnej činnosti sa aktívne podieľa na formovaní historického a národného vedomia Slovákov. Pri plnení týchto základných úloh spolupracuje s vedeckými inštitúciami a jednotlivcami tak doma, ako aj v zahraničí. V rámci edície Spisy Historického odboru pripravuje na vydanie vedecké a vedecko-popularizačné publikácie, najmä vedecké monografie, zborníky, zbierky dokumentov, memoáre. Udeľuje Cenu Daniela Rapanta, ktorou oceňuje prínos do rozvoja historických vied, za zásluhy o poznanie slovenských dejín a života Slovákov doma i v zahraničí.
Od valného zhromaždenia HOMS 9. júna 2010 do októbra 2013 pokračoval tento vedecký odbor v zmysle svojich stanov v činnosti, ktorú možno rozdeliť do viacerých oblastí: **vedecké podujatia, populárno-vedecké aktivity, vydavateľské aktivity a udeľovanie Ceny Daniela Rapanta.**
HO MS sa napr. podieľal na príprave a realizácii ťažiskovej vedeckej konferencie Matica slovenská v slovenských národných dejinách (Martin 26. – 27. február 2013), aktívne participovali aj ďalších významných vedeckých podujatiach. Na príprave periodika *Historický zborník č. 1-2/2012* sa podieľali členovia HO MS P. Mulík, I. A. Petranský, R. Letz, A. Hrnko a ďalší. Z vedecko-populárnych podujatí sa roku 2013 uskutočnilo ciacero prednášok venovaných najmä problematike matičných dejín a významných osobností, napr. bernolákovcov.

Vedecké podujatia:

Vedecká konferencia Gustáv Husák a jeho doba

28. a 29. januára 2013, Bratislava (Ústav pamäti národa v spolupráci s Katedrou právnych dejín Právnickej fakulty UK pri príležitosti 100. výročia narodenia Gustáva Husáka)

Peter Mulík: Gustáv Husák a jeho zásluhy o slovenskú cirkevnú provinciu

Matica slovenská v národných dejinách – medzinárodná vedecká konferencia

26. – 27. február 2013 Martin (Matica slovenská)

Peter Mulík: Misia Konštantína a Metoda na našom území a jej ohlas v slovenskom národnom živote a v Matici slovenskej

Richard Marsina: Veda v MS v rokoch 1863 – 1875

Hlaholika a jej význam "Vzdelávanie – súčasť misie sv. Cyrila a Metoda"

3. - 4. júna 2013 - vedecká konferencia. Mojmírovce

• • •

Richard Marsina: Používanie slovanského jazyka v liturgii

Ján Lukačka: Neskorší vývoj cyrilo-metodskej tradície na Slovensku

Gréckokatolícka cirkev vo svetle výročí III.

Prešov 23. júna 2013 – vedecká konferencia (Gréckokatolícka teologická fakulta v Prešove)

Ján Lukačka: Vyvrcholenie byzantskej misie na Veľkej Morave a vznik samostatnej cirkevnej provincie

Poznávanie dejín Slovenska. Pramene, metódy a poznatky

25. - 26. september 2013, Prešov, konferencia pri príležitosti jubilea prof. PhDr. Ferdinanda Uličného, DrSc.

Richard Marsina: Staré slovensko a slovenské dejiny

Košice v anjouovskom období - medzinárodná vedecká konferencia

19. – 20 septembra 2013 v Košiciach v rámci podujatí „Košice 2013 – európske hlavné mesto kultúry“ s osobitným zreteľom na obchodné kontakty mesta v rámci stredovýchodnej Európy.

Ján Lukačka: Košice v súradniciach svetových dejín konanej

Srbsko-slovenské vzťahy - z histórie, súčasnosti a budúcnosti

medzinárodná vedecká konferencia, 4. októbra 2013 (Spolok Srbov na Slovensku a Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave)

Peter Mulík: Patriotizmus u Slovákov a srbsko-slovenské paralely

Edičná činnosť:

Spolupráca pri príprave periodika:

Historický zborník č.1/ 2013

Vedecko-populárne podujatia:

Matičná myšlienka a priama línia slovenských dejín (prednáška pre verejnosť s diskusiou) – P. Mulík

Ideologické interpretácie cyrilo-metodskej tradície v slovenských dejinách (prednáška pre stredné školy) P. Mulík

Christianizácia Slovákov pred príchodom Konštantína a Metoda (prednáška pre stredné školy) P. Mulík

Jonáš Záborský a jeho historické dielo (prednáška pre školy s diskusiou) R. Marsina

Misia Konštantína a Metoda a cyrilo-metodská tradícia (prednáška pre verejnosť s diskusiou) – P. Mulík

Cena Daniela Rapanta:

za rok 2013 sa udelila 9. mája 2013 ako najvyššie ocenenie Historického odboru MS za prínos k rozvoju historických vied, za zásluhy o poznanie slovenských dejín a života Slovákov doma aj v zahraničí

prof. PhDr. Ferdinandovi Uličnému, DrSc.

prof. PhDr. Janovi Lukačkovi, CSc.

• • •

Členské ústredie Matice slovenskej

• • •

MS aj v roku 2013 napĺňala svoju vnútornú i vonkajšiu činnosť a rozvíjala pôsobenie v členskej základni prostredníctvom svojich organizačných jednotiek (miestnych, záujmových a vedeckých odborov) pod koordinačnou a riadiacou gesciou ČÚ MS a jej oblastných stredísk – domov a oblastných pracovísk MS.
Spolu **35 pracujúcich teritoriálnych pracovísk MS** bolo nositeľmi zodpovednosti za kultúrno-spoločenské a duchovné podujatia na celom území Slovenska. Všetci pracovníci uvedených stredísk podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia plnili špecifické poslanie ochrany, rozvoja a posilnenia kultúrneho a národného dedičstva so zreteľom na niekoľkotisícovú matičnú členskú základňu v zmysle programových zámerov MS.
ČÚ MS je riadiace, koordinačné, organizačné, programové a metodické pracovisko pre matičné hnutie a oblastné strediská MS, patrí k základným útvarom Matice slovenskej. Plní úlohy spojené so zakladaním MO, záujmových a vedeckých odborov a OMM, registráciou, usmerňovaním, aktivizáciou činnosti a rozširovaním členskej základne. Udržiava kontakty s odbormi MS, usmerňuje a eviduje prácu okresných (oblastných) a krajských rád, vedie ústrednú evidenciu členov a odborov MS. Plní aj úlohy súvisiace s matičným vzdelávaním a kultúrno-osvetovou činnosťou, pričom úzko spolupracuje s Krajanským múzeom MS a Strediskom národnostných vzťahov MS. ČÚ MS preto aj v roku 2013 usmerňovalo činnosť krajských rád a okresných, resp. oblastných rád. Tieto regionálne orgány sa schádzali podľa schválených ročných plánov, spravidla štvrťročne v súlade s vlastnými štatútmi.
V rámci oživotvorenia činnosti MO MS sa upriamovala pozornosť na omladzovanie ich riadiacich orgánov a členstva. V spolupráci so záujmovým odborom Mladá Matica (MM)a oblastnými strediskami sa začali vytvárať predpoklady na aktívne zapojenie sa žiakov do matičnej činnosti aj na stredných a základných školách. Možno konštatovať, že za úzkej spolupráce MM, Domov MS a OP MS sa tieto zámery postupne napĺňajú. ČÚ MS v rámci svojich možností úzko kooperuje so zahraničnými odbormi MS a kolektívnymi členmi MS, zabezpečuje aj agendu zakladajúcich a podporujúcich členov.
Koncepcia rozvoja siete oblastných stredísk MS sa čiastočne plnila oživením činnosti a pretransformovaním OP MS v Prešove na DMS k 1. 1. 2013. V roku 2013 sa uskutočnili v niektorých Domoch MS výberové konania. Týkalo sa to DMS v Lučenci a v Rožňave. Čo sa týka zmien v OP MS, pozastavená činnosť bola uskutočnená v OP MS Topoľčany, a to od 28. 2. 2013. OP MS v Čadci bolo v priebehu celého roka 2013 personálne neobsadené.
Snahou ČÚ MS je aj naďalej vytvárať pracoviská predovšetkým v regiónoch, kde nie sú, ako aj na miestach, kde sa ponúkajú prijateľné ekonomické podmienky.
Po prechodnom stave, keď od 1. júla 2012 na ČÚ MS pracovali iba traja zamestnanci (vrátane riaditeľa), 15. júla 2013 bol prijatý na naše oddelenie nový pracovník. ČÚ MS má v súčasnosti štyroch za-

mestnancov. Konštatujeme však, že ČÚ MS aj v roku 2013 pracovalo v zredukovanom počte pracovníkov. Aj napriek prekážkam sa práca ústredia zabezpečovala v rámci podmienok a možností. ČÚ MS udržiavalo kontakty s miestnymi odbormi, usmerňovalo prácu okresných a krajských rád, venovalo pozornosť a starostlivosť aj práci záujmových odborov, domov a oblastných pracovísk MS.
V priebehu roka 2013 ČÚ MS organizačne, administratívne, ale aj fyzicky zabezpečovalo podujatia na pripomenutie si významných výročí a udalostí našej štátnej, národnej i matičnej histórie. **Oslavy 20. výročia vzniku SR** v miestach sídla DMS a OP MS po celom Slovensku, podujatia **k výročiu prijatia Deklarácie o zvrchovanosti SR a prijatia Ústavy SR, 152. výročiu Memoranda národa slovenského, 150. výročiu vzniku Matice slovenskej** s vyvrcholením na augustových **Národných matičných slávnostiach** s účasťou predsedu vlády R. Fica, poslancov NR SR, zástupcov politických strán a krajanských spolkov zo zahraničia. Takisto sme pomáhali pri zabezpečení organizácie Svetového stretnutia Slovákov, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 4. – 7.júla 2013 v Košiciach. **ČÚ MS spoluorganizovalo VZ MS, ktoré sa konalo 18. – 19. októbra 2013 v Martine.** ČÚ MS bolo hlavným riadiacim, koordinačným, organizačným a metodickým pracoviskom pre prípravu a realizáciu VZ MS. Ťažiskovou prácou ČÚ MS preto muselo byť predovšetkým zosumarizovať, zanalyzovať a vyhodnocovať všetky zápisnice doručené ČÚ z VZ alebo výborov odborov MS. Takisto sme spracovávali údaje s návrhmi kandidátov do orgánov MS (predseda MS, Výbor MS, predseda Dozorného výboru MS, Dozorný výbor MS). Ako vieme, MS si po uplynutí funkčného obdobia našich vrcholových funkcionárov, ale aj funkcionárov v miestnych odboroch volí nových zástupcov. Preto ČÚ MS už v decembri 2012 zaslalo obecný metodický pokyn, ako majú odbory MS postupovať pri organizovaní a príprave VZ MS tak, aby boli v súlade nielen s metodickým pokynom, ale predovšetkým so Stanovami MS. Od začiatku roka 2013 ČÚ MS zaslalo ďalšie metodické pokyny, ktorými sme presne špecifikovali úlohy a povinnosti MO, odborov MM, záujmových a vedeckých odborov, krajských rád a stálych pracovísk MS voči ČÚ tak, aby mohli legitímne navrhnúť svojich kandidátov do orgánov MS a zároveň vyslať svojho zvoleného zástupcu na VZ MS v Martine. **Najväčšiu zodpovednosť za prípravu, ale aj hladký priebeh tohto zasadnutia nieslo práve preto ČÚ MS.** Účasť na valnom zhromaždení MS prijali nielen delegáti, matičiari žijúci v našich krajoch, ale aj významní hostia z celého Slovenska. Boli to predstavitelia z rôznych kultúrnych, spoločenských, umeleckých, cirkevných, ale aj politických kruhov.

Medzi ďalšie významné podujatia celoslovenského významu v r. 2013 patrili:
* 93. výročie oživotvorenia MS,
* 23. výročie obnovenia činnosti členskej základne MS,
* 93. výročie Trianonskej mierovej zmluvy,
* 98. výročie prijatia Clevelandskej zmluvy,
* 143. výročie založenia Spolku sv. Vojtecha a založenia Národných novín,
* 168. výročie vydávania Slovenských národných novín,
* pripomenutie si výročí slovenskej štátnosti – prijatie Deklarácie o zvrchovanosti Slovenska, prijatie Ústavy SR, vznik Slovenskej republiky,
* 198. výročie narodenia Ľ. Štúra,
* 133. výročie narodenia M. R. Štefánika,
* 94. výročie úmrtia M. R. Štefánika,
* Slovesná jar,
* Scénická žatva,
* výstavná činnosť,
* osobnosti slovenského národa,
* celonárodná súťaž Šaliansky Maťko,
* cyrilo-metodské dni,
* krátkodobé celoslovenské postupové súťaže pre deti a mládež,
* festivaly a podujatia tradičnej ľudovej kultúry,
* 165. výročie prijatia Žiadostí slovenského národa v Liptovskom Mikuláši,

* zahraničné aktivity.

Okrem administratívno-organizačnej práce plnilo **ČÚ MS úlohu registrácie a evidencie MO MS** vychádzajúcej zo zákona o MS a Stanov MS. V priebehu roka 2013 sa skvalitnila a zreálnila celková databáza údajov, príprava materiálov pre aktívne fungovanie miestnych a záujmových odborov, okresných a krajských rád, oblastných stredísk i prípravy a organizovania zasadnutí (napr. VZ MS). Ale aj v **roku 2013** prešlo ČÚ MS významnými štrukturálnymi zmenami. Celkovo sa zefektívnila činnosť pracoviska. **Členské ústredie MS ako pracovisko prvého kontaktu s členskou základňou sa však musí postupne dobudovať po všetkých stránkach**.
Cieľom práce ČÚ MS s členským hnutím je stále aktuálna otázka posilňovania slovenského vlastenectva a národného povedomia vo všetkých generáciách slovenskej spoločnosti. MS musí podporovať všetky aktivity, ktoré uskutočňujú Slováci žijúci v národnostne zmiešaných oblastiach SR a Slováci žijúci v zahraničí. Získavanie mladých ľudí do radov MS je nevyhnutnosťou. Na podporu tejto úlohy treba organizovať národné, kultúrne, spoločenské podujatia, odborné semináre, poznávacie výlety k historickým pamiatkam a športové akcie. Na to by mala slúžiť aj koncepčne zameraná vzdelávacia činnosť Matice. Matičné hnutie naďalej zostáva z hlavných pilierov a priorít MS.
ČÚ MS riadi a koordinuje miestne odbory Matice slovenskej, ktoré majú nezastupiteľné miesto pri vytváraní podmienok na napĺňanie poslania MS. **MO MS** sú najzákladnejšou organizačnou jednotkou v MS, demokratickým prvkom v matičnom hnutí. Majú nenahraditeľné miesto v činnosti MS. Činorodosť spolkového hnutia reprezentuje MS pred verejnosťou po celom Slovensku.
Podujatia MO MS sú jednak tradičné a jednak súvisia s výročiami slovenskej štátnosti, významných osobností a historických udalostí, ktoré si MS v jednotlivých rokoch pripomína. MO MS ich organizujú v úzkej spolupráci s matičnými profesionálnymi pracoviskami, ako aj s inštitúciami verejnej správy. Z hľadiska ich charakteru ide o verejné stretnutia, akadémie, výstavy, prednášky, folklórne vystúpenia či festivaly, literárne, hudobné a výtvarné súťaže pre deti, turisticko-vlastivedné akcie a podujatia zamerané na rozvoj telesnej kultúry, činnosť matičných súborov, krúžkov, záujmových klubov a profesijných sekcií pracujúcich pri matičných domoch a MO MS a v neposlednom rade aj pravidelne vykonávaná vnútromatičná agenda. Výsledkom týchto aktivít je prienik MS do verejnosti, ale aj výchova členov týchto zoskupení v duchu matičného programu. Viaceré MO MS aktívne nadväzujú, rozvíjajú a udržiavajú aj spoluprácu s organizáciami Slovákov v zahraničí. Tieto aktivity, v rámci obmedzených možností podporované aj z matičných zdrojov, v istom zmysle nahrádzajú aktivity štátu, ktorý šetrí na miestnej kultúre, ale i na podpore pôvodnej slovenskej tvorby, osobitne v literatúre či vo filme, výtvarnom umení, alebo hudbe. Matica v regiónoch, mestách a predovšetkým na dedinách je tu preto, aby náš štát nezostal bez kultúry, pretože štát bez kultúry stráca svoj zmysel a poslanie.
Dôležitou súčasťou práce MO MS je spolupráca a starostlivosť o kolektívnych členov MS – spevácke zbory a súbory, folklórne skupiny a súbory detí, mládeže a dospelých, rôzne tanečné a hudobné zoskupenia.
Tradičné matičné podujatia organizujú MO MS v spolupráci s Domami MS a oblastnými pracoviskami.
Ide najmä o tieto podujatia: Šaliansky Maťko J. C. Hronského, Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko, Materinská moja reč, Štúrovo pero, Mladé pero, Škultétyho rečňovanky, Ranená breza, Rozprávkové vretienko, Rázusovie Vrbica, Gorazdov literárny Prešov, Literárne Šurany, Kellnerova Poloma, Literárny Kežmarok, ProSlavis Žilina, Ó, matky mojej reč je krásota, Michalovce, Pribinove poklady, Kráľove Šahy, Cena A. Chudobu, Gorazdov Močenok, Račiansky jahodový kvet, Znej,rómska pieseň Šarišské Michaľany, Slávik Slovenska v Rožňave, Kytička domovine Prešov, Hviezdoslavov Stropkov, Spievaj že si, spievaj vo Fiľakove, Šuriansky zlatý slávik, Hľadáme talenty Oščadnice, Zemplín špiva a hutori Humenné, Matičná galéria Slovensko – moja vlasť v Snine, Poznaj svoje mesto, Študentské kultúrne a športové hry Topoľčany, Kostelničákov ornament, Veľkonočné a vianočné ozdoby a ďalšie podujatia a súťaže organizované v spolupráci s materskými a základnými školami.
Mnohé podujatia sa počas rokov vyprofilovali a stali sa nielen tradičnými, ale aj reprezentačnými

podujatiami MS: Hontianska paráda Hrušov, Návraty – splav zemplínskych riek, Dni A. H. Škultétyho vo Veľkom Krtíši, Letný festival Vlachovo, Rejdová, Šafova ostroha v Klčovom Dlhom, Východoslovenské roľnícke povstanie vo Vranove nad Topľou, Kojšovská heligónka.
Významným prvkom k rozvoju spoločenského života a upevňovaniu medziľudských vzťahov napomáha organizovanie stretnutí členov MO MS z opačných strán Slovenska formou **matičných mostov sever – juh, podobne, ako to bolo v prípade MO MS Trenčianska Teplá a MO MS Štúrovo v spolupráci s OP MS v Štúrove, na ktorom sa zúčastnili aj zástupcovia ČÚ MS.**
Kompletný kalendár hlavných výročí, vypracovaný vedením MS bol zverejnený aj na internetovej stránke Matice slovenskej, www.matica.sk a v Slovenských národných novinách. **Výsledkom činnosti domov MS a oblastných pracovísk MS** sú mnohé verejnosťou uznávané a navštevované podujatia, celonárodné zhromaždenia, podujatia venované významným udalostiam a osobnostiam slovenských dejín, akcie, ktoré významom i dosahom ovplyvňujú spoločenský a kultúrny život Slovenska a reprezentujú celý rozmer matičnej práce vo vzťahu k pestovaniu národnej hrdosti a úcty k slovenskej štátnosti. Ide o mnohé kultúrne, vzdelávacie, športové i spoločenské akcie, uskutočňované počas celého roka v obciach i mestách Slovenska. Podstatným prvkom ich pravidelnej činnosti je práca s deťmi a mládežou, rozvoj spolupráce so školami všetkých stupňov a s cirkvami. Nemožno obísť ani aktivity v oblasti tradičnej ľudovej kultúry, matičnú prácu na jazykovo zmiešaných územiach ani spoluprácu so Slovákmi žijúcimi v zahraničí. Pri **domoch MS** zaznamenávame pravidelnú činnosť rozličných matičných súborov záujmovej umeleckej činnosti, profesijných sekcií a záujmových klubov umeleckej činnosti, činnosť rôznych krúžkov a skupín technickej tvorivosti.
Nezanedbateľná, veľmi prospešná a žiadaná je aj **práca so študujúcou stredoškolskou a vysokoškolskou mládežou** (besedy, semináre, premietanie filmov, výstavy fotografií, obrazov, vlastivedné vychádzky do prírody, uvádzanie rôznych diel a prác do života a pod.). Vzrastá aj záujem o environmentálne aktivity a podujatia. Na podporu literárnej a umeleckej tvorby sa vypisujú a organizujú viaceré autorské súťaže a prehliadky.
Významná pozornosť sa venovala výročiam **osobností regionálneho významu** s dôrazom na osobnosti a dejateľov literárneho, dramatického, vedeckého i národného života z minulosti aj z prítomnosti.
Veľký priestor a pozornosť venujú matičné pracoviská **prejavom a prezentácii zručnosti a šikovnosti našich ľudí, hlavne pred významnými sviatkami**. Pevné miesto dostávajú ukážky a rekonštrukcie veľkonočných, vianočných a prvomájových tradícií, zvykov a obradov, spojené s výstavami, besedami a stretnutiami s pamätníkmi.
Domy MS, OP MS, miestne odbory a záujmové a vedecké odbory MS vypracovávali **projekty v programe tzv. Ochrany a rozvoja miestnej a regionálnej kultúry**, odkiaľ matičné subjekty získavali finančnú dotáciu na realizáciu svojich podujatí. Okrem toho vypracovávali aj ďalšie projekty v spolupráci s rôznymi kultúrnymi, vedeckými, univerzitnými a osvetovými inštitúciami i záujmovými združeniami, aby tak mohli získavať nielen finančnú, ale aj organizačnú a materiálnu podporu. Túto aktivitu však možno a treba zintenzívniť. **Aktuálnou úlohou je preto naďalej hľadať zdroje na posilnenie podpory matičnej miestnej a regionálnej kultúry.**
Okrem toho sa **matičné oblastné strediská** významne podieľali na usmerňovaní a koordinovaní práce krajských, okresných (oblastných) rád Matice, na činnosti miestnych a záujmových odborov. Pri zabezpečení rôznych podujatí spolupracovali s orgánmi štátnej správy a samosprávy, s kultúrnymi inštitúciami a organizáciami, so záujmovými združeniami a spolkami, so základnými, strednými a vysokými školami, cirkvami, organizáciami telesnej výchovy, turistiky a športu a s festivalmi rôzneho umeleckého zamerania.
Domy MS systémovo a systematicky kooperujú s ústavmi a odbornými pracoviskami a vôbec všetkými stálymi pracoviskami MS. Ich postavenie vymedzuje štatút Matice slovenskej. V súčasnosti možno konštatovať, že každý dom MS má svoju profiláciu v organizovaní určitých aktivít a schopnosti aj pre vykonávanie metodického poradenstva.
ČÚ MS v zmysle Stanov MS registrovalo k 31. 12. 2013 28 974 členov, tzn. v miestnych, záujmových, vedeckých odboroch, v odboroch Mladej Matice, individuálnych členov, zakladajúcich a kolektívnych

členov. ČÚ MS eviduje 730 MO MS, z toho 490 aktívnych, 48 Odborov Mladej Matice, z toho 33 aktívnych, a 18 ostatných aktívnych záujmových a vedeckých odborov. Kolektívnych členov pri MS je 15 a individuálnych členov registrovaných priamo ČÚ MS, ktorí nie sú členmi v žiadnom odbore MS, je 62. Zakladajúcich členov je v súčasnosti 44.

Matičné hnutie v roku 2013 predstavovali:

1. **Domy MS:** Bratislava, Banská Bystrica, Dubnica nad Váhom, Dunajská Streda, Fiľakovo, Galanta, Košice, Komárno, Levice, Liptovský Mikuláš, Lučenec, Michalovce, Prešov (od 1. 1. 2013 bolo OP MS pretransformované na DMS), Nitra, Rimavská Sobota, Rožňava, Spišská Nová Ves, Snina, Šurany, Žilina
2. **Oblastné pracoviská MS**: Bardejov, Brezno, Čadca (personálne neobsadené), Holíč, Kráľovský Chlmec, Nové Zámky, Poprad, Prievidza, Šamorín, Topoľčany (od 28. 2. 2013 pozastavená činnosť), Trebišov, Stropkov, Štúrovo, Veľký Krtíš, Vranov nad Topľou, Zvolen
3. **Miestne odbory MS**: Banskobystrický kraj 129 (z toho 82 aktívnych), Bratislavský kraj 33 (z toho 24 aktívnych), Košický kraj 121 (z toho 86 aktívnych), Nitriansky kraj 133 (z toho 96 aktívnych), Prešovský kraj 115 (z toho 82 aktívnych), Trenčiansky kraj 66 (z toho 38 aktívnych), Trnavský kraj 55 (z toho 38 aktívnych), Žilinský kraj 78 (z toho 44 aktívnych)
4. **Záujmové a vedecké odbory MS:** Divadelný, Environmentálny (nevykazuje žiadnu činnosť), Historický, Hudobný, Jazykový, Mladá Matica, Národohospodársky, Národopisný, Pedagogický, Politologický, Sclavisimo, Športový, Vlastivedný, Výtvarný.

V roku 2013 vznikli tieto nové záujmové odbory MS: Ekonomický, Etiky a vlastenectva, Regionalistiky a Spevácky. Umelecký odbor MS obnovil svoju činnosť.
K podujatiam, ktoré matičiari každoročne pripravujú a organizujú patria okresné a krajské súťaže v prednese, súťaže v speve ľudových piesní, vatry zvrchovanosti, MDŽ, Deň matiek, Deň detí, matičné dni vo viacerých mestách a obciach, pravidelné športové a turistické aktivity.

• • •

Záujmový odbor Mladá Matica

• • •

Mladá Matica (MM) je špecifický záujmový odbor MS s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorý môže v zmysle Stanov MS vytvárať aj odbory Mladej Matice (OMM) s právnou a bez právnej subjektivity. Základným cieľom MM je podchytiť mladú nastupujúcu generáciu, pritiahnuť ju k matičnej myšlienke a v širšom zmysle slova k národnému hnutiu, organizovať národné akcie v duchu nového tisícročia a formovať mladé vlastenecké osobnosti. Oproti minulosti sa výrazne zvýšila periodicita rubriky Mladá Matica a článkov OMM v Slovenských národných novinách. Rubrika významne spropagovala v matičnom a národnom prostredí aktivity a myšlienky MM a zároveň umožnila vyjadriť svoje názory na národný život členom MM.
MM aj v roku 2013 pokračovala v súlade s uzneseniami svojich orgánov v národných zrazoch, v prednáškovej činnosti a vo vyjadrovaní sa k spoločenským, sociálnym a iným aktuálnym témam, ktoré trápia v súčasnosti slovenskú mládež. Významným bolo rozšírenie mlado-matičnej propagačnej činnosti na sociálnych sieťach, *youtube.com,* vrátane vytvorenia nového propagačného materiálu MM a prípravy k vzniku webovej stránky. **V priebehu roku 2013 bolo zorganizovaných viacero podujatí s cieľom osvetľovať zabudnuté dejinné udalostí a národné osobnosti pre nastupujúcu mladú generáciu, čím sa nadviazalo na akcie z minulých rokov:**
Slovanstvo v európskych dejinách – 200. výročie úmrtia M. I. Kutuzova
(21. apríla 2013)

MM sa rozhodla v Košiciach, v druhom najväčšom meste SR, aj z dôvodu podpory národného života v tomto regióne, zorganizovať podujatie venované M. I. Kutuzovovi a slovensko-ruským vzťahom v 19. storočí. Môžeme povedať, že ciele podujatia sa podarilo naplniť a táto slovanská slávnosť prekročila regionálny charakter. V rámci MM sa akcie aktívne zúčastnili členovia OMM z okresov Vranov nad Topľou, Košice, Lučenec, Sečovce, Spišská Nová Ves, Rožňava a Banská Bystrica, ale aj zástupcovia Krajskej rady MS Prešovského kraja. Významnou účasťou bola prítomnosť zástupcov Zväzu Rusov na Slovensku a Konzulátu Ruskej federácie v SR. Podujatie sa začalo pred sídlom VÚC (v minulosti Divíznym domom, kde pôsobil generál R. Viest), neskôr sa početný sprievod matičiarov so slovenskými a ruskými zástavami presunul pred pamätnú tabuľu M. I. Kutuzova na starej radnici. Po príhovoroch zúčastnených a položení vencov podujatie pokračovalo v druhej časti v Slovenskom technickom múzeu prednáškou o napoleonských vojnách a ich dosahu na Slovensko, ale aj o vývoji slovensko-ruských a slovanských vzťahov a prechode ruských vojsk slovenským územím za posledných dvesto rokov.

Májové stretnutie matičnej mládeže

(30. apríla – 1. mája 2013)

Už siedmy ročník klasického podujatia odborov MM z východného Slovenska bolo tradične organizované na pomedzí chotárov Hencoviec a Vranova nad Topľou v posledný deň apríla s presahom na prvý máj. Akcia bola zameraná na stretnutie aktivistov OMM, diskusiu o slovanských témach a ideách s cieľom posilňovať vzťahy medzi OMM a taktiež ako príležitosť informovať sa o aktuálnom spoločenskom a matičnom dianí.

RENDEZVOUS SO ŠTEFÁNIKOM v Bratislave

(3. mája 2013)

V predvečer 94. výročia smrti generála M. R. Štefánika sa uskutočnila spomienka na túto veľkú osobnosť slovenských dejín. Podujatie organizoval OMM Bratislava – Staré Mesto na podnet člena Prezídia MS D. Machalu. Základným cieľom podujatia, ktoré nieslo názov *Rendezvous so Štefánikom,* bolo poukázať na slovenskosť Bratislavy, na neobyčajný život M. R. Štefánika a jeho prínos pre Slovensko. V Bratislave to bola pravdepodobne jediná akcia v tento deň, keď sa pripomínalo dielo Štefánika. Symbolické stretnutie prebehlo na bratislavskom nábreží pri nákupnom centre Eurovea, kde je situovaná monumentálna socha M. R. Štefánika, ale aj z bronzu odliata symbolická kópia Pittsburskej dohody. Viac než štyridsať mladých matičiarov z okolia, ale aj z iných častí Slovenska prešlo v sprievode centrom k nábrežiu Dunaja. Podujatie a následný umelecký program zaujal na námestí obyvateľov mesta i náhodných turistov a stretol sa s pozitívnou odozvou.

Národný zraz MM na 20. výročie jej založenia – V. ročník

(28. – 30. júna 2013)

Na dvadsiate výročie vzniku mládežníckeho záujmového odboru, ktorý bol založený v roku 1993 v Liptovskom Mikuláši, sa výbor MM rozhodol realizovať V. ročník zrazu práve v liptovskom regióne. Na podujatie boli pozvané všetky fungujúce OMM, celkovo sa zrazu zúčastnilo viac než sedemdesiat zástupcov OMM a pozvaných hostí. Organizácia tohto ročníka bola zverená v zásadnej miere OMM z okresu Liptovský Mikuláš, pričom pozvánky boli zaslané všetkým OMM na Slovensku. Samotné podujatie sa uskutočnilo v obci Žiar, kde boli zrealizované zaujímavé sprievodné podujatia: prednáška z dejín už dvadsať rokov fungujúceho záujmového odboru MM, futbalový turnaj medzi OMM a výstup na Žiarsku chatu. Vyvrcholením bola aj návšteva literárno-múzejnej expozície spolku Tatrín v Liptovskom Mikuláši, kde bola pre mladých matičiarov uskutočnená zaujímavá prednáška o dejinách spolku, ktorý predchádzal MS. Symbolický bol aj výstup k pamätníku Háj Nicovô na vojenskom cintoríne slovenských vojakov bojujúcich v 1. česko-slovenskom armádnom zbore, ktorí padli v boji s nemeckými a maďarskými jednotkami v roku 1945 o mesto Liptovský Mikuláš.

Výjavy z národných dejín počas MSFSM-SVS 2013 v Košiciach

(6. júla 2013)

V rámci MSFSM pripravila MM samostatný program priamo v centre Košíc. Pred budovou mestského divadla predviedli mladí matičiari dramatické pásmo viažuce sa k dejinám Košíc a Slovenska. S úvodným prejavom vystúpil predseda MM, následne s prvou scénkou života sv. Cyrila a Metoda

vystúpili členovia MO MS a OMM Liptovský Mikuláš. V ďalších scénkach predstavili pohnutú históriu Slovenského sedliackeho povstania z roku 1831 a jeho priebehu v Above, predposledná scénka patrila príchodu slovenských dobrovoľníckych jednotiek v revolučnom roku 1849 do Košíc. Dramatické výjavy boli predelené krátkymi prednáškovými vstupmi. Mladí matičiari a matičiari z Košíc sa presunuli v dobových kostýmoch s národnými zástavami pred pamätnú tabuľu Ľudovíta Štúra a Jonáša Záborského, kde predviedli posledný dramatický vstup predstavujúci oslobodenie Košíc v roku 1918 česko-slovenskými legionármi. Podujatie bolo významným vkladom do programu MSFSM 2013.
Z ďalších významných podujatí je potrebné spomenúť OMM Veľké Hoste a ich symbolickú akciu „Deň solúnskych bratov" spojenú so vztýčením slovenského dvojkríža dňa 4. augusta 2013. OMM Vranov nad Topľou zrealizoval v priebehu roka 2013 viaceré zaujímavé projekcie a premietanie dokumentov mládeži na historické a aktuálne témy – napr. na tému deštruktívneho vplyvu globalizácie, hrdinovia Malej vojny z marca 1939, genocída páchaná na Slovanoch počas druhej svetovej vojny a i. Nezabudli sme však ani na udalosti roku 1989 a následný vývoj situácie v Čechách i na Slovensku, finančnú a hospodárska krízu, čo sa stretlo s pozitívnou odozvou medzi mladou generáciou. OMM Zvolenská Slatina pripravila vedomostné súťaže, kde zaujímavým spôsobom spojili vedomostné otázky pre deti o MS. Tradične folklórne podujatia mladých matičiarov uskutočňovali OMM v Slovenskej Ľupči, Bardejove, Bartošovce, Mokroluhu a Šibe.

V oblasti vedecko-výskumnej práce v rámci medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách vo februári 2013 v Martine pri príležitosti dvadsaťročného pôsobenia a systematickej organizovanosti mladých matičiarov tajomník MM spracoval v chronologicko-prehľadovej forme príspevok s názvom *Mládežnícke hnutie Matice slovenskej*.
V oblasti administratívnej predseda, Predsedníctvo MM a Výbor MM v priebehu 2013 aktívne pristupovali k riadeniu MM, organizovaniu podujatí a schvaľovaniu dôležitých otázok života MM. V roku 2013 sa uskutočnili zasadnutia Výboru MM: Banská Bystrica (8. marca 2013), Vranov nad Topľou (30. augusta 2013), Vranov nad Topľou (1. októbra 2013) a Liptovský Mikuláš (22. novembra 2013). Boli prijaté aj vyhlásenia Výboru MM k matičným a národným témam a to vyhlásenie proti pomenovaniu námestia v Košiciach po Sándorovi Máraim (2. apríla 2013), vyhlásenie k aktuálnej situácii v MS (10. mája 2013).
V oblasti prezentácie **z mimomatičných zdrojov sa podarilo MM v roku 2013 zostaviť progresívny mlado-matičný propagačný materiál, kde boli uvedené výroky, ciele a akcie MM spolu s jej fotkami funkcionárov. Zabezpečili sa aj tričká s logom celoslovenskej MM a s národným námetom (M. R. Štefánik, Kriváň), ktoré zarezonovali aj na fotografiách z podujatí a pomohli MM pri propagácii a zviditeľňovaní. Oproti minulosti sa výrazne zvýšila periodicita rubriky MM a článkov OMM v Slovenských národných novinách. Rubrika významne spropagovala v matičnom a národnom prostredí aktivity a myšlienky MM a zároveň umožnila vyjadriť svoje názory na národný život členom MM.**
Mimoriadnou udalosťou pre mladé matičné hnutie bol už **9. valné zhromaždenia MM**, ktoré zasadalo v priestoroch zasadačky Obvodného úradu v Liptovskom Mikuláši dňa 14. septembra 2013. Delegáti, ktorých sa zišlo 91, si zvolili nové výkonné a dozorné orgány MM, súčasne v rámci VZ MM boli prerokované a schválené správy o činnosti, o hospodárení MM, o činnosti DV MM za obdobie rokov od 4. decembra 2010 do 14. Septembra 2013, schválila sa aj novelizácia stanov MM. Prebehla diskusia k ideovému smerovaniu MM, na základe ktorej bolo schválené záverečné uznesenie. VZ zároveň splnomocnilo Výbor MM na udelenie cien MM členom, alebo bývalým členom MM, ktorí sa mimoriadnym spôsobom zaslúžili o rozvoj mladého matičného hnutia.

• • •

Informačné ústredie Matice slovenskej

• • •

IÚ MS sa počas celého roku **2013** aktívne zapájalo do **realizácie všetkých podujatí** MS – fotodokumentácia, grafické návrhy, propagácia a pod. Medzi hlavné podujatia, ktoré IÚ MS propagovalo boli: Národné matičné slávnosti, Svetové stretnutie Slovákov, Slovesná jar, Národný výstup na Devín. Ďalej IÚ MS propagovalo aj komorné podujatia zamerané na literatúru, umenie, kultúru a hudbu. Propagácia prebiehala prostredníctvom písania tlačových správ, vytvorenia propagačných materiálov, v pravidelnom informovaní médií, príprave zmlúv o spolupráci, zabezpečení mediálnych partnerov podujatia, a dokumentácie podujatí.
IÚ MS uverejňuje informácie na **webovú stránku** MS o celkovej činnosti MS. Sú to predovšetkým aktivity a úlohy predsedu MS, predsedníctva a úlohy Výboru MS, zároveň uverejňuje články z rôznych matičných podujatí, ktoré sa konajú po celom Slovensku.
Pracovníci MS nájdu interné informácie v sekcii Intranet, ktorého obsah môžu vidieť len po prihlásení sa prideleným menom a heslom. Matica slovenská ho môže využiť pri uverejňovaní pokynov na odovzdanie materiálov, interné vzory tlačív a pod. Prechodom na nový webhosting sa zmenili aj e-mailové kontá zamestnancov, v platnosti však naďalej ostávajú aj pôvodné kontá zachované prostredníctvom tzv. aliasov. MS potrebovala nevyhnutne vyriešiť jednotnú prezentáciu smerom k verejnosti, z tohto dôvodu boli každému pracovníkovi nastavené jednotné e-mailové podpisy.
Aj v roku 2013 sa používali kontá MS na sociálnych sieťach Facebook, MySpace, Twitter a serveri YouTube, na ktorých sa pravidelne uverejňujú rôzne zaujímavosti z činnosti MS, vyhlásenia a pozvánky na podujatia. Prostredníctvom sociálnych sietí sú ich používatelia vždy informovaní medzi prvými o tom, čo sa v Matici slovenskej momentálne deje a aké podujatia sa pripravujú.
IÚ MS zabezpečuje **fotodokumentáciu** z matičných podujatí a celkovú administratívu oddelenia. Pracovníci spracovávajú fotografie, ktoré následne odovzdávajú do Archívu MS.
IÚ MS pracovalo aj v oblasti *administrácie projektov* podávaných v rámci rôznych grantových programov. V roku 2013 bolo na Ministerstvo kultúry a Ministerstve školstva SR podaných 67 projektov, z toho bolo 28 projektov schválených v celkovej výške **68.020 eur**. IÚ MS viedlo aj administratívu súvisiacu s matičnými dotáciami na projekty v Programe Ochrana a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry. V roku 2013 bolo administratívne spracovaných **422 žiadostí** o dotáciu. IÚ MS spracovalo aj všetky zmluvy o poskytnutí finančného príspevku v tomto programe.
V oblasti rozvoja **práce s mladými ľuďmi** sa IÚ MS podieľalo na projekte Ateliér mladých výtvarníkov Turca, ktorý bol realizovaný v spolupráci s turčianskym výtvarníkom V. Báthorym. Neformálna skupina mladých výtvarníkov s názvom Ateliér In. Média. Art zastrešuje predovšetkým študentov stredných a vysokých škôl výtvarných odborov, ale tiež niekoľkých pedagógov výtvarných odborov. Pravidelne organizujú výstavné a vzdelávacie aktivity. Neformálna skupina realizovala niekoľko workshopov v oblasti výtvarného umenia, ktoré vyvrcholili do výstavy. Podstatnou úlohou je ponúknuť priestor, platformu, počas štúdia na školách, ale hlavne, v období kedy mladý človek výtvarník nemá zamestnanie a snaží sa začleniť do života. Snahou združenia je udržať záujem o výtvarné umenie a eliminovať negatívne fakty tejto doby, aby sme zachovali kvalitnú výtvarnú scénu v Turci. Projekt bol financovaný dotáciou mesta Martin (250 eur) a Ministerstvom kultúry SR (500 eur).
Ďalšími projektmi v oblasti práce s mladými ľuďmi, ktoré vytvorili a koordinovali pracovníci IÚ MS boli Spoznávanie s. Cyrila a Metoda, Mesto Holíč v tvorbe detí, obidva projekty boli realizované v priestoroch základných škôl.
Informačné ústredie MS pripravilo v decembri 2013 **vianočnú súťaž pre materské školy** z celého Slovenska. Práce bolo potrebné zaslať na adresu MS najneskôr do 19. 12. 2013. Do Martina prišlo množstvo výtvarných diel. Mnohé z nich vynikali nápaditosťou, farebnosťou a netradičnými technikami. Odborná porota všetky výtvarné dielka detí prezrela a spomedzi nich vybrala vždy jedeného výhercu z každého kraja Slovenska, ktorí získavajú knižky, nálepky, pexeso, pracovné zošity a pracovné listy pre najmenších. V rámci jednotlivých krajov sme ocenili aj 24 škôlok, ktoré získavajú pracovné listy pre najmenších a poukážku na 40 – percentnú zľavu na nákup kníh vo Vydavateľstve MS.
Súčasťou IÚ MS bola aj **príprava a realizácia výstav** v priestoroch Matičného domu v Martine.
V spolupráci boli realizované významné výstavné projekty (Pavel Petráš – osobnosti slovenského ná-

roda, In. Média. Art – Ateliér mladých výtvarníkov Turca 2013, Posvätný odkaz sv. Cyril a Metod v slovenskom výtvarnom umení).

• • •

Vydavateľské aktivity Matice slovenskej

• • •

1. Stručné hodnotenie

Vydavateľské pracovisko MS zrealizovalo v roku 2013 v súlade so schváleným edičným plánom a rozpočtom spolu 27 knižných vydaní. Z toho na 13 edičných projektov sme získali granty Ministerstva kultúry SR, viaceré ďalšie projekty boli financované z iných dotácií (ÚSŽZ, ŽSK, privátni sponzori).
Dôraz sme kládli na:
- vydanie monografií prinášajúcich nové a cenné informácie k menej zdokumentovaným miestam slovenských dejín a dejín Slovákov v zahraničí,
- vydanie objavných diel literatúry faktu, ktoré popularizujú významné medzníky a fenomény slovenských dejín a osobností,
- edičnú prezentáciu odborných výstupov SHÚ, SLÚ, KM a iných pracovísk MS,
- vydania situované k roku 1 150. výročiu príchodu Cyrila a Metoda, 150. výročiu založenia MS a 20. výročiu vzniku SR,
- sprístupňovanie hodnotných a prínosných diel krásnej literatúry, literárnej vedy a jazykovedy, v krásnej literatúre jednak diel slovenskej literárnej klasiky, jednak nových prínosných diel súčasných tvorcov.

Viaceré naše vydania, resp. ich autori opäť získali prestížne ocenenia; spomeňme aspoň medzinárodnú Cenu E. E. Kischa, ktorú získal M. Eliáš za dielo Kde mŕtvi žijú a nemí hovoria (minuloročné vydanie MS).
Veľkú pozornosť sme venovali prezentačným aktivitám (knižné promócie, besedy, zabezpečovanie recenzií a mediálnych informácií o našich vydaniach, prezentácia na MKV Bibliotéka). Táto činnosť sa realizuje v súčinnosti s Vydavateľstvom MS, s. r. o.
Zabezpečovali sme tiež prípravu nových edičných projektov, ich redakčné posudzovanie, vyhotovenie externých posudkov, spracúvanie kalkulácií, vyhľadávanie a získavanie finančných zdrojov na financovanie edičných projektov (žiadosti o granty, dotácie, sponzorské príspevky a pod.) a zabezpečovanie ich vyúčtovania. Prehľadom dotácií a tržieb za predaj vydaní MS disponuje FÚ MS.
Okrem knižných vydaní a súvisiacich aktivít participovali pracovníci vydavateľstva na množstve iných úloh v rámci MS, pri organizácii podujatí, vyhotovovaní účelových tlačovín, a pod. Jazykové redaktorky napríklad okrem práce na publikáciách prečítali takmer 1 700 normostrán textov zverejňovaných na webovej stránke MS a pre Sekretariát predsedu a správcu MS.
Ďalšie informácie pripájame v pripojených prehľadoch (zoznam vydaní, výberové zoznamy iných realizovaných tlačovín, prezentácií, ocenení).

2. Zoznam vydaní

2.1. Časopisy:

* Slovensko (4 čísla)
* Kultúra slova (6 čísel)
* Historický zborník (len 1/2013, č. 2/2013 sa pripravuje)

2.2. Neperiodiká: 27 vydaných titulov

a) Vydania podporené v Grantovom systéme MK SR:

* Mikuláš Kočan: Pípeť
* Ondrej Sliacky: Divy Slovenska nielen pre deti
* Miloš Jesenský a kol.: Gorali. Veľká kniha o Goraloch Oravy, Liptova a Kysúc (v spoluvydavateľ ŽSK)
* Ján Čomaj. Neskutočné príbehy
* Peter Mišák, Peter Vrlík: Rozprávky spod slovanskej lipy (aj s dotáciu ZSV)
* Igor Gallo: Hľadaj meno pod písmeno (Zvieratkovská abeceda)
* Roman Beňo: Vrstvenie
* Miroslav Bielik: Kaleidoskopis
* Jozef Leikert: Dvojdlaň
* Michal Slivka: Pohľady do stredovekých dejín na Slovensku
* Lubomír Novotný: Počiatky pravekého umenia na Slovensku
* Cyril A. Hromnik: Sloveni a Slovensko
* Pavol Parenička a kol.: Ladislav Zábojský

Vecné vyhodnotenie uvedených projektov sme podali vo vyúčtovaniach jednotlivých grantov.

b) Ostatné vydania:

* Marián Tkáč: Ochrankyňa národa
* Ján Litecký –Šveda: Labrys
* Marián Tkáč a kol.: Pro memoria Matice slovenskej IV
* Štefan Haviar: Národný kalendár 2014
* Tomáš Winkler: Matica slovenská. Vrastanie do času
* P. Vitko: Kookaburru po slovensky spievať nenaučíš (s príspevkami ÚSŽZ a sponzorov)
* P. Olexák a kol.: Antológia časopiseckých a novinových článkov Andreja Hlinku
* A. Kostelničáková: Čaro ornamentu. Š. L. Kostelničák (s dotáciou autorky a iných)
* Martin Vladik: Obludárium (s dotáciou autora)
* Matica slovenská v slovenských národných dejinách. Zborník. Zost. I. Sedlák
* Samo Tomášik. Zborník. Zost. M. Bielik
* Slovakistika. Zost. I. Sedlák
* Slováci v zahraničí 30. Zost. D. Zemančík
* Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky a ich vzťah k menšinám. Zborník. Zost. V. Komora

3. Ďalšie tlačoviny (spolupráca s IÚMS a ďalšími pracoviskami MS):

- Vytlačenie Sprievodca po Archíve Matice slovenskej 36 s.
- Vytlačenie Sprievodca Svetové stretnutie Slovákov. Matica národu, národ Matici 48 s.
- Vytlačenie pozvánok na Vedeckú konferenciu Matice slovenskej 12 s. brožúrka
- Vytlačenie plagátov Rok Matice slovenskej centrálnych A1 a A2
- Pozvánky Jarné knihobranie
- Plagát Slovesná jar, programový plagát Slovesná jar
- Plagát Drotári, Juraj Turzo, Gorali
- Skladačka k 250. výročiu narodenia Jura Palkoviča pre Veľké Chlievany
- Pohľadnice k 150. výročiu vzniku MS - 4 varianty
- Opis skladačka digitalizácia
- Pozvánka na konferenciu Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území SR. Fiľakovo
- Pozvánka odhalenie cyrilo-metodského pamätníka v Zálaváre
- Pozvánka pre Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
- Pozvánka na odborný seminár Ladislav Zábojský
- Preukaz člena MO MS pre ČÚ MS
- Novoročenka 2013

4. Prezentačné podujatia 2013 (výber):

***** 19. 3. (DMS Lučenec) – Hana Košková: Uľa Fuľa
* 27. 4. Jarné knihobranie:
- Drahoslav Machala: Slovenská vlastiveda VII; Zlatá kniha Slovenska
- Ondrej Sliacky: Maľovaná písanka
- Marián Tkáč: Päť slovenských rodov; Bernolák; Ochrankyňa národa
- Jaroslav Vlnka: Zastávky na znamenia
- Tomáš Winkler: Matica slovenská – Vrastanie do času
- Anna Zelenková: Veci na dne duše
***** Slovesná jar 2013
- Jarná škola fantázie. Súťaž o Majstra spisovateľa a Majstra ilustrátora
- Prezentácia: Drotárstvo a Juraj Turzo
- Ján Tazberík: Spod hladiny kameňa
- Marián Grupač: Poltvin
***** 29. 5. (Slanický ostrov) – M. Tkáč: Bernolák
* 27. 6. (Trenčín, Verejná knižnica M. Rešetku) – J. Judinyová: Natália Oldenburgová
* 3. 6. (Biblická škola) – M. Tkáč: Ochrankyňa národa
* 4. 8. (Biblická škola) T. Winkler: Matica slovenská – Vrastanie do času
* 18. 9. (Bratislava) D. Machala: Zlatá kniha Slovenska
* 7. 11. (Bratislava) D. Machala - Slovenská vlastiveda IV, VI a Zlatá kniha Slovenska
* MKV Bibliotéka Bratislava (14. – 17.11.)
- Ján Čomaj: Neskutočné príbehy (17. 11.)
3. 12. (ŽSK Žilina) M. Jesenský a kol.: Gorali

5. Ocenené publikácie (oceňované tituly vyšli v predchádzajúcom kalendárnom roku):
* Michal Eliáš: Kde mŕtvi žijú a nemí hovoria (Medzinárodná cena Egona Ervina Kischa a Prémia Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2012)
* Imrich Sedlák: Východné Slovensko v letokruhoch národa (Prémia Literárneho fondu za vedeckú a odbornú literatúru za rok 2012)
* Pavel Dvořák a kol.: Juraj Turzo. Veľká kniha o uhorskom palatínovi (Cena Klubu fotopublicistov SSN a ŠVK v Banskej Bystrici)

Publikačná činnosť 2013:
Mgr. Stanislav Muntág

Štúdia:
Edičný program v kontexte vydavateľského diela Matice slovenskej. In: Matica slovenská v národných dejinách (zost. Imrich Sedlák). Martin: Matica slovenská 2013, s. 303-307. ISBN 978-808128-086-3.

• • •

Slovenské národné noviny

• • •

Redakciu v roku 2013 viedol šéfredaktor Mgr. Maroš Smolec. Jeho zástupcami boli M. Badín a E. Semanco. Redakčný kolektív tvorilo päť redakčných pracovníkov, vrátane grafika. Všetci uvedení pôsobili ako samostatno-zárobkové činné osoby v Bratislave. V martinskej časti redakcie pracovali dvaja pracovníci na plný úväzok a jazyková redaktorka na ½ úväzok. Redakčný kolektív sa po roku 2012, počas roku 2013 definitívne vyprofiloval a stabilizoval. Stabilizoval sa aj počet pravidelných prispievateľov textov do SNN z vonkajšieho prostredia. Pravidelných prispievateľov evidujeme 13: J. Čomaj, V.

Karpáty, E. Zelenayová, P. Valo, R. Michelko, M. S. Ďurica, Š. Samson, P. Sliacky, F. Mrva, M. Deglovič, M. Rusnáková, M. Polák, I. Lužák, M. Jarinkovič.

Redakcia SNN požívala jednu miestnosť v budove Matice slovenskej v Martine a jednu miestnosť v Bratislave, kde pôsobí D.D. Kerný.

Slovenské národné noviny (č. 1 – 52) sa aj v roku 2013 tlačili v tlačiarni ULTRA PRINT, s. r. o. v Bratislave. V roku 2013 vyšlo 46 čísel, z toho 6 dvojčísel. Vyšla 11 x príloha Orol tatranský, z toho 1 x ako dvojčíslo (č. 4-5). Vyšli 4 prílohy Zo života Matice slovenskej (v SNN č. 11/2013, 30-31/2013, 40/2013, 50/2013). Náklad sa pohyboval od 2710 ks na začiatku roku, do 3450 ks, priemerný náklad na jedno číslo bol 2865 ks. Od čísla 36 sa náklad ustálil na výške 2900 ks týždenne, až do konca roku. Tento trend naďalej potvrdzuje zvyšujúci sa charakter. Remitenda sa v priemere pohybovala na úrovni 8 percent.

V priebehu roka 2013 sa prihlásilo k odberu 470 nových odberateľov, 148 sa odhlásilo. Podľa najnovších údajov z roku 2014 sa nové prihlášky vyrovnávajú s odhláškami. Ako dôvod odhlášok predplatitelia uvádzajú nedostatok financií a jednorázové kúpy v stánkoch distribútorov. Pokračoval predaj SNN v matičnej predajni SVOJEŤ v Liga Pasáži, kde sa týždenne predávalo 30 ks.K 31. 12. 2013 bolo

1765 ks slovenských odberateľov cez MS
64 ks zahraničných odberateľov cez MS
168 ks odberateľov cez Slov. poštu
650 ks predaj cez MEDIAPRINT KAPA
30 ks predaj v predajni SVOJEŤ Liga Pasáž
10 ks predaj v predajni VMS Martin

Webový portál www.snn.sk – obsahuje v elektronickej podobe príspevky z tlačenej formy novín. Aktualizácia sa pravidelne realizuje každý pondelok v týždni, kedy sa na portál pridávajú texty, kt. si už čitatelia mohli prečítať v tlačenej verzii. Tento systém týždňového posunu je z dôvodu, aby portál nevytváral vlastnú konkurenciu tlačenej forme SNN. Samozrejme, aktualizácie sa realizujú denne, pridávaním aktuálnych a závažných textov, tém a pozvánok na podujatia MS. Vroku 2013 sa návštevnosť portálu www.snn.sk, prostredníctvom ktorého redakcia SNN komunikuje s mladšími čitateľmi využívajúcimi internet, zvýšila na priemerne 15 000 návštev mesačne. Podporou webového portálu je konto Slovenské národné noviny na sociálne sieti Facbeook, kde bolo prihlásených 3256 respondentov. Prihlášky sa zvyšujú. Čítanosť niektorých konkrétnych článkov je v priemere na úrovni počtu abonentov, ale vyšplhala sa aj na 50000 zhliadnutí, podľa toho o aký príspevok ide a podľa počtu zdieľaní.

V roku 2013 sa Slovenské národné noviny snažili prinášať objektívne a pravdivé informácie a podporovať šírenie národných a vlasteneckých myšlienok. Na rok 2014 si redakcia stanovila aj nové ciele, ktoré však budú zodpovedať finančným možnostiam. Hlavne výške dotácie zo strany Matice slovenskej, reklamnej zmluvy od Neografia, a.s. a predpokladu získania jednorázových inzertných klientov. Rozpočet SNN na rok 2014 by mal byť o 10 percent nižší ako v roku 2013 a ako je navrhnutý v návrhu rozpočtu MS na rok 2014. Vedenie SNN v 1. Kvartáli 2014 navrhne konkrétne opatrenie na šetrenie.

V prípade vyrovnaného rozpočtu redakcia plánu až 12 vydaní prílohy Orol tatranský, 8 vydaní prílohy Zo Života Matice slovenskej, samostatnú prílohu Slovenská kultúra. V rámci pravidelných vydaní ostávajú všetky rubriky z roku 2013 zachované. Vznikla nová rubrika pre informácie z prostredia Ma-

tice slovenskej Telegraficky z miestnych odborov. A tiež bedekerová rubrika Krásy Slovenska. Mladá Matica pravidelne raz za štvrťrok pripravuje pre SNN monotematické strany zo svojej činnosti.

Redakcia vytvára nové rubriky pre fejtonistu M. Kendu a prispievateľa M. Jarinkoviča.

• • •

Slovenské pohľady

• • •

V roku 2013 sa SP naďalej usilovali o rozširovanie svojej autorskej základne a zvyšovanie umeleckej úrovne, udržujúc kontinuitu časopisu v duchu svojich zakladateľov a jeho oživotvorenia v deväťdesiatych rokoch minulého storočia, keď sa Pohľady vrátili do MS. Rok 2013 bol však aj rokom SR (20. výročie vzniku) a rokom MS (150. výročie založenia), spojeným s 1 150. výročím príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu. SP ako matičný časopis prispeli k dôstojnému pripomenutiu týchto výročí príspevkami nielen s domácou, ale aj zahraničnou účasťou (Macedónci, Slovinci, Chorváti, Lužickí Srbi). Prioritami nášho periodika v roku 2013 zostali veda, slovenské regióny (literárny život v regiónoch), začleňovanie literatúry zahraničných Slovákov do domáceho (slovenského) literárneho kontextu a zvýšená pozornosť venovaná mladej literatúre a umeniu, koncepčne a editorsky prepojená s matičným vydavateľstvom a spoluprácou SP s mladými výtvarníkmi. Okrem obsahu jednotlivých čísel to potvrdzujú aj rubriky Laboratórium, Z literatúry zahraničných Slovákov a Pohľady z Matice. Na masmediálnu nekultúrnosť a deformácie slovenčiny súvisiace s nedbalým alebo neúctivým vzťahom k národnému jazyku poukazujú rubriky Rozhlas a televízia a Slovenčina v literatúre a v médiách, v širšom rozsahu aj samostatné príspevky. V neposlednom rade autorská základňa SP v roku 2013 napĺňa moysesovsko-kuzmányovský ekumenický ideál, časopis sa popri pôvodnej tvorbe (poézii, próze, esejistike, literárnej vede, histórii, kritike a publicistike) venuje aj zahraničnej tvorbe prostredníctvom prekladov a rozhovorov s významnými svetovými spisovateľmi a umelcami, filozofii, spoločenským a prírodným vedám. Nezabúda ani na významné jubileá svojich bývalých i súčasných kmeňových autorov (D. Tatarka, Ján Jankovič, Š. Moravčík), a to v diskusiách, príležitostných článkoch a rozhovoroch alebo autorských blokoch. Slovenské pohľady v roku 2013 hospodárili rozumne, šetrili. Či už ide o spotrebu materiálu, vyplácanie honorárov, mzdové prostriedky. V roku 2013 sa už **ôsmy raz SP úspešne uchádzali o grant MK SR – bola im pridelená suma 6 000 eur**, ktoré boli použité na časť honorárov a tlačiarenských nákladov.
Uzavrime: Svojou hodnotovou orientáciou SP nadväzujú na svoje niekdajšie národnobuditeľské tradície, pozorne reflektujú súčasnosť a vzhľadom na nepretržité potvrdzovanie národnej identity majú jasnú víziu do budúcnosti.

• • •

Slovensko

• • •

Časopis Slovensko vychádzal vo svojej pravidelnej štvrťročnej periodicite, oproti predchádzajúcim ročníkom sa jeho tlač posunula o mesiac skôr, aby čo najaktuálnejšie zaznamenával významné výročia - predovšetkým Matice slovenskej a svätcov Cyrila a Metoda. V matičnom výročí redakcia zaznamenávala predovšetkým aktuálnu činnosť jej odborných pracovísk a hlavné podujatia, akými boli vedecká konferencia k 150. výročiu založenia MS, stretnutie predstaviteľov Matíc slovanských národov, jubilejné oslavy a na záver roka Valné zhromaždenie MS. Cyrilo-metodskej tradícii venovalo Slovensko pozornosť z národného, umeleckého, edičného i regionálneho hľadiska. Keďže má časopis

trvalo na zreteli Slovákov žijúcich v zahraničí, v každom čísle prinášal viacero rozhovorov a profilov významných osobností krajanského života a informácií o spolkovom hnutí.

• • •

Požičovňa kostýmov a krojov Matice slovenskej

• • •

Pracovníci Požičovne kostýmov a krojov pri MS pokračujú v napĺňaní jej hlavného a základného poslania - podpore ochotníckeho divadelníctva, zachovávania folklórnych tradícií, projektov pripomínania si historických míľnikov slovenského národa a pamätných výročí miest a obcí. Aktívne sa podieľajú aj na vytváraní novodobých foriem osláv v globalizujúcej sa spoločnosti. Podľa požiadaviek zákazníkov a obmedzených finančných možností neustále dopĺňajú rozsiahly inventár o nové krojové komplety, dobové a karnevalové kostýmy a šaty pre dospelých aj deti. Okrem pravidelnej údržby a hygienickej očisty odevných súčastí, veľkú pozornosť venujú pracovníčky aj rekonštrukcii pôvodných a výrobe nových kostýmov.
Chod požičovne zabezpečovalo až do konca apríla 2013 6 pracovníkov (vedúci, 2 krajčírky, 2 garderobierky a 1 vlásenkárka s rozšírenou náplňou o upratovanie). Na dohody o pracovnej činnosti v rozsahu po 10 hodín týždenne im pomáhali počas celého roka 1 domovník a údržbár elektrického vykurovacieho systému s 1 krajčírkou, odborníčkou na kroje a dobové kostýmy. Starali sa o vyše 1 650 ženských, mužských a detských krojových kompletov z 50-tich regiónov Slovenska, skoro 1 000 dámskych a pánskych dobových kostýmov, vyše 550 detských karnevalových kostýmov, 350 karnevalových kostýmov pre dospelých a vyše 650 vlásenkárskych výrobkov (parochne, príčesky, brady a fúzy). Krátko po fyzickom presťahovaní pracoviska bol stav pracovníkov znížený o jednu krajčírku.
Zámer dlhodobo plánovaného a sľubovaného presťahovanie Požičovne do priestorov v centre Martina sa začal napĺňať v závere roka 2012 a začiatkom roka 2013. V tomto období sa pracovníci Požičovne okrem hlavnej náplne podieľali na príprave sťahovania, vypratávaní a sprístupňovaní priestorov budovy v Priekope - povaly (dlhodobo uskladnený vyradený nábytok) a I. poschodia po expedítorovi liečiv, spoločnosti Salvia (prenášanie nábytku a likvidácia písomností (uvoľnenie priestorov na šatne pre pracovníkov Neografie). Boli vykonané obhliadky a predložené požiadavky na stavebné a technické úpravy nových priestorov. Vlastné fyzické sťahovanie začalo až po Veľkej noci 2013, kedy za pomoci 3 pracovníkov Technicko-prevádzkového útvaru MS pracovníci Požičovne v priebehu 5 týždňov kompletne presťahovali celé pracovisko (vrátane pôvodných strojov a čiastočne aj zariadení) do centra Martina, bližšie k zákazníkom. Počas sťahovania boli vymenené všetky drevené stojany na kostýmy za nové kovové, taktiež časť drevených regálov a políc bola nahradená kovovými univerzálnymi policami. Montáž stojanov a políc v nových skladových priestoroch bola vykonaná svojpomocne. Bez prerušenia výpožičných služieb, len s minimálnym obmedzením počas sťahovania, pracovníčky Požičovne priebežne účelovo, štýlovo a dobovo rozmiestnili všetky kostýmy a rekvizity, taktiež vykonali základnú očistu kostýmov po sťahovaní.
Svojpomocne za aktívnej pomoci pracovníka na dohodu boli opravené, nafarbené niektoré rámy a zasklené rozbité a poškodené okná, vybudované priestory šatne a jedálenského kúta pre pracovníkov, vyčistené, opravené a doplnené osvetľovacie telesá v skladoch kostýmov a na chodbách. Na zvýšenie bezpečnosti priestorov pracoviska boli opravené a sfunkčnené ďalšie vchodové dvere, osadená signalizácia pohybu osôb.
Ďalšie zlepšovanie vybavenia pracoviska novými zariadeniami (priemyselné práčky)očakávame po zlepšení finančnej situácie MS. Taktiež označenie budovy Požičovne veľkorozmernou tabuľou – bannerom, prípadné osadenie smerových informačných tabúľ predpokladáme v najbližšej budúcnosti.
Vďaka internetu a uverejňovaniu aktualizovaných informácií a fotodokumentácie ponuky na internetovej stránke MS o služby Požičovne prejavujú záujem klienti z celej SR, tiež zo susedného Česka.
Úspešne Požičovňa spolupracovala a pomohla kostýmami aj scenármi divadelných hier ochotníkom a matičiarom z Blatnice, Dolnej Strehovej, Hrušova, Jakubovian, Kremnice, Kurimy, Liptovského Mikulá-

ša, Nolčova, Očovej, Rožňavy, Semerova, Solčian, Strečna, Topoľčian, Topoľovky, Varína, Veľkého Krtíša, Vinného, Vranova nad Topľou, Žabokriek, Žabokriek nad Nitrou a Martina. Úspešne pokračovala aj pravidelná dlhoročná spolupráca s občianskymi združeniami, domovmi sociálnych služieb, centrami voľného času, cirkevnými a kresťanskými zariadeniami. Naše služby využili na najrôznejšie charitatívne podujatia Kresťanské spoločenstvo MILOSŤ Martin, Detské domovy a domy sociálnych služieb Martin, Lipovec, Turie a Kysucké Nové Mesto, OZ Lackovci Rajec, OZ Alžbetine krídla Martin, CVČ Božej tváre Martin, CVČ – Smreková ul. Žilina, OZ Zdravé mesto Turčianske Teplice, Stredná odborná škola internátna pre sluchovo postihnuté deti Kremnica.
Kostýmovo sme zabezpečovali podujatia „Bol by ten Jánošík, bol by ten bojoval“ v Ružomberku, Týždeň slovenských knižníc, Stoličné dni v Liptovskom Mikuláši, Akadémiu k 10. výročiu Evanjelickej spojenej školy v Martine, oslavy 900. výročí prvých písomných zmienok o obci Bojničky a meste Hlohovci, otváranie Radvanského jarmoku.
Pracovníci Požičovne sa aktívne zúčastňovali a zapájali aj do prípravy celomatičných podujatí – Matičných národných slávností a Valného zhromaždenia MS. Kostýmovo zabezpečovali Národné slávnosti na Devíne, výstavy v Dome J. C. Hronského, Matičné národné slávnosti v Martine, výstavu v LM SNK k 90. výročiu ZDOS-u, výročie Roľníckeho povstania pri Vranove, Detský matičný tábor v Tatranskej Lesnej.
V závere roka nás navštívili produkčné a kostýmové výtvarníčky pripravovanej filmovej rozprávky „Sedem zhavranených bratov“ („Sedmero krkavců“), ktorá sa bude natáčať v česko-slovenskej koprodukcii. Prejavili záujem o spoluprácu na tomto projekte, v prípade úspechu aj na ďalších projektoch.
Aj napriek pretrvávajúcej slabšej finančnej situácii klientov a obmedzeniu počtu výpožičiek počas sťahovania Požičovne, podarilo sa nám v tomto roku zastaviť pokles finančných výkonov, udržať počty zákaziek a pri nezmenených cenových reláciách dosiahnuť mierne zvýšenie tržieb.

Rok	Tržby - €	Faktúry - €	Tržby + faktúry - €
2009	16.132,33	3.689,00	19.821,33
2010	17.136,80	1.954,50	19.091,30
2011	17.432,70	3.182,00	20.614,70
2012	17.277,00	2.904,00	20.181,00
2013	17.232,00	3.301,00	20.533,00

Vzhľadom na finančnú situáciu MS nepodarilo sa nám v roku 2013 výrazne rozšíriť ponuku kostýmov a krojov. Pracovníčky sa zamerali viac na obnovu a opravy existujúcich kostýmov, taktiež na hromadnú očistu (hlavne bielizne a súčastí) po sťahovaní. Avšak záujem klientov a nová poloha pracoviska dáva záruku zvyšovania požiadaviek na služby Požičovne, čo si v najbližšom období vyžiada aj väčší záujem a pravidelnejšie rozširovanie ponuky o nové kroje, kostýmy a kostýmové doplnky!

• • •

Finančno-ekonomický útvar Matice slovenskej

• • •

Finančno-ekonomický útvar MS (FEU MS) v roku 2013 v zmysle svojho štatútu zabezpečoval vedenie kompletnej účtovnej a mzdovej agendy MS, vrátane štatistických zisťovaní, prehľadov a ročného zúčtovania zdravotného poistenia. V rámci programu na podporu projektov miestnej a regionálnej kultúry FEU MS spracovával administráciu interných dokladov ku všetkým podporeným projektom

a kontrolu vyúčtovania týchto projektov. Pracovníci finančného oddelenia zabezpečovali inventarizáciu majetku, záväzkov a pohľadávok MS ako členovia jednotlivých komisií, ale aj prípravu podkladov a dokladov a ich konzultáciu pri vyhotovovaní zápisov čiastkových komisií. Začiatkom roka 2013 bola spracovaná Správa o činnosti a hospodárení MS za rok 2012, ročná účtovná závierka, daňové priznanie, kompletné vyúčtovanie účelovej dotácie zo ŠR za predchádzajúci rok a všetkých grantom podporených projektov na Ministerstvo kultúry SR.
Na základe podkladov jednotlivých redakcií útvar spracoval autorské honoráre všetkých periodík MS a neperiodických titulov, realizoval platby za autorské honoráre, odvody do fondov. V zmysle platných právnych predpisov vypracoval pre potreby redakcií periodík interný predpis o postupe pri zdaňovaní autorských honorárov, vrátane platného formuláru a viedol z toho vyplývajúcu evidenciu vyhlásení a autorov. Zabezpečoval čerpanie grantov v súlade so zmluvami, čerpanie účelovej dotácie zo ŠR podľa rozpisu, jednotlivým pracoviskám spracoval čerpanie rozpočtu za 7 mesiacov a 9 mesiacov. Realizoval dotácie na výdavky pre oblastné pracoviská MS, na základe podkladov z ČÚ MS realizoval platby z účtu Koruna Matici a mesačne ich predkladal predsedovi DV MS, viedol odbyt knižných titulov, spracovával cestovné príkazy. Vypracoval smernicu pre napĺňanie informačných povinností v zmysle zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Od apríla 2013 sa všetky prijaté účtovné doklady evidujú aj v elektronickej podobe, čím sa už v priebehu roka vytvorili predpoklady na zverejňovanie týchto dokladov v zmysle informačného zákona. Ku koncu roka bola dopracovaná interná smernica o systéme vedenia účtovníctva, v súlade so závermi personálneho auditu boli vypracované vzory interných dokladov.
Útvar zabezpečil kompletnú prípravu a realizáciu Medzinárodného letného tábora MS v Škole v prírode Detský raj v Tatranskej Lesnej pre viac ako 100 detí. Zabezpečil kompletnú prípravu a agendu pre zhotovenie Pamätníka sv. Cyrila a Metoda od autorky Ľ. Cvengrošovej v maďarskom Zalaváre v spolupráci s Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Slovenskou samosprávou Budapešti (príprava a uzavretie zmlúv, získanie finančných prostriedkov, úprava a úradný preklad textu pamätníka, komunikácia s Veľvyslanectvom SR, vyhotovenie pozvánok, príprava programu slávnostného odhalenia pamätníka, ktoré sa uskutočnilo 22. Júna 2013).
Od konca januára 2013, kedy bola podpísaná Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na realizáciu projektu Digitálny archív MS, zabezpečoval útvar všetky oznamovacie a realizačné povinnosti týkajúce sa čerpania rozpočtu projektu, verejných obstarávaní, monitoringu a publicity. Spracoval 2 monitorovacie správy projektu, 7 žiadostí o platbu, týždenné a mesačné prehľady o pokroku v realizácii projektu, spracoval 2 zmenové konania, pričom druhé zmenové konanie bolo tak rozsiahle (zmeny v personálnych nákladoch – prepočet počtu osobohodín, jednotkových cien, počtu pracovníkov, termíny prijatia do zamestnania, zmena v rozpočte projektu, v komentári k rozpočtu i v Opise projektu), že to vyústilo do uzatvorenia dodatku k Zmluve o poskytnutí NFP. Kompletne zabezpečil zakúpenie materiálového a interiérového vybavenia projektu (4 zákazky s nízkou hodnotou – interiérové vybavenie, archívne potreby, materiálové zabezpečenie a informovanosť , publicita a viacero priamych zadaní). Pripravil súťažné podklady a administráciu dvoch verejných obstarávaní – podlimitnej zákazky na obstaranie služieb externého manažérskeho tímu a nadlimitnej zákazky na obstaranie digitalizácie a technológií. Kompletné podklady predložil na administratívnu kontrolu na riadiaci orgán, malé zákazky boli odsúhlasené v plnej výške, ostatné dve verejné obstarávania boli vyhlásené a budú ukončené začiatkom roka 2014.

• • •

Technicko-investičný útvar Matice slovenskej

• • •

II. budova MS

- priebežná evidencia faktúr, objednávok, majetku OHM, DDHM , IMA a počítačových programov
- vykonávanie pravidelných ročných inventúr

• • •

- pravidelné odborné prehliadky EPS a EZS
- zabezpečenie a prevzatie vykonaných pravidelných revízií objektov
- príprava priestorov pre digitalizáciu (maliarske práce, opravy podláh a pod.)
- zabezpečenie Požiarnej ochrany objektov, ako aj Civilnej ochrany
- zabezpečenie PC techniky + servisov v zmysle schválených požiadaviek
- spravovanie a evidencia pevných liniek a internetu, riešenie porúch, rušenie čísel, zavedenie nových liniek a pod.
- evidencia a spravovanie mobilných telefónov a paušálnych úrovní + servisy
- zabezpečenie výroby a dodania tabule – hlavný vstup do objektu II. budovy MS
- oprava strechy, zatekanie do priestorov SNN
- pravidelné úhrady energií, nájmov a služieb spojených s nájmom DMS a ostatných objektov
- poistenie objektov a motorových vozidiel
- zabezpečenie a evidencia došlej a odoslanej pošty (BACH)
- vedenie skladu MTZ, drobné nákupy, príjem a výdaj materiálu na sklad
- dohľad nad vozovým parkom, servisy motorových vozidiel
- tvorenie plánov jázd a koordinovanie dopravy
- Národné matičné slávnosti – technické zabezpečenie
- zabezpečenie upratovania priestorov II. budovy MS a jej okolia, Matičného domu, prevádzkovej budovy Neografie, Domu J. C. Hronského a ich okolia.

Rekreačné zariadenie MS Santovka

- spravovanie RZ MS Santovka, štatistické výkazy o ubytovaní, v letnej sezóne ubytovanie hostí, zabezpečenie čistoty, kosenie, výmena posteľnej bielizne, údržbárske práce

Požičovňa kostýmov a krojov MS

- technické zabezpečenie sťahovania z Priekopy do Martina

Neografia – blok C

- vedenie zmluvných vzťahov s nájomníkmi (Protetika, M.K. Dent, PhDr. Michal Beňadik, Vydavateľstvo, s.r.o., Angyal – zubná ambulancia, MTA)
- úhrady nájomného, vyúčtovanie služieb spojených s nájmom
- oprava strechy
- vypracovanie PD k napojeniu objektu na horúcovod, regulácia
- napojenie objektu na verejný vodovod, rozkopávky
- napojenie objektu na mestský horúcovod, rozkopávky

DMS Bratislava, nebytové priestory Grösslingova 23, Dunajská 18, Bratislava

- údržbárske práce uvedených objektov
- vedenie zmluvných nájomných vzťahov (Svojesť, Olexová – Vasilišin),platby nájomného a služieb

DMS Galanta

- oprava strechy
- inštalácia bleskozvodového zariadenia

Byt MS – Hviezdoslavova 19

- vedenie nájomného vzťahu, údržbárske práce, vyúčtovanie služieb

• • •

Analýza stavu plnenia Zákona č. 68/1997 Z. z. a z neho určených úloh štátom Matici slovenskej za rok 2013

• • •

V roku 2013 sa matičné hnutie a jeho činnosť usilovali striktne vychádzať z napĺňania článkov Zákona o MS, ktorým jej štát zveril viacero úloh v oblasti upevňovania slovenského vlastenectva, prehlbovanie našich občanov k slovenskej štátnosti a zvyšovania ich národného povedomia. Za týmto účelom si MS vypracovala dômyselný plán hlavných podujatí na rok 2013, pričom jednoznačne ako erbové ak-

cie dominovali tie, ktoré zabezpečovali napĺňanie **preambuly a základných článkov Ústavy SR**, týkajúcich sa **cyrilo-metodského odkazu** (Matičná cyrilo-metodská púť do Ríma s pápežskou audienciou delegácie MS vo Vatikáne, Národná cyrilo-metodská slávnosť na Devíne – výročie úmrtia sv. Metoda, Cyrilo-metodská národná púť v Nitre, odhalenie súsoší sv. Cyrila a Metoda v maďarskom Zalávare a v Martine, kde sa súčasne park pred budovou MS na Mudroňovej ul. premenoval na Park sv. Cyrila a Metoda). V tejto súvislosti predstavitelia MS na čele s jej predsedom v roku 2013 vyvinuli mimoriadne úsilie na postavenie pomníka sv. Cyrila, Metoda a Gorazda v hlavnom meste SR v Bratislave, a hoci sa tento projekt nepodarilo realizovať, pre matičné hnutie ostáva aktuálnym aj v nasledujúcom období. Okrem týchto ťažiskových realizovaných projektov a výstupov, zameraných v širších medzinárodných a celoštátnych reláciách na pripomienku cyrilo-metodského kultu, sa v gescii MS uskutočnilo ešte aj množstvo ďalších krajových, regionálnych i miestnych podujatí, týkajúcich sa práve **1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda medzi našich predkov.**

Aj v roku 2013, kedy si MS dôstojne pripomenula 150. výročie svojho založenia, dôsledne vykonávala základný **slovakistický výskum** prostredníctvom najmä na to zo zákona určených inštitucionálnych ustanovizní, ako sú Vedné ústredie, Slovenský literárny ústav, Slovenský historický ústav, Stredisko národnostných vzťahov a Krajanské múzeum MS, pričom **MS v zaradení Štatistického úradu SR fungovala** vo svojej prvej vedľajšej činnosti **ako vedeckovýskumné pracovisko v oblasti spoločenských a historických vied**. Prezentácia výsledkov MS a jej pracovísk sa odrazila v roku 2013 vo vydaní tradičných **ústavných zborníkov Slovakistika, Historický zborník a Slováci v zahraničí**. V tejto súvislosti však medzi najvýznamnejšie podujatia patrila **medzinárodná vedecká konferencia Matica slovenská v národných dejinách** pod záštitou ministra kultúry, pričom rokovanie konferencie pozdravil aj predseda vlády SR. Z tohto podujatia vzišlo komuniké a následne knižne i rozsiahly zborník **Matica slovenská v národných dejinách**. Významnú rolu zohrala i republiková konferencia Východné Slovensko v slovenských národných dejinách pod patronátom ministra školstva, vedy, výskumu a športu, z ktorej príspevky boli zaradené do zborníka Slovakistika. MS a jej vedeckovýskumné pracoviská a vedecké odbory sa podieľali aj na ďalších vedeckovýskumných projektoch a výstupoch z nich (konferencie, semináre, kolokviá, monografie, zborníky, štúdie, odborné články, recenzie), zároveň úzko spolupracovali aj so slovakistickými ústavmi v zahraničí a na Slovensku (Slavistický ústav J. Stanislava SAV, katedry slovakistiky na príslušných fakultách univerzít), čo sa odrazilo napr. aj pri organizovaní **2. európskeho kongresu Matíc slovanských národov**. V roku 2013 vznikol Štatút, organizačný a rokovací poriadok **Grantovej komisie MS**, ktorá ešte v tomto roku z vlastných matičných prostriedkov podporila sedem slovakistických významných vedecko-výskumných projektov.

MS participovala na rozvoji miestnej a regionálnej kultúry najmä prostredníctvom oblastných pracovísk, domov a najmä miestnych odborov MS, a to aj v zahraničí, najmä v Srbsku a v Chorvátsku, na čo využívala i sieť tridsiatich piatich teritoriálnych pracovísk. Tieto zložky MS organizovali stretnutia, výstavy, prednášky, folklórne vystúpenia festivaly, literárne, hudobné a výtvarné podujatia a súťaže, vlastivedné a turistické akcie, činnosť matičných súborov, krúžkov a záujmových odborov.

Z tradičných podujatí s celoslovenským dosahom mimoriadne renomé ako profilové získali: Šaliansky Maťko, Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko (aj tohto roku 2013 pod záštitou prezidenta SR), Štúrovo pero, Kráľove Šahy, Hontianska paráda a desiatky ďalších. Tieto aktivity, podporované aj z **matičného fondu pre rozvoj miestnej a regionálnej kultúry**, v istom zmysle doplňujú činnosť kultúrnej politiky štátu, ako sa to deje v regiónoch, mestách, ale predovšetkým na slovenskom vidieku, aby ani na dedinách štát neostal bez kultúry a pomáhali mu zložky MS. Za týmto účelom MS vypracovala aj projekt **Ochrana a rozvoj miestnej a regionálnej kultúry**.

MS sa viacerými metódami, formami a prostriedkami i celou svojou činnosť snaží **pôsobiť na mládež v duchu národných, mravných a demokratických ideálov**. Za týmto účelom sa MS a ČÚ MS usiluje o systematickú prácu so stredoškolskou a vysokoškolskou mládežou, najmä prostredníctvom besied, seminárov, výstav a rozličných vlastivedných podujatí. Na podporu literárnej a umeleckej činnosti sa vypisujú a organizujú **autorské súťaže a literárne prehliadky** ako napr. Matičná esej, Veniec víťazov a tradičná Slovesná jar. Mladým, začínajúcim autorom sa napr. v rámci svojej činnosti SLÚ MS v roku 2013 venoval v **prílohe Slovenských národných novín Orol tatranský**, kde sa poskytuje autorom pub-

likačný priestor a informuje sa o ich možnostiach publikovania. V oblasti styku so slovenskou verejnosťou a školskou mládežou napr. zasa KM MS sprístupňovalo a vykonávalo lektorskú službu v stálej **expozíciu k životu a dielu J. C. Hronského** v Martine(za rok 2013 ju videlo 5 378 návštevníkov). Pre deti a mládež sa v Hronského dome vytvorila nová didaktická prezentácia, ktorá sa venuje povesťovej tvorbe Hronského. Naďalej bol veľký záujem o prácu s pracovnými listami, o hodinu literatúry na tému Jozef Mak či o hravú prezentácie pre najmenších – Budkáčik a Dubkáčik a Smelý Zajko. IÚ MS pripravilo celoslovenskú výtvarnú súťaž pre materské školy s prípravou a realizáciou výstavy Matičnom dome. Osobitnú kapitolu predstavuje špecifický záujmový odbor **Mladá Matica** a **odbory Mladej Matice**, ktoré počas celého roka zorganizovali viacero celoslovenských i regionálnych podujatí s cieľom osvetľovať zabudnuté dejinné udalosti a národné osobnosti pre nastupujúcu mládež, vrátane **Matičného svetového festivalu slovenskej mládeže** ako súčasti Svetového stretnutia Slovákov v júli 2013v Košiciach.

Zvyšovaniu národného povedomia Slovákov na jazykovo zmiešaných územiach SR sa venovala celomatičná pozornosť, osobitne sa na túto problematiku zameralo Stredisko národnostných vzťahov MS. To svoju činnosť orientovalo na dokumentačnú prácu, ako sú monitorovacie aktivity, dodržiavanie právnych predpisov, ochrana slovenskej kultúry a duchovného života národa na juhu Slovenska. V rámci vedecko-teoretických a publikačných aktivít dominovala **konferencia Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území SR a ich vzťah k menšinám**, známa ako Fiľakovská konferencia 2013, zameraná na školské a volebné otázky. Toto podujatie, z ktorého vzišiel rovnomenný zborník, sa zaradilo medzi hlavné podujatia MS v roku 2013.

Združovanie tvorcov a priaznivcov slovenskej kultúry a vedy sa v MS dialo prostredníctvom miestnych, ale najmä vedeckých a záujmových odborov. ČÚ MS v roku 2013 evidovalo **osemnásť odborov**, z ktorých medzi najagilnejšie patrili Divadelný odbor MS, Historický odbor MS, Jazykový odbor MS, Pedagogický odbor MS, Športový odbor MS a Výtvarný odbor MS. V týchto odboroch sa angažovali desiatky významných vedeckých a odborných pracovníkov, ako aj matičných aktivistov, ktorí pripravili množstvo podujatí vedeckého, odborného i populárno-náučného, ale tiež kultúrneho a spoločenského charakteru. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že ČÚ MS registrovalo **k 31. decembru 2013 28 974 členov**, tzn. v miestnych, záujmových, vo vedeckých odboroch, v odboroch Mladej Matice, individuálnych členov, zakladajúcich a kolektívnych členov. ČÚ MS eviduje **490 aktívnych MO MS, 33 odborov Mladej Matice**, kolektívnych členov pri MS je 15. Zakladajúcich členov MS je v súčasnosti 44.

Oceňovanie najvýznamnejších tvorcov z vymedzených oblastí tvorivej činnosti a matičného života sa uskutočňovalo priebežne počas celého roka 2013 formou zlatých medailí MS a pamätných listov predsedu MS, čo vyvrcholilo na augustových Národných matičných slávnostiach v Martine, kde v rámci galaprogramu Ochrankyňa národa boli vyznamenaní čelné osobnosti slovenského kultúrneho, umeleckého, spoločenského, hospodárskeho i politického života, vrátane súčasného predsedu vlády SR a exprezidentov SR. Práve z týchto osobností sa predovšetkým vytvorila práve **skupina zakladajúcich členov MS.** Celkovo počas roka MS ocenila okolo 180 osobností.

MS naďalej **spolupracovala so štátnymi orgánmi a orgánmi miestnej územnej samosprávy pri rozvoji kultúry a spoločenského života**. Najužšie kontakty MS v roku 2013 z výkonných orgánov exekutívy udržiavala s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR a vládnym Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí, so zastupiteľských orgánov s Výborom NR SR republiky pre kultúru a média, ale tiež z vedúcimi predstaviteľmi samosprávnych miest, viacerými primátormi a starostami obcí.

MS **vydávala pôvodnú slovenskú umeleckú tvorbu, vedecké diela a publicistiku**, pričom vydavateľské pracovisko zrealizovalo v roku 2013 spolu **27 knižných vydaní**. Z toho sa na 13 edičných projektov získali granty Ministerstva kultúry SR, viaceré ďalšie projekty boli financované z iných dotácií . Dôraz sa kládol na **vydanie monografií**, **objavných diel literatúry faktu**, ktoré popularizujú významné medzníky a fenomény slovenských dejín a osobností, ako aj **edičnú prezentáciu odborných výstupov SHÚ, SLÚ, KM a iných pracovísk MS**, tematicky sa viažucich predovšetkým k 1 150. výročiu príchodu Cyrila a Metoda, 150. výročiu založenia MS a 20. výročiu vzniku SR, **sprístupňovanie hodnotných a prínosných diel krásnej literatúry, literárnej vedy a jazykovedy** (v beletrii jednak diel slovenskej lite-

rárnej klasiky, jednak nových prínosných diel súčasných tvorcov). Viaceré vydania MS, resp. ich autori opäť získali prestížne ocenenia; spomeňme aspoň medzinárodnú Cenu E. E. Kischa, ktorú získal M. Eliáš za dielo Kde mŕtvi žijú a nemí hovoria (minuloročné vydanie MS). MS vydávala ako svoj ústredný tlačový orgán **Slovenské národné noviny** (s prílohami Orol tatranský a Zo života Matice slovenskej), ktoré sa stávajú rešpektovaným mienkotvorným týždenníkom v SR. Pretože rok 2013 bol však aj rokom SR (20. výročie vzniku) a rokom MS (150. výročie založenia), spojeným s 1 150. výročím príchodu Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu, **Slovenské pohľady** ako matičný časopis, resp. mesačník prispeli k dôstojnému pripomenutiu týchto výročí príspevkami nielen s domácou, ale aj zahraničnou účasťou (Macedónci, Slovinci, Chorváti, Lužickí Srbi). Prioritami najstaršieho európskeho beletristického periodika 2013 zostali popri beletristike veda, slovenské regióny, začleňovanie literatúry zahraničných Slovákov do domáceho (slovenského) literárneho kontextu a zvýšená pozornosť venovaná mladej literatúre a umeniu, koncepčne a editorsky prepojená s matičným vydavateľstvom. Osobitne oceňujeme, že SP zorganizovali publikovanie príspevkov osobností, ktoré sa zaslúžili o vznik nezávislej a demokratickej Slovenskej republiky 1. januára 1993. Časopis -magazín MS **Slovensko**, určení pre krajanov a Slovákov žujúcich v zahraničí, vychádzal vo svojej pravidelnej štvrťročnej periodicite.
MS chce participovať **na tvorbe učebníc a učebných textov niektorých predmetov spoločenských vied pre základné a stredné školy na základe poverenia ministra školstva SR**. V tejto súvislosti minister D. Čaplovič pracovne 22. júla 2013 navštívil MS v Martine, kde s jej vedením rokoval aj o ďalších aktuálnych otázkach, týkajúcich sa popri autorských, recenzentských i vydavateľských možnostiach ohľadom učebníc ,aj širších rámcov spolupráce v oblasti školstva a vedy. Za týmto účelom MS i ministerstvo pracuje na zložení viacerých expertných skupín.

Záverečná poznámka

Správa o činnosti MS za rok 2013 vznikla na základe materiálov, ktoré pripravili vedúci pracovníci a riaditelia pracovísk či predstavitelia ďalších imanentných súčastí MS. Významnou faktografickou pomôckou pri koncipovaní tohto dokumentu bola i Správa o činnosti MS za obdobie rokov 2010-2013, ktorá odznela na Valnom zhromaždení MS 18. októbra 2013 v Martine. Na obsahových, bibliografických, technických a realizačných prácach sa popri zostavovateľovi a redaktorovi tejto správy agilne podieľali I. Poláková a P. Chovan. Štrukturálne a metodicky táto predkladaná správa nadviazala na správy z predchádzajúcich rokov, pričom za rok 2013 je rozšírená o úvod, sumár hlavných podujatí, stručnú informáciu o práci vrcholových orgánov MS, jej výboru a prezídia, ako aj o analýzu plnenia úloh, ktoré zveril MS štát, a napokon o záverečnú poznámku.
Z hľadiska kontinuity po úvodných vstupoch nasleduje správa o činnosti Sekretariátu predsedu a správcu MS a DV MS. Ďalšia časť správy kopíruje Zákon o MS v tom zmysle, že sa ťažiskovo sústreďuje na jej ustanovizne, ktoré vykonávajú úlohy zverené MS štátom. Ide predovšetkým o Vedné ústredie, Slovenský literárny ústav, Slovenský historický ústav, Stredisko národnostných vzťahov a Krajanské múzeum MS. Tieto pracoviská vykonávajú rozmanité aktivity na poli slovenskej vedy, jej dokumentácie a prezentácie, preto sa nedá o nich referovať šablónovito a schematicky. Jej jednotlivé obsahy tvoria všetky aktivity, vo väčšine ústavov ponímané ako kolektívne výstupy, čiastočne až na Slovenský literárny ústav MS, ktorého činnosť je prezentovaná na individualistickom princípe. Za ústavnými správami v tomto duchu nasleduje bibliografia prác jednotlivých vedeckých a odborných pracovníkov. Analytická správa približuje aj všestrannú činnosť Archívu MS ako dokumentačno-archívneho a pamäťového pracoviska, vrátane priblíženia projektu digitalizácie jeho zbierok. Abecedne radený súpis vedeckých a záujmových odborov MS dáva nahliadnuť do ich činnosti, pričom medzi nimi zaujíma vedúce postavenie Historický odbor MS. Parametre deskriptívnosti charakterizujú správu o Členskom ústredí MS, hoci v tomto roku 2013 práve na pleciach tohto pracoviska ležala väčšina prác v súvislosti s Valným zhromaždením MS. Naopak dynamický ráz obsahuje správa o činnosti záujmového odboru Mladá Matica, ktorá sa okrem vlastnej pestrej činnosti podieľala na všetkých hlavných podujatiach MS. Osobitne cenné aktivity vyvíjalo aj Informačné ústredie MS, významná bola i matičná vydavateľská činnosť, napr. na ktorú sa získalo 68 000 eur z mimomatičných grantových prostriedkov. Štandardné správy približujú matičné periodiká Slovenské národné noviny, Slovenské

pohľady a Slovensko. Záver dokumentu tvoria správy o činnosti technicko-prevádzkových útvarov: Požičovne kostýmov a krojov, Finančno-ekonomického útvaru a Technicko-investičného útvaru MS, ktoré sa podieľali na zabezpečovaní chodu pracovísk i členského hnutia.
Rok 2013, v ktorom sme si pripomenuli 1 150. výročie príchodu slovanských apoštolov sv. Cyrila a Metoda na naše územie, ale najmä 150. výročie založenia MS, a zároveň to bol aj rok deviateho Valného zhromaždenia MS v novej ére, sa stal mimoriadne bohatým na matičnú činnosť a podujatia, ako to dokumentuje táto správa o činnosti MS. Veríme, že predkladanú správu pozitívne príjmu kompetentné matičné orgány: predseda, vedecký tajomník, Predsedníctvo a Výbor MS, ako aj štátne orgány (Ministerstvo kultúry SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, Štatistický úrad SR), matičné členstvo a širšia kultúrna verejnosť na Slovensku.

Zostavovateľ, spoluautor a redaktor: doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc.
Autori správ: doc. PaedDr. Pavol Parenička, CSc., Mgr. Andrej Mitaľ, Ing. Jozef Lukáč, Mgr. Marián Grupač, PhDr. Pavol Mačala, CSc., Mgr. Daniel Zemančík, Mgr. Viliam Komora, PaedDr. Vlasta Bellová, Viera Jochymková, PhDr. Peter Mulík, PhD., PhDr. Martin Fejko, JUDr. Marián Gešper, Mgr. Peter Cabadaj, Mgr. Stanislav Muntág, Ľubica Rišiaňová, Bystrík Šikula, Mgr. Dušan Mikolaj, Mgr. Daniel Borcovan, Ing. Katarína Pacnerová, Elena Dancziová
Konzultanti: Ing. Marián Tkáč, PhD., Mgr. Peter Cabadaj
Odborná spolupráca: Ing. Ivana Poláková, Ing. Peter Chovan

(B) Správa o hospodárení MS

Rozpočet Matice slovenskej na rok 2013 bol schválený na zasadnutí Výboru Matice slovenskej v Martine dňa 23. júna 2013.

PRÍJMOVÁ ČASŤ ROZPOČTU:

Prostriedky zo ŠR: Zmluva o poskytnutí finančných prostriedkov zo ŠR bola podpísaná 28. marca 2013, prvá dotácia (spolu 4/12-tiny) boli poskytnutá 5. apríla 2013. **Účelová dotácia zo ŠR bola rozpočtovaná vo výške 1 494 000 Eur a v tejto výške bola poskytnutá.** K 31.12.2013 bola účelová dotácia vyčerpaná v plnej výške. Čerpanie dotácie sa realizovalo v súlade s rozpisom projektov do jednotlivých nákladových položiek. Listom zo dňa 31. októbra 2013 sme požiadali o zmenu nákladových položiek piatich projektov. Zmeny v rozpise projektov nastali najmä z dôvodov úspornosti v čerpaní vybraných nákladov (najmä v spotrebe materiálu) a z dôvodu poskytnutia grantov na aktivity Roka 150. výročia založenia Matice slovenskej (podrobnejšie informácie o poskytnutých dotáciách sú uvedené v ďalšom texte). Na základe našej požiadavky bol dňa 27.11.2013 podpísaný dodatok č. 1 k zmluve. O zmeny MS žiadala na základe vyhodnotenia čerpania rozpočtu MS za 9 mesiacov, takže aj po zmenách (poväčšine sa prostriedky v bežných nákladoch presunuli na mzdové náklady) v rozpise projektov bolo ich čerpanie v súlade s rozpočtom MS. Pokiaľ by sme nežiadali o zmeny v rozpise, časť prostriedkov by sme mohli dočerpať v novom roku (okrem miezd) ale časť prostriedkov by sme museli vrátiť. Vyúčtovanie dotácie bolo v súlade so zmluvou zaslané na MK SR dňa 10. marca 2014.

Účelová dotácia bola rozpísaná (s odkazom na ustanovenia zákona o MS a charakteristikou konkrétnych aktivít útvarov a ústavov) do týchto projektov:

- *Vydavateľské aktivity* – projekt zahŕňal edičné aktivity MS – vydávanie pôvodnej slovenskej literárnej tvorby, náklady spojené s vydaním periodík Slovenské národné noviny, Slovenské pohľady, Slovensko (v súlade s úlohami, ktoré boli MS zverené štátom),
- *Finančné vzťahy a technická prevádzka* – projekt financoval časť nákladov Finančno-ekonomického útvaru MS a Technicko-investičného útvaru MS, ktoré zabezpečujú prevádzku jednotlivých pracovísk a napomáhajú tak plneniu úloh MS,
- *Vedecký výskum Matice slovenskej* – projekt zahŕňal náklady spojené s činnosťou Slovenského literárneho ústavu MS a Slovenského historického ústavu MS, vedeckých pracovísk pre základný slovakistický výskum, a Krajanského múzea MS. Náklady boli viazané na realizáciu podujatí Slovesná jar, vydanie Historického zborníka 1 a 2/2013, finále celoštátnej literárnej súťaže Matičná esej, prehliadka Veniec víťazov, 150. výročie úmrtia Sama Chalupku, 85. výročie úmrtia Martina Kukučína, 200. výročie úmrtia A. Bernoláka, 150. výročie narodenia a 95. výročie úmrtia spisovateľa, redaktora Izidora Žiaka-Somolického...
- *Požičovňa kostýmov a krojov Matice slovenskej* – zachovávanie, prezentácia a podpora tradičnej ľudovej kultúry, zachovávanie tradícií a zvykov, vzdelávanie ochotníckych divadelných súborov, matičných folklórnych súborov,
- *Informačné ústredie Matice slovenskej* ako organizačné a koordinačné, výkonné a metodické ústredie pre mediálnu, informačnú, vzdelávaciu a propagačnú činnosť MS. Projekt zahŕňal náklady spojené so zabezpečením dokumentácie matičných aktivít, vedením internetovej stránky a jej aktualizáciou, s prípravou propagačných materiálov a propagáciou formou interaktívnych súťaží a denným monitoringom.
- *Archív Matice slovenskej* ako špecializovaný verejný archív v súlade so zákonom o MS vykonáva všetky druhy odborných archívnych činností ako je zhromažďovanie – akvizícia a preberanie, evidencia, spracovávanie, ochrana a sprístupňovanie archívnych dokumentov, predarchívna starostlivosť,

- *Miestna, regionálna a národnostná kultúra Matice slovenskej* – v súlade so zákonom o MS plnia oblastné strediská v koordinácii s ČU MS a v úzkej spolupráci so Strediskom národnostných vzťahov MS úlohy zverené MS štátom. Tento projekt financoval časť prevádzkových nákladov na podporu projektov, podujatí a ďalších aktivít oblastných stredísk MS, Členského ústredia MS a Strediska národnostných vzťahov MS.
- *Aktivity Roka 150. výročia založenia Matice slovenskej a 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda* – projekt podporil náklady spojené s realizáciou celomatičných podujatí Roka 150. výročia založenia Matice slovenskej..., t.j. podujatia Martinské národné slávnosti, pódium talentov, Scénická žatva, realizácia Medzinárodnej vedeckej konferencie Matica slovenská v národných dejinách, Svetové stretnutie Slovákov v Košiciach, výstava Dejiny Matice slovenskej a realizácia stálej expozície k 100. výročiu narodenia G. Zvonického.

Z Ministerstva kultúry SR MS získala účelové dotácie spolu vo výške 62 720 Eur (25 projektov). Z toho *dotácie na edičné projekty* (spolu 14 – projekty sú uvedené v správe o činnosti) tvorili 32000 Eur, dve dotácie boli určené *na podporu periodík* (Kultúra slova 4800 Eur, Slovenské pohľady 6000 Eur), výstavný *projekt Informačného ústredia* Ateliér mladých výtvarníkov – dotácia 500 Eur a projekt Spoznávame sv. Cyrila a Metoda – 500 €, podporené boli aj podujatia a aktivity MS – konferencia k 200. výročiu narodenia S. Tomášika v Chyžnom – 800 Eur, Národné matičné slávnosti – 5000 Eur, Svetové stretnutie Slovákov – tri projekty spolu 11920 €, dva projekty Domov a OP MS z programu vyhláseného pri príležitosti 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda (DMS LM – Stretnutie matičiarov Liptova a Oravy pri Cyrilo-Metodskom dvojkríži... a OP Holíč – Mesto Holíč v tvorbe detí), ktoré boli podané pod hlavičkou ústredia a boli zúčtované v účtovníctve MS – spolu 1200 Eur.

Ďalšie dotácie zo ŠR boli poskytnuté na edičné projekty **aj z Ministerstva školstva SR** (Orol Tatranský – príloha SNN – 2000 Eur) a **Úradu vlády SR** 4000 Eur (vydanie publikácie D. Machalu Slovenská vlastiveda, Trenčianska župa).

V termíne do 31.12.2013 sme vyčerpali takmer všetky dotácie v plnej výške (malá čiastku z jednej nevyčerpanej dotácie 36,37 Eur sme vrátili do ŠR), dve dotácie s použitím do konca marca 2014 boli vyčerpané a vyúčtované v súlade so zmluvami – dotácia z Úradu vlády SR a dotácia MK SR na vydanie publikácie Ľ. Kralčáka Pôvod hlaholiky... – spolu 5000 Eur.

Finančné prostriedky zo ŠR spolu:

	Rozpočet	**Skutočnosť**
Účelová dotácia	**1 494 000.-**	**1 494 000.-**
Dotácie		**68 720.- (neplánované)**

<u>Neštátne prostriedky.</u>

Dividendy **459 320.-** **259 319,55** **rozpočet nenaplnený o 200 000,45 €**

(v rozpočte boli plánované dividendy Neografie,a .s. 453 320 € a dividendy V MS, s.r.o. 6000 €, dividendy z Neografie, a.s. boli poskytnuté vo výške 253 319,55 Eur, valné zhromaždenie VMS, s.r.o. rozhodnutím jediného vlastníka rozhodlo o výške dividend 6 000 €).

Vlastné príjmy **185 480.-** **175 771,95 €** **rozpočet nenaplnený o 9729,80 €**

(pri plánovaní vlastných príjmov sme rozpočtovali 69 000 € príjmy z periodík a neperiodík, 32 500 € príjmy za služby – požičovné, tábor, dobrovoľné vstupné slávnosti a príjmy z rekreačného zariadenia, splátka pôžičky DMS Komárno 6000 €, 11 000 € príjem z predaja nehnuteľného majetku (pozemok v katastrálnom území Martin, odpredaj schválený na zasadnutí Výboru MS 27.10.2012), 332 € príspevok Neografie, a.s. na Ceny Slovenských pohľadov v zmysle štatútu cien, 46 503 € nájomné, 100 € bankové úroky a iné..

Rozpočet tejto kapitoly sa nenaplnil. Plánovaný odpredaj pozemku spoločnosti Transmisie sa neuskutočnil, pretože na základe rozhodnutia katastrálneho úradu bolo konanie vo veci návrhu na vklad do katastra (kúpna zmluva bola podpísaná a zverejnená v Centrálnom registri zmlúv) pozastavené. Výpadok príjmov vo výške 11 000 Eur, rovnako sa nepodarilo splatiť avizovanú časť pôžičky DMS Ko-

márno, realizovaná splátka 500 Eur. Dom MS bol aj v priebehu roka vyzvaný na splnenie si povinnosti, ktorú deklaroval riaditeľ domu pri zostavovaní rozpočtu – nenaplnenie rozpočtu o 5500 Eur. Na druhej strane sa prekročil plánovaný objem ostatných vlastných príjmov.
Skutočnosť:
75 514,14 Eur - príjem z predaja periodík a neperiodík, z toho publikácie 35 307,17 Eur, predplatné SNN 30 964,63 Eur, SP 5881,41 Eur, Slovensko 1522,23 Eur, Kultúra slova 1838,70 Eur,
38 302,37 Eur - služby, z toho požičovňa kostýmov a krojov 20 533 Eur, príjem za rekreačného zariadenie 2342,90 Eur, príjem z vydania SQL lístkov (pohľadnica rádioamatérov) 100 Eur, tábor 14520,00 Eur, nájom stánkov na matičných slávnostiach 30 Eur, príjem za xerokópie Archív MS 132,00 Eur, poplatky za ubytovanie účastníkov Svetového stretnutia Slovákov 149,30 Eur, príjem z predaja propagačného materiálu 495,17 Eur
50 331,51 Eur – nájomné
11 623,93 Eur – iné, napr. 332 Eur príspevok Neografie, a.s. na udelenie Cien Slovenských pohľadov v zmysle štatútu, príjem z dedičského konania 1659,70 Eur, príjem z poistnej udalosti 88,76 Eur, predisponovanie finančných prostriedkov z devízového účtu a Fondu M. Kokošovej na prevádzku 8900 Eur, bankové úroky 29,69 Eur, príjem z osobných vkladov riaditeľov domov MS 92,03 Eur, príjem za zakúpenie dochádzkových kariet v prípade straty 21,75 Eur, splátka pôžičky DMS Komárno 500 Eur.

Účelové dotácie FO a PO 16 000.- 31 124,68 rozpočet naplnený
(sú to príspevky od právnických a fyzických osôb, dary a dotácie na konkrétne projekty, z uvedenej čiastky získali domy MS dotácie vo výške 1100,00 Eur - dotácia DMS RS z BBSK 800 Eur, dotácia DMS Levice na činnosť domu z NSK 300 Eur, DMS R. Sobota – dary 150 Eur, OP MS Holíč –dar. p. Mihál 44,68 Eur, ďalej dotácie Mesta Martin 1300 Eur na Slovesnú jar, 200 Eur dotácia mesta Vysoké Tatry na medzinárodný tábor, 10 000 Eur príspevok Neografie, a.s. na vyhotovenie pamätníka v Zalaváre a 15 000 Eur na aktivity roka 2014 a 3330 Eur sú príspevky na rôzne knižné vydania)

Asignácia 2% podielu z dane 10 200,- 10 206.- rozpočet naplnený
(podiel z dane z príjmov Neografia, a.s. 8167,57 Eur, VMS, s.r.o. 214,33 Eur a MS 1441,61 Eur, z domov MS, ktoré podávajú daňové priznanie, spolu 10 domov, 2% daroval len Dom MS Levice 14,56 Eur a Dom MS D. Streda 23,13 Eur. Z pracovníkov a matičiarov darovali finančné prostriedky pp. Rišiaňová, Odlerová, Rišiaň, Gočal, Cabadaj, Parenička, Z. Belláková, Mačala, Lipničan, Lipničanová, Pacnerová, Nemšáková, Sedlák, Badín, Karpáty, Zacher, Gábrišová, Farkašová, Ostrihoňová, Hlaváč, Miháliková, Eštok, Husár, Husárová, Račko, Cútt, Cerovský, Procházka, Hanuska, Valigurčinová, Kuľha, Suchá, Kušnierová, Tabaček, Jandačková, Jandačka, Bilkovičová. Finančné prostriedky boli použité na úhradu časti nákladov Národných matičných slávností 1925,00 Eur a Svetového stretnutia Slovákov 4360,00 Eur a dofinancovanie edičných projektov so zameraním na uchovávanie kultúrneho dedičstva spolu 3921,00 Eur.)

Mimoriadne príjmy 14 861,62
(použitie zdrojov fondu Koruna Matici 13 471,32 Eur – vyhotovenie búst v záhrade II. budovy Matice slovenskej počas Národných matičných slávností, zakúpenie knižných publikácií 825 Eur a príspevky pre okresné a oblastné rady MS 565,30 Eur)

Príjem z realizácie projektu z eurofondov **3568,07**
(refundácia nákladov spojených s realizáciou projektu Digitálny archív Matice slovenskej – skutočne uhradené platby zo žiadosti o platbu č. 1 a 3)

Iné 83 000.-

(zábezpeka ponuky v rámci verejného obstarávania zákazky Materiálové, technické a procesné zabezpečenie realizácie projektu Digitálny archív Matice slovenskej, sú to cudzie zdroje, ktorú budú úspešnému uchádzačovi vrátené po ukončení administratívnej kontroly verejného obstarávania zákazky, preto ich v sumarizácii príjmov v ďalšom texte zohľadňujeme, sú súčasťou zostatku finančných prostriedkov k 31.12.2013)

	Rozpočet	Skutočnosť
SPOLU neštátne prostriedky	**671 000.-**	**577 851,87 (z toho 83000 Eur sú cudzie zdroje)**
SPOLU bez cudzích zdrojov	**671 000.-**	**494 851,87**
Príjmová časť rozpočtu spolu	**2 165 000.-**	**2 057 571,87 (bez cudzích zdrojov)**
Použitie zdrojov predch. roka	**254 100.-**	**634 806,09**

Pozn. rozpočet na rok 2013 bol schválený s možnosťou čerpať zdroje predchádzajúceho roka vo výške 254 100 Eur.
Rozpočet v príjmov časti nebol naplnený o 107 428,13 Eur.

Podľa schváleného rozpočtu bolo možné použiť zdroje z predchádzajúcich rokov vo výške 254 100 Eur. Podľa cash flow (rozdiel medzi počiatočným stavom a končeným zostatkom) sa použili zdroje vo výške 634 806,09 Eur, t.j. o 380 706,09 Eur viac. Z týchto prostriedkov bude na základe daňového priznania vrátený preplatok dane 110 606 Eur (tento preplatok je zakomponovaný aj v návrhu rozpočtu na rok 2014).

Cash flow:

Stav finančných prostriedkov na BÚ v hotovosti k 1.1.2013	**653 690,20 Eur**
Stav finančných prostriedkov na BÚ v hotovosti k 31.12.2013	**101 884,11 Eur**
- **z toho vlastné zdroje k 31.12.2013**	**18 884,11 Eur**

Výdavková časť rozpočtu

Výdavky (náklady skutočne podložené platbou) v roku 2013 dosiahli výšku spolu 2 692 377,96 Eur. Výdavková časť rozpočtu bola plánovaná vo výške 2 419 100 Eur. Výdavky prekročili plánovanú úroveň o 273 277,96 Eur.

Nenaplnením príjmov o 107 428,13 Eur a prekročením výdavkov o 273 277,96 Eur vzniklo prečerpanie možných použiteľných zdrojov (379 906,Eur).

Zhodnotenie čerpania v jednotlivých rozpočtových kapitolách

Sekretariát predsedu a správcu MS, Vedné ústredie MS, Výbor MS, Predsedníctvo MS – V cestovnom tvorí 2559,04 Eur zasadnutie Výboru MS, ďalej cestovné troch krajských programových konferencií (občerstvenie hradili Domy MS) – konferencia v Michalovciach 564,88 Eur, konferencia v Nitre 352,54 Eur, konferencia v Žiline 395,14 Eur, v službách je zahrnutá platba za vyhotovenie medailí 2208 Eur, tlač pamätných listov, novoročeniek, náklady spojené so seminárom v Spišskej kapitule, služby a poštovné realizované prostredníctvom stáleho preddavku. Ďalšie náklady na médiá, telekomunikačné poplatky, prenájom parkovacieho boxu, nákup PHM sú premietnuté v kapitole Technicko-investičného útvaru MS (ďalej len TIU MS).

Dozorný výbor MS – v časti spotreba materiálu bola plánovaná spotreba PHM 1750 Eur (zapracované v rozpočte TIU MS) a spotrebný materiál 168 Eur, čerpanie 1295 Eur PHM (v TIU MS), spotrebný materiál 267 Eur, v položke drobný hmotný majetok je premietnuté zakúpenie kancelárskeho vybavenia DV MS v Bratislave, celkovo táto položka je z objektívnych dôvodov prekročená, ostatné položky sú viac-menej dodržané, cestovné (zasadnutia výboru) bolo dodržané, nerealizovala sa údržba tlačiarne, služby neprekročili plánovanú úroveň. V mzdových nákladoch sú zahrnuté aj náklady spojené s ukončení pracovného pomeru predchádzajúceho predsedu DV MS.

Slovenský literárny ústav MS – čerpanie tejto kapitoly zahŕňa náklady spojené s aktivitami ústavu Slovesná jar (cestovné, AH, služby), prehliadka víťazov recitačných súťaží Veniec víťazov (cestovné a služby), vyhodnotenie súťaže Matičná esej (cestovné, služby, ceny víťazom jednotlivých kategórií –

položka 563 Príspevky fyzic. osobám – podľa plánu), seminár pri príležitosti 200. výročia narodenia S. Tomášika v Chyžnom. Prekročenie položky cestovné a ostatné služby je pokryté získaním dodatočných zdrojov – Mesto Martin 1300 €, ďalej MK SR 800 Eur – seminár S. Tomášik. Z účelovej dotácie MK SR sme do štátneho rozpočtu vrátili nedočerpanú časť dotácie vo výške 36,37 Eur. Po zohľadnení týchto mimoriadnych zdrojov je čerpanie v súlade s rozpočtom..

Slovenský historický ústav MS. Rozpočet ústavu zahŕňal vydanie dvoch dielov Historického zborníka 2012 (AH 2134 Eur, tlač 1800 Eur), v priebehu roka SHU zostavila a vydal HZb 1-2/2013 (AH 2190 Eur, tlač 1718 Eur), spolu bol rozpočet na vydanie zborníka dodržaný, v položke ostatné služby (259,23 Eur) sú uvedené poplatky za xerokópie vyhotovené pre potreby štúdia. Rozpočet položky spotreba materiálu bol dodržaný, časť platieb v položke cestovné bolo hradené z grantu (151,60 Eur). Mzdové náklady sú mierne prekročené.

Stredisko národnostných vzťahov MS - návrhu rozpočtu ústavu bolo premietnuté iba najnevyhnutnejšie pokrytie bežných nákladov, v súlade s tým sa realizovalo aj jeho čerpanie. V položke spotreba materiálu je zahrnuté plánované zakúpenie notebooku a monitora. V cestovnom a službách sú premietnuté náklady na realizáciu konferencie Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území Slovenskej republiky a ich vzťah k menšinám vo Fiľakove (218,78 Eur cestovné, 207,90 Eur služby).

Krajanské múzeum MS – v spotrebnom materiáli je premietnuté zakúpenie archívnických potrieb pre potreby spracovávania fondov KM MS, položka služby predstavuje viazanie zahraničných časopisov z fondových zbierok. Náklady na realizáciu Kongresu slovanských Matíc sú zahrnuté do nákladov Národných matičných slávností (v kapitole Aktivity Roka...) Celkovo bol rozpočet ústavu dodržaný. Fond J. Doľanovej sa v r. 2013 nečerpal, zostatok finančných prostriedkov je tak ako v minulom roku 33 961,86 Eur. Správa o čerpaní bola zaslaná zo strany MS 29. marca 2014.

Archív MS – rozpočet zahŕňal bežné náklady spojené so spracovaním fondov MS, ďalej náklady spojené s reštaurovaním fondov, čiastočne s digitalizáciou fondov, vyhotovenie fotografií. Položka spotreba materiálu je mierne prečerpaná, zahŕňa predplatné periodík do knižnice Slovenská archivistika, Knižná revue (spolu 58,90 Eur), zakúpenie knižných titulov do príručky 110,67 Eur, zakúpenie monitora a zakúpenie tlačiarne do formátu A3 so skenerom (spolu 718 Eur, pôvodne plánované v tejto položke zakúpenie PC, ten sa podarilo zreparovať). Položka cestovné je dodržaná s malou úsporou. V službách je zahrnuté formátovanie obalov so špeciálnym Ph pre potreby ukladania dokumentov. Celkovo bol rozpočet tejto kapitoly dodržaný.

Realizácia projektu Digitálny archív Matice slovenskej
Význam projektu
Matica slovenská ako jedna z pamiatkových a fondových inštitúcií *má veľký potenciál významnou mierou prispieť k zachovaniu kultúrneho dedičstva Slovenska, keď vo svojom unikátnom fonde uchováva dokumenty od svojho vzniku roku 1863.* Mnohé z jej historických archívnych, knižničných, múzejných a galerijných objektov tvoria významnú súčasť národného kultúrneho dedičstva s vedomostným potenciálom k životu, histórii a kultúre Slovákov žijúcich nielen doma, ale aj vo svete, zachovaným vďaka aktivitám a pôsobnosti MS.

Na základe výzvy Ministerstva kultúry SR (Úradu vlády SR) pre realizáciu dopytovo-orientovaných projektov na digitalizáciu s prispením finančných prostriedkov z fondov Európskej únie sa MS rozhodla *v prvej polovici roka 2012* prihlásiť do výberového konania s projektom *Digitálny archív Matice slovenskej*. Projekt vypracovala externá firma Archivárium – združenie na zachovanie a ochranu historického a kultúrneho dedičstva za výdatnej spolupráce pracovníkov Archívu MS a Krajanského múzea MS, pretože predmetom digitalizácie sa mali stať dokumenty a zbierky týchto pracovísk. Archív MS pripravil predovšetkým archívne textové a obrazové dokumenty, ale aj knižničné, múzejné a galerijné, a to spisy, rukopisy, účtovné knihy, plány, projekty, fotografie, obrazy, náčrtky, vecné pamiatky a Krajanské múzeum MS hlavne fotografie, mikrofilmy, noviny, časopisy, audio a video do-

kumenty na LP platniach a VHS kazetách. Finančno-ekonomický útvar MS spracoval finančnú analýzu a rozpočet mzdových nákladov.

V prípade archívnych súborov, ktoré odborne spravuje Archív MS – špecializovaný verejný archív, sa v priebehu prípravy a realizácie projektu musí bez výnimky postupovať v medziach zákona NR SR č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a vyhlášky MV SR č. 628/2002 Z. z. k tomuto zákonu v znení neskorších noviel a doplnkov. *Najvýznamnejším z benefitov je vytvorenie digitálnych konzervačných kópií archívnych dokumentov, ktoré sú veľmi významným prvkom preventívnej ochrany, a zároveň v budúcnosti bude možné obmedziť na minimum fyzickú manipuláciu s dokumentmi, a tým prispieť k zachovaniu ich fyzického stavu a znižovaniu nákladov spojených s konzervovaním a reštaurovaním archívnych dokumentov.* Z pohľadu ochrany archívnych dokumentov bude v rámci projektu realizovaných na jeho náklady aj viacero ďalších významných zlepšení dnešného stavu. Dôležitými prvkami v oblasti ochrany archívnych súborov je vytvorenie nových depotných priestorov archívu, ktoré sú z hľadiska ochrany vhodnejšie na uloženie archívnych dokumentov, zakúpenie nových archívnych obalov (archívne škatule, dosky, obaly), ktoré sú pH neutrálne, základné konzervátorské zásahy (vyrovnanie, odspinkovanie, usporiadanie, kontrola) a vhodnejšie uloženie archívnych dokumentov. Významný je aj progres v oblasti prístupu k archívnym dokumentom, kde ide o demokratizáciu prístupu. Okrem možnosti štúdia digitálnych foriem, ide aj o možnosť databázového vyhľadávania napojeného na metadáta, ktoré doteraz nebolo možné. Z hľadiska evidencie je významná vykonaná fyzická revízia časti archívnych súborov Archívu MS.

Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na tento projekt bola podpísaná medzi MS a Ministerstvom kultúry SR ako sprostredkovateľským orgánom Úradu vlády SR koncom januára 2013. *Projekt umožní Matici slovenskej stať sa multifunkčným kultúrnym a informačným centrom, ktoré bude poskytovať informácie z vybudovaného a spracovaného vedomostného systému, umožní zvýšiť a zlepšiť spoluprácu s ostatnými pamiatkovými inštitúciami, Ministerstvom kultúry SR, ako aj ostatnými inštitúciami v oblasti prezentačnej činnosti, zároveň umožní MS zapojiť sa do projektov v oblasti vedy, výskumu a vzdelávania.* Projekt súčasne umožní zlepšiť stav technickej, technologickej, personálnej a organizačnej úrovne MS, čím sa zvýši kvalita získavania, spracovania, uchovávania a sprostredkovávania obsahu fondov a zbierok MS. *Projekt je financovaný z fondov Európskej únie* v rámci Operačného programu Informatizácia spoločnosti, Prioritná os 2. Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry, Opatrenie 2.1. Digitalizácia obsahu pamäťových a fondových inštitúcií, jeho archivovanie, sprístupňovanie a zlepšenie systémov jeho získavania, spracovania a ochrany. *Celkové oprávnené výdavky predstavujú sumu 4 065 319,86 EUR,* hodnota príspevku z Európskeho fondu regionálneho rozvoja je 3 862 053,87 EUR a zvyšok vo výške 5 % zabezpečuje MS z vlastných zdrojov.

Súčasný stav a zabezpečenie projektu po stránke organizačnej, technickej, personálnej a finančnej

Realizácia projektu sa začala v decembri 2012 a samotný proces digitalizácie bude ukončený v marci 2015 prostredníctvom štyroch hlavných a dvoch podporných aktivít:
Hlavná aktivita 1 – Príprava objektov, pracovísk a personálu na digitalizáciu;
Hlavná aktivita 2 – Digitalizácia a postprocessing;
Hlavná aktivita 3 – Archivácia a publikovanie;
Hlavná aktivita 4 –Vytvorenie digitalizačného centra.
Podporné aktivity predstavujú – riadenie projektu, informovanosť a publicita.

Hlavná aktivita 1 – Príprava objektov, pracovísk a personálu na digitalizáciu
Táto *aktivita sa začala realizovať v novembri 2012*, v predstihu pred uzatvorením zmluvy medzi MS a Úradom vlády SR, ktorá bola oficiálne podpísaná po úpravách a doplnkoch až *koncom januára 2013.*
Príprava objektov a personálu:

Po zverejnení *výberového konania na externých pracovníkov* do projektu, a to na pozície koordinátor správcov depotov, správca depotov, koordinátor operátorov prípravy objektov, operátor prípravy objektov, operátor popisu metadát, administrátor systémov pracovného úložiska a IT pracovník sa prihlásilo 250 záujemcov, ktorí dostali písomnú odpoveď ešte *v decembri 2012* o plánovaných výberových konaniach. V nasledujúcich mesiacoch na výberové konania boli záujemcovia priebežne pozývaní telefonicky. Spolu bolo zrealizovaných 15 čiastkových výberových konaní v dvoch kolách, v ktorých bolo vybratých spolu 24 pracovníkov. Členmi výberovej komisie boli riaditeľka Finančno-ekonomického útvaru MS, riaditeľka Archívu MS a riaditeľ Personálneho útvaru MS. V súlade s časovým harmonogramom po predložení a schválení rozsiahleho zmenového konania, ktorým sa odstránili aj chyby projektu, dňa 19. augusta 2013 nastúpilo 11 pracovníkov na pozície operátor prípravy objektov, koordinátor operátorov prípravy objektov a správca depotov s úlohou posúdiť stav a vhodnosť objektov na digitalizáciu a spracovanie týchto objektov v rámci revízie archívnych fondov a zbierok. K 20. januáru 2014 tieto pracovníčky posúdili *322 736 archívnych textových dokumentov, t. j. 747 608 strán* z plánovaného rozsahu digitalizovaných textových objektov.

Následne k 14. októbru 2013 nastúpilo ďalších 12 pracovníkov na pozíciu operátor popisu metadát, ktorých úlohou bolo odborne popísať niektoré archívne dokumenty a urobiť revíziu dokumentov. K 20. januáru 2014 títo pracovníci vyhotovili popisné metadáta k *30 284 textovým dokumentom a revíziu spolu s popisom metadát urobili k 21 876 textových dokumentov, t. j. k 40 825 stranám*, čo spolu s posúdeným počtom dokumentov interných pracovníkov Archívu MS a dokumentmi operátorov prípravy objektov činí 91,21 % z plánovaného rozsahu digitalizovaných textových archívnych dokumentov a vyše 100 % (103,3) strán. V týchto dňoch sa uzatvára nástup ďalšej skupiny *externých pracovníkov*, ktorí budú pracovať na pozíciách operátorov popisu metadát (9), koordinátor správcov depotov (1) a správca depotov (1) v počte 11 pracovníkov.

Postupne v súčinnosti s ukončením nadlimitnej zákazky v procese verejného obstarávania, výberom externej firmy a začatím jej digitalizačných prác, budú do digitalizačného procesu nastupovať ďalší pracovníci, a to hlavne *15 interní matiční pracovníci,* hoci pôvodne ich malo nastúpiť spolu 30. Počas príprav projektu v roku 2012 boli totiž oslovení všetci pracovníci martinských pracovísk vzhľadom na možnosť pracovať na projekte na základe dohody uzatvorenej v zmysle zákonníka práce (všetky parametre sú nastavené v projekte), ale po overení záujmu *v máji 2013* z projektu viacerí odstúpili.

Ďalší *interní a externí pracovníci nastúpia priebežne v roku 2014* – v súvislosti so zriadením digitalizačného centra, zabezpečovaním archivácie a publikovania – spolu 7 pracovníkov. Je potrebné uviesť, že počty pracovníkov sa nám podarilo zvýšiť na základe už spomínaného zmenového konania projektu v záujme zrealizovania projektu súlade s časovým harmonogramom, i napriek neskoršiemu časovému termínu uzavretia zmluvy medzi MS a MK SR (Úradom vlády SR).

Príprava pracovísk:

Pred plánovaným termínom nástupu pracovníkov do projektu na digitalizáciu bolo potrebné *pripraviť priestory a ich materiálové a interiérové vybavenie*, podobne pripraviť archívne vybavenie a materiál na zabezpečovanie prípravných prác. Za týmto účelom boli *v apríli až júni 2013* zrealizované viaceré zákazky s nízkou hodnotou. Tieto boli v plnom rozsahu odsúhlasené riadiacim orgánom - Úradom vlády SR. V rámci týchto zákaziek boli pre potreby projektu zakúpené stoly, stoličky, prepravné vozíky, regály, rebríky a ochranný archívny obalový materiál – papierové obaly, dosky a archívne škatule, ochranné pomôcky – rúška, rukavice, huby, gumy, štetce, kancelársky papier a iné.

Výpočtová technika, zbierkový evidenčný systém, informačný systém, skladovací archívny systém, monitorovací systém a komunikačná infraštruktúra budú obstarané nadlimitnou zákazkou.

Priestory na realizáciu procesov digitalizácie boli schválené podľa projektu v II. budove Matice slovenskej a v Krajanskom múzeu MS. V súčasnosti sú pripravené pre všetky potrebné pracoviská, a to:

1. Pracovisko depot (v Archíve MS a Krajanskom múzeu MS)

2. *Pracovisko prípravy objektov* (v Archíve MS)
3. *Digitalizačné pracovisko, z toho jedno pracovisko pre outsourcovanú službu digitalizácie* (v pracovniach bývalého Vydavateľstva MS a v suteréne v bývalej jedálni MS)
4. *Pracovisko postprocessingu a OCR, z toho jedno pracovisko pre outsourcovanú službu postprocessingu a OCR* (v pracovniach a v suterénnom sklade bývalého Vydavateľstva MS, s. r. o.)
5. *Pracovisko popisu metadát* (bývalé priestory Vydavateľstva MS, s. r. o.)
6. *Pracovisko dátového úložiska a centrálnej informačnej infraštruktúry a prezentačnej vrstvy* (pracovňa IT pracovníka a suterén bývalej jedálne)

Nový priestor pre depot s plánovaným novým úložným systémom v suterénnych priestoroch spĺňa technické parametre na uloženie dokumentov podľa platnej legislatívy, t. j. zákona NR SR č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a vyhlášky MV SR č. 628/2002 Z. z. k tomuto zákonu vrátane noviel a doplnkov.

V súčasnosti sa pracuje na *troch interných pracoviskách v II. budove MS*, a to na pracovisku depotu, pracovisku prípravy objektov a pracovisku popisu metadát. Ostatné tri pracoviská, a to digitalizačné pracovisko, pracovisko postprocessingu a OCR a pracovisko dátového úložiska, centrálnej informačnej infraštruktúry a prezentačnej vrstvy začnú pracovať až po ukončení verejného obstarávania na dodávateľskú firmu, ktorá má zabezpečiť hlavné digitalizačné činnosti projektu.

Hlavná aktivita 2 – Digitalizácia a postprocessing

Cieľom tejto aktivity je zdigitalizovať spolu 419 434 archívnych a knižničných dokumentov a múzejných a galerijných predmetov. Realizáciou digitalizácie a postprocessingu bude získaných spolu 1 027 230 digitálnych objektov. Táto aktivita bude realizovaná na pracovisku digitalizácie, na outsourcovanom pracovisku postprocessingu a OCR a na internom pracovisku popisu metadát. V súčasnosti sa aktivita popisu metadát realizuje s 10 pracovníkmi, lebo s dvoma pracovníkmi bol k 31. 12. 2013 ukončený pracovný pomer. Operátori popisu metadát do 31. 12. 2013 zrealizovali popis a kontrolu archívnych dokumentov na digitalizáciu v rozsahu 30 284 textových dokumentov, čo tvorí 50,98 % plánovaných dokumentov z fondového oddelenia MS II, 1919 – 1948.

Vzhľadom k tomu, že verejné obstarávanie nadlimitnej zákazky na dodávku služieb a realizácie tohto projektu má byť ukončené v tomto mesiaci, predpokladáme, že proces inštalácie IKT a ostaných úloh sa začne realizovať vo februári, kedy začne aj skúšobná prevádzka digitalizácie. Výkon tejto hlavnej aktivity bude posilnený v in-housovom systéme, t. j. po zriadení digitalizačného centra MS.

Digitalizácia:

Predstavuje konverziu objektov z analógovej formy na digitálnu formou manuálnej alebo automatizovanej digitalizácie. Forma procesu digitalizácie sa bude líšiť podľa typu a digitalizačnej série skenovaných objektov.

V rámci digitalizácie budú prebiehať procesy, a to:
Digitalizácia textových objektov prostredníctvom zariadení:
skener na hromadné skenovanie dokumentov,
manuálny skener na skenovanie kníh, viazaných dokumentov, novín, časopisov, zborníkov a fotografií,
skener na digitalizáciu diapozitívov,
skener na digitalizáciu mikrofilmov
Digitalizácia 2D objektov prostredníctvom zariadení:
skener na skenovanie 2D objektov menších ako A3,
technológia na skenovanie 2D objektov formátu 1 x 1 m
Digitalizácia 3D malých objektov prostredníctvom zariadení:

technológia na digitalizáciu 3D objektov (objektová reverzná panoráma)
Digitalizácia video objektov
Video objekty, v počte 69 ks VHS, budú digitalizované outsourcovanou službou priamo u dodávateľa služieb, vybraného na základe zákona o VO.
Digitalizácia audio objektov
Audio objekty (LP platne), v počte 24 ks, budú digitalizované outsourcovanou službou priamo u dodávateľa služieb, vybraného na základe zákona o VO.

Postrocessing, OCR a popis metadát:

Výsledkom digitalizácie kultúrnych objektov bude digitálny objekt v nespracovanom surovom formáte TIFF, ktorý bude nutné v procese postprocessingu upraviť a pripraviť na ďalšie spracovanie s cieľom fulltextového vyhľadávania v textových objektoch (OCR) alebo finálne do publikačnej a prezentačnej podoby. *Súčasťou postprocessingových činností bude aj OCR textových objektov, ako aj popis metadát.* Na pracovisku popisu metadát sa pripravujú dokumenty na digitalizáciu tak, aby mohli byť operatívne dopísané metadáta k digitalizovaným objektom na fulltextové vyhľadávanie podľa *Metodického pokynu odboru archívov sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra SR o postupe štátnych archívov pri digitalizácii archívnych dokumentov a tvorby povinných metadát z 20. 10. 2011*.

Digitálny objekt musí obsahovať okrem jednoznačného identifikátora aj príslušné obsahové, administratívne a technické metadáta. Technické metadáta sú priraďované k jednotlivým digitálnym objektom počas procesu digitalizácie a postprocessingu. *Obsahové a administratívne metadáta je potrebné doplniť ku každému digitálnemu objektu manuálne prostredníctvom operátorov popisu metadát v systéme na evidenciu a katalogizáciu objektov. Metadáta budú v rámci trvania projektu popísané k 90 % digitálnych objektov,*

t. j. k 924 507 digitálnym objektom z dôvodu potreby zabezpečenia tvorby komplexnej elektronickej databázy digitálneho obsahu, ktorý budú využívať na vedecké, bádateľské a študijné účely rôzne cieľové skupiny.

Práve tvorba metadát je v porovnaní s ostatnými dopytovo-orientovanými projektmi tou pridanou hodnotou, ktorá robí náš projekt výnimočným a jedinečným (iné projekty majú určené merateľné predovšetkým počet zdigitalizovaných a uverejnených objektov).

Hlavná aktivita 3 - Archivácia a publikovanie

Archivácia digitálnych objektov zahŕňa široký rámec aktivít určených na zabezpečenie použiteľnosti digitálneho obsahu a jeho ochranu pred zlyhaním médií, fyzickou stratou a zastaranosťou. Hlavným cieľom tohto procesu bude vytvoriť rozsiahlu informačnú databázu digitálnych dát, ktorá bude poskytovať jednotlivým cieľovým skupinám lokálne v MS ale aj externe, rýchlo a komfortne požadované informácie.

Úlohou bude zabezpečiť sprístupnenie digitalizovaných objektov v elektronickej podobe, dodávkou technológie na rýchle sprístupňovanie a vyhľadávanie v databáze.

Digitálny obsah (obraz) bude po zoskenovaní priebežne ukladaný na lokálne úložiská digitalizačných technológií a skenerov odkiaľ budú dáta transportované na lokálne dátové úložisko. Jednotliví operátori postprocessingu, OCR, popisu metadát a prezentačnej vrstvy budú dáta preberať z lokálneho dátového úložiska. Nespracované, nekomprimované dáta budú exportované do Centrálneho dátového archívu. Personálne bude proces archivácie digitálnych objektov a administrácie lokálneho dátového úložiska zabezpečený administrátorom systémov pracovného úložiska a centrálnej informačnej infraštruktúry, ktorý je interným pracovníkom MS/bol vybratý výberovým konaním.

Hlavným cieľom procesu publikovania je prostredníctvom novovytvorenej prezentačnej vrstvy zabezpečiť zverejnenie digitálneho obsahu, a tým umožniť jednoduchý prístup verejnosti k zdigitalizovaným

objektom. Prostredníctvom prezentačnej vrstvy bude zverejnených takmer 32 % zdigitalizovaného obsahu z fondov MS, spolu 327 440 digitálnych objektov.

Úlohou bude zabezpečiť prostredníctvom dodávateľa služby návrh a realizáciu prezentačnej vrstvy, zabezpečiť import digitálnych dát, ako aj online prístup k zdigitalizovaným objektom. Personálne proces publikácie bude zabezpečovať administrátor prezentačnej vrstvy, ktorý je interným pracovníkom MS.

Hlavná aktivita 4 – Vytvorenie digitalizačného centra

Digitalizačné centrum bude vytvorené počas pôsobenia externej firmy na digitalizáciu v MS a spracuje cca 17 % z celkového počtu digitálnych objektov vzniknutých realizáciou projektu. Podľa plánu projektu by malo vzniknúť *v marci 2014*. Počas 6-mesačnej asistovanej prevádzky tohto centra bude nad procesom digitalizácie a spracovania objektov dohliadať externá spoločnosť, ktorá zamestnancom centra odovzdá expertné odborné know-how vedomosti o problematike digitalizácie, postprocessingu a OCR. Vďaka tomu bude možná trvalá udržateľnosť činnosti digitalizačného centra aj po skončení projektu. Personálne bude digitalizačné centrum zabezpečované výkonom 5 externých a interných pracovníkov. Pozície budú obsadené na základe výberového konania.

Digitalizačné centrum MS bude zaradené do organizačnej štruktúry inštitúcie, spolu s troma pracovnými pozíciami. Po skončení projektu v roku 2015 bude centrum pokračovať v digitalizácii a spracovaní ďalších existujúcich fondov, zbierok a ich prírastkov, ako aj v postupnom publikovaní a zverejňovaní digitálneho obsahu na informačno-bádateľskom portáli, najmenej do roku 2020.

Podporné aktivity – riadenie projektu, publicita a informovanosť

Riadenie projektu sa zabezpečuje od vzniku projektu, t. j. od novembra – decembra 2012. Cieľom riadenia je koordinácia ľudí, materiálov, finančných prostriedkov a časových plánov tak, aby bol projekt ukončený v stanovenom čase, pri plánovaných nákladoch a s naplánovanými výsledkami. Doteraz bol riadený interným projektovým tímom, ktorý tvorí asistent projektového manažéra (predseda MS) a asistent finančného manažéra (riaditeľka Finančno-ekonomického útvaru MS). Na prácach v riadení a organizácii projektu sa podieľala aj riaditeľka Archívu MS ako odborný garant projektu. Následné riadenie bude zabezpečované kombináciou interného a externého projektového tímu. *Externý projektový tím* by mal začať riadiť proces po ukončení podlimitnej zákazky v rámci verejného obstarávania - koncom tohto mesiaca. Externý tím bude vytvorený z projektového manažéra, finančného manažéra, manažéra monitorovania, manažéra pre verejné obstarávanie a manažéra publicity a informovanosti. Po spojení riadenia interného a externého projektového tímu do jedného celku sa budú realizovať úlohy vyplývajúce z metodických manuálov Operačného programu Informatizácia spoločnosti, Prioritná os 2, Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry, Opatrenie 2.1, napr. uzavretie dohôd s Národným osvetovým centrom pre spoluprácu s projektom Centrálna aplikačná infraštruktúra a registratúra, s Univerzitnou knižnicou pre spoluprácu s projektom Centrálne dátové úložisko a pod.

V oblasti publicity a informovanosti je už zrealizovaných 5 opatrení z povinných 6 (z toho 1 po ukončení projektu), a to bola vydaná tlačová správa o riadení projektu, na webovej stránke MS bola zverejnená informácia o projekte, vyhotovené boli dve veľkoplošné reklamné tabule, bol vydaný informačný materiál, pripravené sú nálepky a logá na označenie komunikačno-technologickej infraštruktúry.

Finančný stav projektu

V priebehu roka boli kompletne administrované a zrealizované 4 zákazky s nízkou hodnotou a to: Archívnicke potreby, Interiérové vybavenie, Informovanosť a publicita a Materiálové zabezpečenie (spolu zahŕňajú takmer tri desiatky komodít). Všetky tieto zákazky boli realizované prieskumom trhu a všetka dokumentácia bola zaslaná na administratívnu kontrolu verejného obstarávania (cca 150 strán) na sprostredkovateľský orgán. Výsledky verejného obstarávania boli odsúhlasené vo výške

100%. Niektoré položky rozpočtu boli obstarané priamym zadaním (v súlade so zákonom o VO). Celý proces obstarávania neúmerne zaťažuje prijímateľa administráciou, pretože v zmysle Zmluvy o poskytnutí NFP pri nákupe do 5000 € prijímateľ nemusí vykonávať VO, teda prieskum trhu, avšak v zmysle usmernenia riadiaceho orgánu, t.j. Úradu vlády SR, je potrebné vykonávať VO pri nákupe už od 1000 €.

Kontrola priebehu projektu zo strany Ministerstva kultúry SR prebieha na týždennej a mesačnej báze, zasielajú sa pravidelné hlásenia o uskutočnenom pokroku. Okrem toho bol v priebehu roka spracovaný indikatívny harmonogram predkladania žiadostí o platbu na rok 2013 a 2014 a indikatívny harmonogram procesu verejného obstarávania, vypracované a schválené boli dve zmenové konania. Druhé zmenové konanie bolo rozsiahle, pretože sa ním menil rozpočet projektu, komentár k rozpočtu aj príloha č. 4.2 k projektu pod názvom Opis projektu (cca 60 strán). Vzhľadom na posun harmonogramu jednotlivých aktivít (vplyvom harmonogramu verejného obstarávania) boli prepočítané jednotkové ceny na osobohodinu pracovníkov prijatých na základe výberového konania i pracovníkov pracujúcich na dohodu, prepočítali sa počty plánovaných odpracovaných hodín na projekte, zvýšili sa počty pracovníkov, ktorých Matica slovenská môže prijať na základe výberového konania. Výsledkom tohto zmenového konania o. i. bolo aj uzatvorenie dodatku č. 1 k Zmluve o poskytnutí NFP. Vypracované boli dve monitorovacie správy (predkladá sa polročne) a 7 žiadostí o platbu (MS ako prijímateľ náklady z malých zákaziek uhradí, následne ich predloží na preplatenie). K 31.12.2013 bola Matici slovenskej preplatená čiastka 3755,90 €. Pracovníci sprostredkovateľského orgánu avizovali všetkým prijímateľom, že do konca roka budú preplatené všetky výdavky predložené v žiadosti doručených na sprostredkovateľský orgán do 25. novembra. Naša posledná žiadosť o platbu bola doručená 22. novembra, i tak sa stalo, že nám boli preplatené len minimálne výdavky.

V januári 2014 bola spracovaná žiadosť o platbu č. 8, ktorou budú na preplatenie predložené výdavky, ktoré vecne a časovo súvisia s predchádzajúcim rokom – mzdové náklady za mesiac november a december.
V súčasnosti sa očakáva ukončenie dvoch verejných obstarávaní, a to nadlimitnou zákazkou na zabezpečenie kompletnej technológie na digitalizáciu (v súčasnosti prebieha kontrola dokumentácie z verejného obstarávania ex-ante pred podpisom zmluvy) a podlimitnou zákazkou na zabezpečenie externého manažérskeho tímu (máj 2014).

Slovenské národné noviny – položka spotreba materiálu bola čerpaná s úsporou, náklady na opravy a cestovné nevznikli. Služby boli rozpočtované vo výške 127818 Eur, čerpanie 139 233,67 Eur (po zohľadnení čerpania grantu MŠ SR 2000 Eur, je rozpočet tejto položky prekročený až o takmer 10 000 Eur, z toho cca 7000 Eur je poštovné za SNN zasielané MO MS, ktoré si splnili svoju odvodovú povinnosť na účet Koruna Matici), 32062,78 Eur (zvýšené náklady na poštovné a tlač vznikli prihlásením nových predplatiteľov, teda sú pokryté príjmami z predplatného), tlač 28497,23 Eur, AH 20356,70 Eur. V čerpaní položiek je premietnuté aj čerpanie grantu MŠ SR – 2000 Eur, ktorý bol použitý (vrátane povinného spolufinancovania) na vyhotovenie nového grafického vizuálu prílohy Orol Tatranský (500 Eur) a polygrafické spracovanie tejto prílohy 999 Eur (premietnuté v tlačiarenských nákladov, ktoré po očistení tvoria 27498,23 Eur) a poskytnutie AH spolu vo výške 601,20 Eur. Po očistení o čerpanie grantu je čerpanie AH vo výške 19755,50 Eur a teda rozpočet tejto položky bol dodržaný.

Slovenské pohľady – celkovo rozpočet tejto kapitoly bol dodržaný. Rozpočet účtov spotreba materiálu, cestovné, opravy a údržba sa čerpal s miernou úsporou. V službách aj vzhľadom k získaniu dodatočných zdrojov sa dodržali pôvodné rámce. Redakcia získala dotáciu 6000 € z MK SR, ktorým zastrešila predovšetkým náklady na tlač a AH. Čiastka 133 Eur (účet 538 Ostatné dane...) predstavuje poplatok za predĺženie ochrannej známky (Úrad priemyselného vlastníctva), Vianočné ceny slovenských pohľadov sú uvedené v položke 563 Príspevky fyzickým osobám, z toho jednu cenu vo výške 332 Eur zastrešila Neografia, a.s.

Vydavateľstvo MS a ďalšie periodiká – celkovo je čerpanie kapitoly, ktorá zahŕňa aj náklady spojené s vydaním magazínu Slovensko a dvojmesačníka Kultúra slova, v súlade s rozpočtom. Vydavateľstvo MS mierne prekročilo čerpanie položky spotreba materiálu a opravy a údržba. Na druhej strane nedočerpala sa položka cestovné, čerpanie 78,22 Eur (rozpočet 150 Eur). Po zohľadnení grantov z MK SR 32000 Eur na publikácie a 4800 Eur na Kultúru slova, spolu 36800 Eur sa aj čerpanie položky ostatné služby realizovalo v súlade s rozpočtom, ktorý bol stanovený vo výške 75080 Eur, čerpanie dosiahlo úroveň 88864,10 Eur (rozdiel 13 784,10 Eur, t.j. navýšenie čerpania bolo pokryté dodatočnými zdrojmi a z pôvodného rozpočtu sa realizovalo aj 5%-né spolufinancovanie grantov a ešte sa dosiahla aj úspora). Pre úplnosť uvedieme náklady na vydanie Kultúry slova (vo výške grantu – 2250 AH a 2550 tlač) a magazínu Slovensko (9499 AH, 2522,80 Eur tlač, rozpočet dodržaný).

Členské ústredie MS, Oblastné strediská MS. Čerpanie kapitoly Oblastné strediská MS zahŕňa prevádzkové náklady uhrádzané na základe nájomných zmlúv centrálne, ďalej čerpanie dotácií na výdavky a čerpanie dotácií, ktoré domy MS získali na základe podaných grantov (zatiaľ 1250 Eur). Čerpanie položky daň z nehnuteľností predstavuje platby realizované v domoch, pokiaľ je daň z nehnuteľností hradená centrálne premieta sa do čerpania TIU MS. Dotácie na výdavky boli poskytnuté tak ako boli plánované spolu

Čerpanie jednotlivých položiek v kapitole Členského ústredia MS bolo v súlade s rozpočtom, cestovné je mierne prečerpané, ostatné položky sa čerpali s výraznou úsporou. V službách je premietnutá tlač členských preukazov. V položke 547 Ostatné náklady je uvedené čerpanie okresných a oblastných rád (náklady spojené so zasadnutiami – plánované v rozpočte) hradené z účtu Koruna Matici.

Stručná rekapitulácia čerpania účtu Koruna Matici.

Počiatočný stav k 1.1.2013 13436,85 Eur
Konečný zostatok k 31.12.2013 1038,25 Eur
Tvorba fondu spolu 9467,09 Eur
Z toho:
Príjem z platieb zakladajúcich členov: 6500 Eur
Príjem z odvodov MO MS: 2448,55 Eur
Individuálni členovia: 287,60 Eur
Čerpanie fondu spolu 21865,69 Eur
Z toho:
Krajské rady MS: 8 x 230 Eur 1840 Eur
Jazykovedný odbor MS 450 Eur Politologický odbor MS 450 Eur
Národopisný odbor 450 Eur Vlastivedný odbor MS 400 Eur
Hudobný Odbor MS 400 Eur Výtvarný odbor MS100 Eur
Historický odbor MS 300 Eur Divadelný odbor MS 500 Eur
Športový odbor MS 450 Eur Pedagogický odbor MS 100 Eur
SPOLU odbory 3600 Eur
Odbor Mladá Matica 600 Eur
Príspevok na vyhotovenie dvojkríža - MOMS Dúbravka 500 Eur
Busty II. budova MS 13461 Eur
Okresné a oblastné rady MS 565,30 Eur
Zakúpenie knižných titulov: 825 Eur

Informačné ústredie MS – rozpočet kapitoly okrem bežných nákladov súvisiacich s chodom pracoviska zahŕňal v službách denný monitoring (Slovakia Online 2160 Eur a spravodajský servis TASR 2160 Eur), pravidelnú mesačnú inzerciu aktivít MS 432 Eur. V čerpaní tejto kapitoly sa premieta aj čerpanie dvoch dotácií z MK SR, ktoré boli podané na úrovni ústredia ale granty zastrešovali aktivity DMS L. Mikuláš, a OP Holíč spolu vo výške 1200 Eur, vrátane spolufinancovania 44,68 Eur (hradené z daru), a realizácia dvoch projektov Informačného ústredia - výstavného projektu Ateliér mladých výtvarníkov vo výške 500 Eur a Spoznávanie Cyrila a Metoda 500 Eur. V položke spotreba materiálu sa pre-

mietlo čerpanie grantov vo výške 427,68 Eur, čerpanie tejto položky po zohľadnení dotácií je 1345,40 Eur (v súlade s rozpočtom). V službách boli z grantov hradené všetky autorské honoráre (1200 Eur) a služby vo výške 720 Eur. Po očistení je čerpanie v službách v súlade s rozpočtom 5107,30 Eur. Mierne prečerpané je cestovné, ktoré súvisí s absolvovaním školenia projektového manažéra.
Po zohľadnení grantov je čerpanie IU MS v súlade s rozpočtom.
V kapitole **Internetová stránka, Matica TV** je zahrnutá odmena externej marketingovej pracovníčky (11 mesiacov) spolu 8140 Eur a príprava a spracovanie videobesied - SLU MS 200 Eur, ČU MS 200 Eur, beseda k Roku 150. výročia MS 200 Eur, odvysielanie dvoch besied v TV Čadca 60 Eur. Rozpočet kapitoly (8000 Eur) bol prekročený o 800 Eur.

Finančno-ekonomický útvar MS – v položke spotreba materiálu je účtovaný bežný spotrebný materiál a predplatné odborných periodík. Položka bola prekročená o 15 Eur, na druhej strane položka oprava a údržba rozpočet 70 Eur, čerpanie 63 Eur bola čerpaná s úsporou. V službách bol celkový rozpočet dodržaný, vyššie v porovnaní s rozpočtom sú účtované poplatky za školenia (rozsiahlejšie zmeny v daňových a účtovných predpisoch), z ďalších položiek je to spracovanie ročnej účtovnej závierky 336 Eur. V termíne podania daňového priznania bola zaplatená daň 96 107 Eur. Okrem toho sme platili mesačné preddavky na daň z príjmov spolu vo výške 116 340,79 Eur.

Technicko-investičný útvar MS – táto kapitola zahŕňa náklady samotného pracoviska ale zastrešuje aj náklady na prevádzku všetkých pracovísk okrem oblastných stredísk. V položke spotreba materiálu boli rozpočtované náklady na PHM pre všetky pracoviská (19040 Eur), náklady na kancelárske a čistiace potreby pracoviska 4150 Eur, predplatné periodík 600 Eur, materiál na údržbu 100 Eur, spolu 23890 Eur. Čerpanie dosiahlo úroveň 30 179,42 Eur. Prečerpanie rozpočtu spôsobilo najmä čerpanie PHM a bežného spotrebného materiálu. Položka spotreba energií zahŕňa platby za všetky médiá – elektrická energia, voda, para plyn všetkých nehnuteľností s umiestnenými pracoviskami (II. budova MS, Divadelná technika, Matičný dom, Dom J. C. Hronského, Neografia C, pracoviská v Bratislave) a RZ Santovka, Štúrovo, kruhový objazd v Komárne. Do čerpania tejto časti rozpočtu sa premietli mimoriadne náklady za vyúčtovanie tepla za rok 2013 - II. budova MS 33 569,16 Eur (k tomu štvrťročné zálohové platby spolu 12992,96 Eur), budova Neografie C 12 879,85 Eur plus zálohy spolu 40784 Eur (najmä vplyvom silnej zimy v predchádzajúcom roku). V službách sú jednotlivé položky viac-menej dodržané, mimoriadnou položkou je nájomné 3328,36 Eur, ktorá vznikla vyúčtovaním nákladov na Grosslingovej ulici za rok 2012. Novými poistnými zmluvami s výhodnejšími cenami sa prejavili úspory v položke 549 Iné Ostatné náklady. Na druhej strane bola prekročená daň z nehnuteľností (najmä vplyvom zvýšenia dane v Martine).

Opravy a investície nehnuteľností – v tejto kapitole sú premietnuté náklady na rekonštrukciu budovy Neografie C, ktoré boli vynútené sťahovaním Požičovne kostýmov a krojov. Opravy Domov MS – riešenie havarijných situácií v DMS Galanta a Nitra spolu vo výške **17 495,13 Eur** (v DMS Nitra 3096 Eur odborné prehliadky s výstupnou správou, na základe rokovania ďalšie opravy zabezpečilo mesto, ostatné platby sú opravy strechy a montáž bleskozvodov v DMS Galanta), ďalej **3510** Eur je platba za vypracovanie projektovej dokumentácie na vybudovanie výmenníčky tepla pre potreby zabezpečenia samostatného vykurovania II. budovy MS a prevádzkovej budovy Neografie C. Tieto budovy boli doposiaľ napojené na Neografiu, a.s., po dopredaji budovy novému vlastníkovi a presťahovaní závodu, bolo potrebné vyriešiť otázku pripojenia na verejnú sieť. Práce spojené s rozkopávkou a pripojením podľa predbežnej kalkulácie odhadované na cca 20000 Eur nakoniec uhradila Martinská teplárenská spoločnosť. Potrebné ostáva doriešenie samostatnej prípojky na elektrickú energiu (budova Neografia C). Do tejto kapitoly sa premietli aj náklady na vyhotovenie búst a súsošia v záhrade II. budovy MS počas Národných matičných slávností – spolu **13461 Eur**, táto platba bola hradená z Účtu Koruna Matici. Platba **23440,39 Eur** (plánovaná položka) predstavuje kompletnú rekonštrukciu elektroinštalácie na treťom poschodí Neografie C, ktorá bola v absolútne nevyhovujúcom stave, montáž úplne novej elektroinštalácie v rozsahu viac ako 1000 m^2, výmena a zvýšenie výkonu ističov podľa výkonu elektrospotrebičov požičovne, výmena neónových svietidiel, kompletná výmena krytov všetkých svie-

tidiel, výstupná revízna správa, a stavebné práce – vyrovnanie podláh, položenie krytiny, výmena sociálnych zariadení, búracie práce, maliarske práce, dobudovanie odpadového potrubia spolu 20 714,60 Eur, ďalšie platby tvorí štvrťročný servis výťahov (81,61 Eur/štvrťrok), jednorazová oprava výťahu, oprava strechy (1860 Eur), revízie EPS zariadenia. Do tejto kapitoly sa premietajú revízie (pravidelné ročné revízie elektrospotrebičov, bleskozvodov, komínov, plynových zariadení), servisné prehliadky objektov (zariadenie elektronickej požiarnej signalizácie vrátane prekládky EPS pre požičovnu), prehliadky vozidiel (5652,04 Eur), 194,39 Eur oprava kotla v Matičnom dome. V ostatných rozpočtových kapitolách sú premietnuté len drobné výdavky na opravu drobného hmotného majetku, v kapitole oblastné strediská sú zahrnuté opravy, ktoré si strediská hradili z dotácií na výdavky a ktoré teda realizovali vo vlastnej réžii. Po zohľadnení zdrojov z fondového účtu (13461 Eur) je čerpanie kapitoly prekročené o 16620 Eur.

V kapitole **Informatizácia MS** bol rozpočet dodržaný s úsporou, čerpanie zahŕňa zakúpenie monitoru a multifunkčného zariadenia 500,48 Eur (sekretariát PaS MS BA), zriadenie virtuálne ústredne a realizácie siete internetu na Grosslingovej ul. 732,85 Eur, zakúpenie programov MS Office (SLU MS 249,60 Eur a TIU MS 224,40 Eur), servisné práce PC 67,20 (SHU MS), 92,15 Eur – monitor DMS Dubnica, serve II. budova MS (403,15 Eur), monitor a notebook a tlačiareň A3 - TIU MS – 1316,86 Eur, zakúpenie licencií antivírusového programu 613,61 Eur.

Požičovňa kostýmov a krojov sa presťahovala v priebehu mesiacov marec – apríl z priestorov Divadelnej techniky v Priekope do priestorov prevádzkovej budovy Neografia blok C. I napriek tomu, že sme priestory v Priekope užívali o mesiac dlhšie (od februára 2012 na základe zámennej zmluvy), platba za nájomné vo výške 6440 Eur je v súlade s rozpočtom (v položke služby) a predstavuje len výšku štvrťročného nájomného. Proces sťahovania požičovne sa preniesol aj do ostatných nákladových položiek. Počas sťahovania sa ukázalo, že drevené stojany vyrobené na mieru budovy Divadelnej techniky nie je možné použiť z dôvodu zastarania v nových priestoroch. Pôvodne sme predpokladali, že časť stojanov predsa len bude možné využiť, ale stojany sa v podstate rozpadli a preto boli vyhotovené nové (v položke drobný majetok vo výške 7932 Eur). Táto položka je v porovnaní s rozpočtom vysoko prekročená. Platby za média vo výške 22 492 Eur sú zahrnuté v TIU MS. V položke Opravy údržba sú zahrnuté dve platby za dobudovanie práčovne, za vyhotovenie podstavcov, zapustenie a napojenie vysokokapacitných práčok a dobudovanie odpadového potrubia. V službách je okrem spomínaného nájomného premietnutá aj doprava (objednané v Neografii,a. s. – výhodná cena, prevoz bol čiastočne zabezpečený aj sponzorsky) počas sťahovania (1451 Eur). Celkovo je táto kapitola vysoko prečerpaná, na druhej strane sa sťahovaním vytvorili predpoklady pre vyššie príjmy.

Valné zhromaždenie MS - rozpočet položky 17000 Eur, čerpanie 24 899,96 Eur

Projekty Roka 150. výročia MS a 1150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda – rozpočet 95 000 Eur, čerpanie 107410 Eur, po zohľadnení dodatočne získaných zdrojov z účelových dotácií spolu 17120 Eur (Národné matičné slávnosti 5000 Eur, Svetové stretnutie Slovákov v Košiciach 11920 Eur, tábor 200 Eur) je čerpanie kapitoly 92 290 Eur a teda rozpočet tejto kapitoly bol dodržaný. Z jednotlivých aktivít uvádzame Medzinárodná vedecká konferencia 6823,14 (rozpočet 10 000 Eur), Scénická žatva 981,56 Eur (rozpočet 1118 Eur), Národné matičné slávnosti 31 179,61 Eur (zdroje - rozpočet 25000 Eur plus grant 5000 Eur a príjem z reklamy 500 Eur), Svetové stretnutie Slovákov 44 028,20 Eur (zdroje - rozpočet 35 000 Eur plus granty 11920 Eur), tábor 15 557,95 Eur, grafický návrh na vyhotovenie nástenného plagátu k 150. výročiu založenia MS 1189,60, vydanie Historického kalendária 1564,20 Eur, vydanie pohľadníc 1247,23 Eur, 800 Eur pomoc Slovákom v Poľsku

Projekty OMM – rozpočet 2000 Eur, čerpanie v súlade s rozpočtom

Projekty miestnej a regionálnej kultúry – rozpočet 46 000 Eur, čerpanie 61 097,60 Eur, z toho 10 000 Eur je príspevok na vyhotovenie pamätníka sv. Cyrila Metoda v Zalaváre, ktorý bol plne financovaný

z príspevku Neografie, a.s., po zohľadnení týchto dodatočných zdrojov je čerpanie tejto kapitoly 51 097,60 Eur

Grantová agentúra MS – rozpočet 10000 Eur, podľa svojho štatútu a výzvy na predkladanie projektov grantová agentúra schválila príspevky vo výške 7600 Eur (Národohospodársky odbor MS 3000 Eur, Politologický odbor MS 1870 Eur, Pedagogický odbor MS 1130 Eur, Slovenský literárny ústav MS 600 Eur, Stredisko národnostných vzťahov MS 1000 Eur), všetky príspevky sa realizovali v plnej výške, náklady na vydanie publikácie SNV MS Postavenie Slovákov na jazykovo zmiešanom území SR... boli 865,40 Eur (AH 586 Eur, tlač 279,40 Eur) čerpanie tejto kapitoly spolu 7465,40 Eur.

Čerpanie rozpočtu Matice slovenskej za rok 2013

R=rozpočet, Č=čerpanie

Kód	Nákladová položka/ útvary, pracoviská	Sekretariát PaS MS, P MS, V MS a vedné ústredie (R)	Čerpanie Sekretariát PaS (Č)	Dozorný výbor MS (R)	Čerpanie DV MS (Č)	Slovenský literárny ústav MS (R)	Čerpanie SLU MS (Č)	Slovenský historický ústav MS (R)	Čerpanie SHÚ MS (Č)	Stredisko národnostných vzťahov MS (R)	Čerpanie SNV MS (Č)	Krajanské múzeum MS (R)	Čerpanie KM MS (Č)
501	Spotreba materiálu spolu	2 912	4 137	168	1 323	930	340	1 132	999	1 020	768	547	504
501001	z toho PHM		0										
501002	spotrebný materiál	2 482	3 625	168	392	830	282	332	529	320	207	547	435
501004	knihy do príručky	430	446					300	298				
501006	drobný hmotný majetok		66		930	100	58	500	172	700	561		69
502	Spotreba energie spolu		0		0		0		0		0		0
502000	z toho elektrická energia												
502001	voda												
502002	para												
502003	plyn												
511	Opravy a údržba	200	67	60					0				
512	Cestovné	3 620	9 037	600	605	850	1 206	400	724	500	399	460	286
513	Náklady na reprezentáciu	3 010	3 397		55		153						
518	Ostatné služby spolu	1 150	3 409	100	21	2 100	4 109	4 134	4 168	800	208	500	592
518001	z toho nájomné		50			800	849						
518002	výkony spojov a poštovné	250	335										
518003	závodné stravovanie												
518005	školenie	350	419										
518006	služby	550	2 605	100	21	835	2 403	200	259	550	208	500	592
518007	realizácia výstav					100							
518009	drobné programy					100							
518012	z toho autorské honoráre					265	857	2 134	2 190	250			
518004	z toho tlačiarenské náklady							1 800	1 719				
521	Mzdové náklady	165 428	186 572	23 592	25 404	47 147	46 610	35 711	36 651	15 455	16 640	19 080	19 908
521001	z toho: mzdy	157 362	171 484	23 592	25 404	47 147	46 610	35 711	36 651	15 455	16 640	19 080	19 908
521002	ostatné osobné náklady	8 066	15 088										
524	Zákonné sociálne poistenie	55 188	63 430	7 361	8 369	16 250	16 043	12 570	13 418	5 440	6 093	6 716	8 046
527	Zákonné sociálne náklady	1 416	27 684	212	10 592	424	454	321	458	139	236	172	165
528	Ost. sociálne náklady		3 866		2 078								
532	Daň z nehnuteľností		0										
538	Ostatné dane a poplatky		17				14						
541	Zmluvná pokuta a úrok z om.												
542	Ost. pokuty a penále												
543	Odp. nevymož. pohľadávky												
547	Ostatné náklady (akvízicia)												
549	Iné ostatné náklady		230		50		23		63		0		9
549001	z toho bankové poplatky								51				
549004	ostatné n. (diaľ.popl,popl. notárovi)		113		50								
549005	poplatky za vedenie účtu CP (akcií)												
549xxx	poistné		117				23		13				9
562	Príspevky iným úč.jedn.												
563	Príspevky fyz. osobám	250	250			480	480						
591	Daň z príjmov												
	SPOLU	233 174	302 096	32 093	48 496	68 181	69 431	54 268	56 482	23 354	24 344	27 475	29 508
	Valné zhromaždenie												
	Informatizácia MS												
	Opravy a investície nehnuteľností												
	Finančné investície - vklad do nadácie												
	Projekty Roka 150. výr.MS	95 000	107 410										
	Projekty OMM	2 000	2 000,00										
	Miestna a regionál. kultúra	46 000	61 098										
	Grantová agentúra MS	10 000	7 465										
	Internet. stránka, Matica TV	8 000	8 800										
	Mzd. náklady za 12/2013 uhradené v januári 2014												
	Záväzky z r. 2012 uhradené v bežnom roku												
	Záväzky - neuhradené faktúry r. 2013												
	Preddavky na daň												
	Rozpočtová rezerva	5 000											
	SPOLU												

Kód	Nákladová položka/ útvary, pracoviská	Archív MS (R)	Čerpanie AMS (Č)	Digitálny archív MS	Slovenské národné noviny (R)	Čerpanie SNN (Č)	Slovenské pohľady (R)	Čerpanie SP (Č)	Vydavateľstvo MS a periodiká Slov, KS (R)	Čerpanie VMS (Č)	Členské ústredie MS (R)	Čerpanie ČU MS (Č)	Oblastné strediská MS (R)
501	Spotreba materiálu spolu	1 503	1 576	13 825	252	172	758	692	1 313	1 520	1 247	632	6 047
501001	z toho PHM												960
501002	spotrebný materiál	168	641	6 684	252	172	688	692	913	1 227	747	592	4 737
501004	knihy do príručky	300	170				70		150	188			200
501006	drobný hmotný majetok	1 035	766	7 141					250	105	500	40	150
502	Spotreba energie spolu		0	0		0		0		0		0	77 518
502000	z toho elektrická energia												24 291,00
502001	voda												3 793,00
502002	para												11 147
502003	plyn												38 287
511	Opravy a údržba				50		50		100	153	100		2 026
512	Cestovné	300	190		200		320	125	150	78	250	356	3 250
513	Náklady na reprezentáciu									73		123	950
518	Ostatné služby spolu	200	268	2 830	127 818,0	139 234	21 630	23 667	75 090	88 864,1	300	234	41 661
518001	z toho nájomné												24 872
518002	výkony spojov a poštovné			238	27 600,00	32 063		6		0,9			6 240
518003	závodné stravovanie												
518005	školenie												150
518006	služby	200	268	2 592	58 200,00	58 317	120	422	468	360,7	300	234	8 399
518007	realizácia výstav												1 500
518009	drobné programy												
518012	z toho autorské honoráre				19 788,00	20 357	18 430	19 672	29 520	33 483,0			500
518004	z toho tlačiarenské náklady				22 230,00	28 497	3 080	3 567	45 102	55 019,5			
521	Mzdové náklady	48 256	45 107	48 872	18 200	18 859	40 626	41 204	59 848	57 425	27 816	27 704	311 280
521001	z toho: mzdy	47 826	45 107	45 647	18 200	18 859	38 832	39 380	56 448	56 427	27 816	27 704	290 633
521002	ostatné osobné náklady	430		3 225			1 794	1 824	3 400	998			20 647
524	Zákonné sociálne poistenie	16 835	16 464	16 716	6 381	6 512	14 319	14 167	21 065	19 978	9 791	9 806	108 102
527	Zákonné sociálne náklady	430	1 206	515	164	150	349	454	508	636	250	222	2 616
528	Ost. sociálne náklady												
532	Daň z nehnuteľností												551
538	Ostatné dane a poplatky							133					688
541	Zmluvná pokuta a úrok z om.												
542	Ost. pokuty a penále												
543	Odp. nevymož. pohľadávky												
547	Ostatné náklady (akvízicia)	600	128								200	565	200
549	Iné ostatné náklady		0	0		0		0				0	2 890
549001	z toho bankové poplatky												1 544
549004	ostatné n. (diaľ.popl,popl. notárovi)												
549005	poplatky za vedenie účtu CP (akcií)												
549xxx	poistné												1 346
562	Príspevky iným úč.jedn.												
563	Príspevky fyz. osobám						1 328	1 660					
591	Daň z príjmov												
	SPOLU	68 124	64 939	82 758	153 065	164 927	79 380	82 101	158 074	168 728	39 954	39 641	557 779
	Valné zhromaždenie										17 000	24 900	
	Informatizácia MS		1 937 215										
	Opravy a investície nehnuteľností		530 358										
	Finančné investície - vklad do nadácie												
	Projekty Roka 150. výr.MS												
	Projekty OMM												
	Miestna a regionál. kultúra												
	Grantová agentúra MS												
	Internet. stránka, Matica TV												
	Mzd. náklady za 12/2013 uhradené v januári 2014												
	Záväzky z r. 2012 uhradené v bežnom roku												
	Záväzky - neuhradené faktúry r. 2013												
	Preddavky na daň												
	Rozpočtová rezerva												
	SPOLU												

Kód	Nákladová položka/ útvary, pracoviská	Čerpanie Oblastné strediská (Č)	Informačné ústredie MS (R)	Čerpanie IU MS (Č)	FEU MS (R)	Čerpanie FEU MS (Č)	TIU MS (R)	Čerpanie TIÚ MS (Č)	Požičovňa kostýmov a krojov (R)	Čerpanie Požičovňa KaK (Č)	ČERPANIE R. 2013 SPOLU	NÁVRH ROZPOČTU R. 2013 SPOLU
501	Spotreba materiálu spolu	6 850	1 588	1 726	2 240	2 255	23 890	30 179	3 636	9 011	76 508	49 183
501001	z toho PHM	432					19 040	23 132			23 565	20 000
501002	spotrebný materiál	5 766	1 523	1 687	1 270,0	1 384	4 150	5 740	336	1 079	31 134	19 463
501004	knihy do príručky	183	65	39	970,0	871	600	1 118			3 312	3 085
501006	drobný hmotný majetok	468					100	189	3 300	7 932	18 497	6 635
502	Spotreba energie spolu	85 592		0		0	133 887	146 979	400	81	232 652	211 805
502000	z toho elektrická energia	33 982					54 198	37 665			71 647	78 489
502001	voda	2 281					2 730	282	400	81	2 644	6 923
502002	para	11 614					70 459	108 107			119 722	81 606
502003	plyn	37 715					6 500	925			38 640	44 787
511	Opravy a údržba	5 161	100		70	63		0		1 856	7 300	2 756
512	Cestovné	4 795	100	193	80	142	200	713	100		18 847	11 380
513	Náklady na reprezentáciu	1 566		50				56			5 474	3 960
518	Ostatné služby spolu	48 796	5 200	7 027	950	835	150 600	152 693	7 440	7 891	484 847	439 673
518001	z toho nájomné	29 350					1 758	3 579	6 440	6 440	40 268	33 870
518002	výkony spojov a poštovné	7 313					50 240	52 345			92 299	84 330
518003	závodné stravovanie						39 930	39 387			39 387	39 930
518005	školenie	60		40,9	350	499	450	221			1 240	1 300
518006	služby	9 559	5 200	5 786,4	600	336	58 222	56 941	1 000	1 451	142 355	135 444
518007	realizácia výstav	2 318									2 318	1 600
518009	drobné programy										0	100
518012	z toho autorské honoráre	198		1 200,0				220			78 176	70 887
518004	z toho tlačiarenské náklady							0			88 803	72 212
521	Mzdové náklady	306 375	25 380	22 429	55 200	59 368	68 988	78 127	35 846	37 952	1 075 207	997 853
521001	z toho: mzdy	279 462	25 380	22 429	55 200	59 368	68 140	77 279	33 300	34 644	1 023 003	960 122
521002	ostatné osobné náklady	26 913					848	848	2 546	3 308	52 204	37 731
524	Zákonné sociálne poistenie	104 959	8 934	8 018	18 989	20 667	24 135	28 197	11 722	12 716	373 599	343 798
527	Zákonné sociálne náklady	9 970	228	491	497	630	1 130	5 678	300	691	60 232	9 158
528	Ost. sociálne náklady							804			6 747	0
532	Daň z nehnuteľností	424					9 500	12 856			13 279	10 051
538	Ostatné dane a poplatky	527		69			2 800	2 167			2 927	3 488
541	Zmluvná pokuta a úrok z om.							13			13	0
542	Ost. pokuty a penále							60			60	0
543	Odp. nevymož. pohľadávky										0	0
547	Ostatné náklady (akvízicia)	240									933	1 000
549	Iné ostatné náklady	3 461		1		14	8 585	6 557		55	10 463	11 475
549001	z toho bankové poplatky	2 106					1 056	559			2 715	2 600
549004	ostatné n. (diaľ.popl,popl. notárovi)					13	400	404			580	400
549005	poplatky za vedenie účtu CP (akcií)						1 075	1 075			1 075	1 075
549xxx	poistné	1 356		1		1	6 054	4 519		55	6 093	7 400
562	Príspevky iným úč.jedn.	215						0			215	0
563	Príspevky fyz. osobám							0			2 390	2 058
591	Daň z príjmov				96 107	96 108		5			96 113	96 107
	SPOLU	578 931	41 530	40 003	174 133	180 083	423 715	465 084	59 444	70 253	2 467 805	2 193 745
	Valné zhromaždenie										24 900	17 000
	Informatizácia MS						5 000	4 200			4 200	5 000
	Opravy a investície nehnuteľností						37 355	67 616			67 616	37 355
	Finančné investície - vklad do nadácie										1 000	0
	Projekty Roka 150. výr.MS										107 410	95 000
	Projekty OMM										2 000	2 000
	Miestna a regionál. kultúra										61 098	46 000
	Grantová agentúra MS										7 465	10 000
	Internet. stránka, Matica TV										8 800	8 000
	Mzd. náklady za 12/2013 uhradené v januári 2014										-51 672	0
	Záväzky z r. 2012 uhradené v bežnom roku										46 774	0
	Záväzky - neuhradené faktúry r. 2013										-171 358	0
	Preddavky na daň										116 341	0
	Rozpočtová rezerva											5 000
	SPOLU										2 692 378	2 419 100

z toho z projektu	82 758
čerpanie bez projektu	2 609 620

V Martine 31. marca 2014